

**UNIVERZA V LJUBLJANI
TEOLOŠKA FAKULTETA**

Mojca Fužir

**POKONCILSKO PREUREJANJE PREZBITERIJEV
V ŽUPNIJSKIH CERKVAH CELJSKE ŠKOFIJE**

DIPLOMSKO DELO

Ljubljana, 2016

**UNIVERZA V LJUBLJANI
TEOLOŠKA FAKULTETA
UNIVERZITETNI ENOPREDMETNI ŠTUDIJSKI PROGRAM TEOLOGIJA**

Mojca Fužir

**POKONCILSKO PREUREJANJE PREZBITERIJEV
V ŽUPNIJSKIH CERKVAH CELJSKE ŠKOFIJE**

DIPLOMSKO DELO

Mentor: doc. dr. Leon Debevec

Ljubljana, 2016

ZAHVALA

Najprej se iskreno zahvaljujem svojemu mentorju doc. dr. Leonu Debevcu za pomoč, nasvete in predvsem potrpežljivost pri večletnem pisanju diplomskega dela.

Zahvala gre tudi uslužbencem Nadškofijskega arhiva Maribor, ki so mi z vpogledom v dekanijske fonde in vizitacijske zapise pomagali pri raziskovalnem delu tega dela.

Hvala vsem župnijskim upraviteljem, ki so poiskali podatke o preurejanju prezbiterija v svojih župnijskih cerkvah in mi jih posredovali, in hvala tudi tistim, ki tega niso storili, so pa mi dovolili vsaj fotografirati.

Največja zahvala gre mojim staršem, ki so me podpirali in spodbujali vsa leta študija in niso izgubili upanja vame, četudi kdaj ni potekalo vse po najlepšem redu.

Zahvaljujem se tudi vsem drugim, ki so mi tako ali drugače pomagali pri nastajanju diplomskega dela.

SEZNAM KRATIC

B – Konstitucija o svetem bogoslužju

C – Dogmatična konstitucija o Cerkvi

Es – Navodilo o čaščenju evharistične skrivnosti

KKC – Katekizem katoliške Cerkve

Nv 1 – Prvo navodilo o izvajanju konstitucije o svetem bogoslužju

PU – Janez Pavel II., Pismo umetnikom, CD 82

RP – Rimski pontifikal: Posvetitve

SURM – Splošna ureditev Rimskega misala

ZCP – Zakonik cerkvenega prava

KAZALO

ZAHVALA	II
SEZNAM KRATIC	III
KAZALO	IV
KAZALO TABEL	VIII
KAZALO SLIK	IX

UVOD	1
1. DRUGI VATIKANSKI KONCIL	2
1.1 Koncilska vizija bogoslužnega prostora.....	3
1.1.1 Bogoslužna stavba – cerkev.....	3
1.1.2 Prezbiterij.....	5
1.1.2.1 Oltar	5
1.1.2.2 Ambon	8
1.1.2.3 Sedež za mašnika in drugi sedeži	9
1.1.2.4 Tabernakelj	10
2. PREZBITERIJI ŽUPNIJSKIH CERKVA CELJSKE ŠKOFIJE	12
2.1 Župnija Artiče	13
2.2 Župnija Bele Vode	14
2.3 Župnija Bizeljsko	15
2.4 Župnija Bočna	16
2.5 Župnija Braslovče	17
2.6 Župnija Brestanica	18
2.7 Župnija Brežice	19
2.8 Župnija Buče	20
2.9 Župnija Celje – Sv. Cecilija	21
2.10 Župnija Celje – Sv. Danijel.....	22
2.11 Župnija Celje – Sv. Jožef	23
2.12 Župnija Črešnjice	24
2.13 Župnija Dobje pri Planini.....	25
2.14 Župnija Dobova.....	26
2.15 Župnija Dobrna	27

2.16	Župnija Dol pri Hrastniku	28
2.17	Župnija Dramlje	29
2.18	Župnija Frankolovo	30
2.19	Župnija Galicija.....	31
2.20	Župnija Gomilsko.....	32
2.21	Župnija Gornja Ponikva	33
2.22	Župnija Gornji Grad	34
2.23	Župnija Gotovlje	35
2.24	Župnija Griže	36
2.25	Župnija Hrastnik.....	37
2.26	Župnija Jurklošter.....	38
2.27	Župnija Kalobje.....	39
2.28	Župnija Kapele pri Brežicah	40
2.29	Župnija Koprivnica	41
2.30	Župnija Kostrivnica.....	42
2.31	Župnija Kozje.....	43
2.32	Župnija Laško.....	44
2.33	Župnija Ljubno ob Savinji	45
2.34	Župnija Loka pri Zidanem Mostu	46
2.35	Župnija Luče ob Savinji	47
2.36	Župnija Marija Reka	48
2.37	Župnija Marija Širje	49
2.38	Župnija Mozirje.....	50
2.39	Župnija Nazarje	51
2.40	Župnija Nova Cerkev	52
2.41	Župnija Nova Štifta	53
2.42	Župnija Olimje	54
2.43	Župnija Petrovče	55
2.44	Župnija Pilštanj	56
2.45	Župnija Pišece	57
2.46	Župnija Planina pri Sevnici.....	58
2.47	Župnija Podčetrtek	59
2.48	Župnija Podsreda.....	60

2.49	Župnija Polje ob Sotli.....	61
2.50	Župnija Ponikva	62
2.51	Župnija Prebold.....	63
2.52	Župnija Prevorje.....	64
2.53	Župnija Radmirje	65
2.54	Župnija Razbor pod Lisco.....	66
2.55	Župnija Rečica ob Savinji	67
2.56	Župnija Rogaška Slatina	68
2.57	Nadžupnija Rogatec	69
2.58	Župnija Sevnica.....	70
2.59	Župnija Sladka Gora	71
2.60	Župnija Slivnica pri Celju	72
2.61	Župnija Solčava.....	73
2.62	Župnija Sromlje.....	74
2.63	Župnija Sv. Andraž nad Polzelo.....	75
2.64	Župnija Sv. Ema.....	76
2.65	Župnija Sv. Florijan ob Boču	77
2.66	Župnija Sv. Jedert nad Laškim.....	78
2.67	Župnija Sv. Jošt na Kozjaku.....	79
2.68	Župnija Sv. Jurij ob Taboru	80
2.69	Župnija Sv. Lenart nad Laškim.....	81
2.70	Župnija Sv. Lovrenc nad Štorami	82
2.71	Župnija Sv. Marjeta pri Rimskih Toplicah	83
2.72	Župnija Sv. Miklavž nad Laškim	84
2.73	Župnija Sv. Peter na Kristan Vrh	85
2.74	Župnija Sv. Peter pod Svetimi gorami	86
2.75	Župnija Sv. Rok ob Sotli.....	87
2.76	Župnija Sv. Rupert nad Laškim	88
2.77	Župnija Sv. Štefan pri Žusmu	89
2.78	Župnija Sv. Vid na Planini	90
2.79	Župnija Svetina	91
2.80	Župnija Šempeter v Savinjski dolini	92
2.81	Župnija Šentjanž na Vinski gori.....	93

2.82	Župnija Šentjur pri Celju.....	94
2.83	Župnija Šentvid pri Grobelnem.....	95
2.84	Župnija Šmarje pri Jelšah.....	96
2.85	Župnija Šmartno ob Dreti.....	97
2.86	Župnija Šmartno ob Paki.....	98
2.87	Župnija Šmartno v Rožni dolini.....	99
2.88	Župnija Šmihel nad Mozirjem	100
2.89	Župnija Št. Ilj pri Velenju	101
2.90	Župnija Teharje	102
2.91	Župnija Trbovlje – Sv. Martin	103
2.92	Župnija Velenje – Bl. Anton Martin Slomšek	104
2.93	Župnija Velenje – Sv. Marija	105
2.94	Župnija Videm – Krško.....	106
2.95	Župnija Vitanje.....	107
2.96	Župnija Vojnik	108
2.97	Župnija Vransko.....	109
2.98	Župnija Zabukovje	110
2.99	Župnija Zagorje.....	111
2.100	Župnija Zavodnje.....	112
2.101	Župnija Zdole	113
2.102	Župnija Zibika	114
2.103	Župnija Žalec.....	115
2.104	Župnija Žusem.....	116
3.	TIPOLOŠKA ANALIZA	119
3.1	‘Radikalna’ prenova	119
3.2	Integracija.....	119
3.3	Preoblikovanje.....	120
4.	ZNAČILNOSTI PREUREJENIH PREZBITERIJEV	122
4.1	Dileme pri postavljanju oltarja »versus populum«	124
	ZAKLJUČEK	125
	POVZETEK.....	126
	ABSTRACT.....	127
	REFERENCE.....	128

KAZALO TABEL

Tabela 1: Časovni prikaz preureditev prezbitarijev	118
Tabela 2: Prikaz preureditev prezbitarijev po avtorjih	118
Tabela 3: Prikaz tipološke razvrstitve preurejenih prezbitarijev	121

KAZALO SLIK

Slika 1: Zemljevid celjske škofije z označenimi župnijskimi cerkvami	12	Slika 31: Tloris cerkve	22
Slika 2: Prezbitarij	13	Slika 32: Daritveni oltar	22
Slika 3: Daritveni oltar.....	13	Slika 33: Mašnikove sedilje z ambonom.....	22
Slika 4: Ambon	13	Slika 34: Prezbitarij.....	23
Slika 5: Prezbitarij	14	Slika 35: Detajl daritvenega oltarja....	23
Slika 6: Daritveni oltar.....	14	Slika 36: Sedilje z ambonom	23
Slika 7: Sedilja za mašnika	14	Slika 37: Daritveni oltar	24
Slika 8: Prezbitarij	15	Slika 38: Ambon	24
Slika 9: Daritveni oltar.....	15	Slika 39: Detajl iz ambona – relief.....	24
Slika 10: Ambon	15	Slika 40: Prezbitarij.....	25
Slika 11: Prezbitarij	16	Slika 41: Daritveni oltar	25
Slika 12: Daritveni oltar.....	16	Slika 42: Sedilje	25
Slika 13: Ambon	16	Slika 43: Prezbitarij.....	26
Slika 14: Prezbitarij	17	Slika 44: Sedilje s krstnim kamnom v ozadju	26
Slika 15: Daritveni oltar od strani	17	Slika 45: Ambon	26
Slika 16: Sedilja za mašnika	17	Slika 46: Prezbitarij.....	27
Slika 17: Provizorična ureditev po koncilu	18	Slika 47: Daritveni oltar	27
Slika 18: Nov oltarni prostor	18	Slika 48: Ambon	27
Slika 19: Daritveni oltar z mozaiki	18	Slika 49: Krstni kamen in omarica za sveta olja	27
Slika 20: Tabernakelj	19	Slika 50: Daritveni oltar	28
Slika 21: Stranski pogled na daritveni oltar z značilnim stebrom.....	19	Slika 51: Ambon	28
Slika 22: Ambon	19	Slika 52: Prezbitarij.....	29
Slika 23: Prezbitarij	20	Slika 53: Daritveni oltar	29
Slika 24: Sedilje.....	20	Slika 54: Ambon in krstilnik s svečnikom velikonočne sveče	29
Slika 25: Daritveni oltar.....	20	Slika 55: Sedilje	29
Slika 26: Pogled na prezbitarij iz stranske kapele	21	Slika 56: Star provizoričen daritveni oltar	30
Slika 27: Tloris cerkve z označenim daritvenim prostorom.....	21	Slika 57: Nov daritveni oltar.....	30
Slika 28: Tabernakelj	21	Slika 58: Ambon	30
Slika 29: Ambon s sediljami v ozadju	21	Slika 59: Tloris cerkve	31
Slika 30: Prezbitarij	22	Slika 60: Prezbitarij.....	31
		Slika 61: Daritveni oltar	31
		Slika 62: Ambon	31
		Slika 63: Prezbitarij.....	32

Slika 64: Daritveni oltar.....	32	Slika 98: Daritveni oltar s pozlačenimi simboli svete evharistije in Jezusovega darovanja.....	42
Slika 65: Ambon in nov tabernakelj ..	32	Slika 99: Ambon	42
Slika 66: Pogled na prezbitarij.....	33	Slika 100: Pogled na prezbitarij in prižnico s kora.....	43
Slika 67: Daritveni oltar.....	33	Slika 101: Prezbitarij.....	43
Slika 68: Ambon	33	Slika 102: Detajl daritvenega oltarja..	43
Slika 69: Sedilije.....	33	Slika 103: Ambon	43
Slika 70: Prezbitarij	34	Slika 104: Prva provizorična ureditev prezbitarija	44
Slika 71: Detajl daritvenega oltarja ..	34	Slika 105: Daritveni oltar.....	44
Slika 72: Pogled na ambon s strani	34	Slika 106: Sedilije	44
Slika 73: Prezbitarij	35	Slika 107: Daritveni prostor pred prezbitarijem	45
Slika 74: Daritveni oltar.....	35	Slika 108: Daritveni oltar z okrasjem iz odstranjenih stranskih oltarjev	45
Slika 75: Ambon	35	Slika 109: Ambon in svečnik s križem	45
Slika 76: Tloris cerkve	36	Slika 110: Prezbitarij.....	46
Slika 77: Daritveni oltar s svečniki....	36	Slika 111: Daritveni oltar	46
Slika 78: Pogled na ambon od spredaj in s strani	36	Slika 112: Ambon	46
Slika 79: Sedilije pred obhajilno mizo	36	Slika 113: Tloris cerkve	47
Slika 80: Daritveni prostor.....	37	Slika 114: Prezbitarij.....	47
Slika 81: Daritveni oltar.....	37	Slika 115: Značilen Zazulov daritveni oltar	47
Slika 82: Tabernakelj	37	Slika 116: Ambon in tabernakelj	47
Slika 83: Ambon	37	Slika 117: Prezbitarij.....	48
Slika 84: Tloris cerkve	38	Slika 118: Daritvena miza.....	48
Slika 85: Daritveni oltar.....	38	Slika 119: Ambon	48
Slika 86: Sedilije.....	38	Slika 120: Sedilija	48
Slika 87: Prezbitarij	39	Slika 121: Prezbitarij.....	49
Slika 88: Daritveni oltar z razvidno poslikavo.....	39	Slika 122: Daritveni oltar.....	49
Slika 89: Ambon	39	Slika 123: Ambon z bralnim pultom v obliki odprte knjige	49
Slika 90: Krstni kamen in svečnik z velikonočno svečo.....	39	Slika 124: Krstni kamen.....	49
Slika 91: Prezbitarij	40	Slika 125: Prezbitarij.....	50
Slika 92: Detajl daritvenega oltarja ...	40		
Slika 93: Ambon	40		
Slika 94: Prezbitarij	41		
Slika 95: Daritveni oltar s simboli svete evharistije na podstavku.....	41		
Slika 96: Sedilije in mizica za darove	41		
Slika 97: Prezbitarij	42		

Slika 126: Pogled na prezbitenij iz stranske kapele	50	Slika 157: Ambon	58
Slika 127: Sedilije s klopni v ozadju	50	Slika 158: Nov daritveni prostor	59
Slika 128: Ambon	50	Slika 159: Svečnik, vključen kot detajl v ambonu	59
Slika 129: Prezbitenij	51	Slika 160: Tabernakelj z reliefom	59
Slika 130: Daritveni oltar	51	Slika 161: Krstni kamen	59
Slika 131: Pogled na prezbitenij	52	Slika 162: Prezbitenij z ohranjeno obhajilno mizo	60
Slika 132: Daritveni oltar	52	Slika 163: Daritveni oltar	60
Slika 133: Ambon	52	Slika 164: Ambon	60
Slika 134: Sedilije	52	Slika 165: Sedilije pred korno klopjo	60
Slika 135: Tloris prezbitenija	53	Slika 166: Prezbitenij	61
Slika 136: Grafični prikaz prezbitenija	53	Slika 167: Daritveni oltar	61
Slika 137: Daritvena miza z ambonom in svečniki	53	Slika 168: Ambon	61
Slika 138: Sedilije pred obhajilno mizo	53	Slika 169: Sedilija za mašnika s stoli za ministrante	61
Slika 139: Prezbitenij	54	Slika 170: Prezbitenij	62
Slika 140: Daritveni oltar	54	Slika 171: Podstavek daritvenega oltarja	62
Slika 141: Sedeži za mašnika in mašne pomočnike	54	Slika 172: Sedilije	62
Slika 142: Pogled na prezbitenij iz ladje	55	Slika 173: Ambon	62
Slika 143: Daritveni oltar	55	Slika 174: Pogled na prezbitenij	63
Slika 144: Sedilije	55	Slika 175: Daritveni oltar	63
Slika 145: Ambon	55	Slika 176: Ambon z dodano sliko	63
Slika 146: Prezbitenij	56	Slika 177: Sedilije pred obhajilno mizo	63
Slika 147: Daritveni oltar	56	Slika 178: Pogled na prezbitenij	64
Slika 148: Ambon	56	Slika 179: Daritveni oltar	64
Slika 149: Sedilije	56	Slika 180: Ambon	64
Slika 150: Prezbitenij	57	Slika 181: Prezbitenij	65
Slika 151: Daritvena miza	57	Slika 182: Daritveni oltar	65
Slika 152: Sedilije	57	Slika 183: Ambon	65
Slika 153: Ambon	57	Slika 184: Detajl klopi	65
Slika 154: Daritveni prostor pred prezbitenijem	58	Slika 185: Pogled na prezbitenij	66
Slika 155: Daritveni oltar	58	Slika 186: Daritveni oltar	66
Slika 156: Sedilije	58	Slika 187: Ambon	66
		Slika 188: Pogled na daritveni prostor	67

Slika 189: Daritveni oltar z vidnimi popravki	67	Slika 223: Sedilije	76
Slika 190: Ambon	67	Slika 224: Prezbitarij.....	77
Slika 191: Sedilije.....	67	Slika 225: Podstavek daritvene mize .	77
Slika 192: Prezbitarij	68	Slika 226: Ambon	77
Slika 193: Daritveni oltar.....	68	Slika 227: Daritveni prostor	78
Slika 194: Ambon z zlatim detajlom .	68	Slika 228: Daritveni oltar	78
Slika 195: Sedilije.....	68	Slika 229: Stranski pogled na ambon.	78
Slika 196: Pogled na prezbitari	69	Slika 230: Urejen daritveni prostor pred velikim oltarjem	79
Slika 197: Podstavek daritvenega oltarja	69	Slika 231: Daritveni oltar z reliefom..	79
Slika 198: Ambon	69	Slika 232: Prezbitarij.....	80
Slika 199: Prezbitarij	70	Slika 233: Daritveni oltar	80
Slika 200: Daritveni oltar.....	70	Slika 234: Pogled na ambon s sprednje in stranske smeri.....	80
Slika 201: Ambon s sprednjega in stranskega pogleda	70	Slika 235: Sedež za mašnika	80
Slika 202: Svečniki	70	Slika 236: Prezbitarij.....	81
Slika 203: Prezbitarij pred prenovo ...	71	Slika 237: Daritvena miza.....	81
Slika 204: Preurejen prezbitarij	71	Slika 238: Ambon	81
Slika 205: Daritveni oltar z ambonom	71	Slika 239: Prezbitarij.....	82
Slika 206: Sedilije.....	71	Slika 240: Daritveni oltar	82
Slika 207: Prezbitarij	72	Slika 241: Ambon	82
Slika 208: Daritveni oltar.....	72	Slika 242: Sedilije	82
Slika 209: Sedilije.....	72	Slika 243: Pogled na prezbitarij s strani	83
Slika 210: Daritveni prostor.....	73	Slika 244: Daritveni oltar	83
Slika 211: Daritveni oltar.....	73	Slika 245: Ambon in svečnik velikonočne sveče	83
Slika 212: Sedilije.....	73	Slika 246: Sedilije	83
Slika 213: Svečnik	73	Slika 247: Prezbitarij.....	84
Slika 214: Prezbitarij	74	Slika 248: Daritveni oltar	84
Slika 215: Daritveni oltar z razbarijo.	74	Slika 249: Pogled na ambon od spredaj in s strani	84
Slika 216: Daritveni prostor.....	75	Slika 250: Sedilije	84
Slika 217: Ambon	75	Slika 251: Prezbitarij.....	85
Slika 218: Sedilije, ki jih je načrtoval arhitekt Homšak	75	Slika 252: Daritveni oltar	85
Slika 219: Nove sedilije.....	75	Slika 253: Krstni kamen in klopi za mašne pomočnike.....	85
Slika 220: Prezbitarij	76	Slika 254: Ambon	85
Slika 221: Daritveni oltar.....	76		
Slika 222: Ambon	76		

Slika 255: Pogled na nov daritveni prostor	86	Slika 288: Pogled na prezbitarij iz kapele	96
Slika 256: Daritveni oltar.....	86	Slika 289: Ambon	96
Slika 257: Ambon in tabernakelj	86	Slika 290: Provizorični daritveni prostor	97
Slika 258: Prezbitarij	87	Slika 291: Daritveni oltar	97
Slika 259: Daritveni oltar in ambon... 87		Slika 292: Ambon	97
Slika 260: Prezbitarij	88	Slika 293: Prezbitarij.....	98
Slika 261: Daritveni oltar, narejen iz obhajilne mize.....	88	Slika 294: Daritveni oltar	98
Slika 262: Ambon	88	Slika 295: Ambon	98
Slika 263: Prezbitarij	89	Slika 296: Mašnikova sedilja in klopi za ministrante	98
Slika 264: Daritveni oltar.....	89	Slika 297: Daritveni prostor pred prezbitarijem	99
Slika 265: Ambon	89	Slika 298: Daritveni oltar z reliefom..	99
Slika 266: Sedilje.....	89	Slika 299: Ambon	99
Slika 267: Prezbitarij	90	Slika 300: Sedilje pred obhajilno mizo	99
Slika 268: Daritveni oltar.....	90	Slika 301: Prezbitarij.....	100
Slika 269: Ambon	90	Slika 302: Daritveni oltar	100
Slika 270: Prezbitarij	91	Slika 303: Sedilje	100
Slika 271: Detajl daritvene mize.....	91	Slika 304: Ambon	100
Slika 272: Pogled na ambon s strani ..	91	Slika 305: Prezbitarij.....	101
Slika 273: Stara ureditev prezbitarija.	92	Slika 306: Daritveni oltar s svečniki v ospredju.....	101
Slika 274: Nova ureditev prezbitarija	92	Slika 307: Ambon, tesno prilegajoč se klopem.....	101
Slika 275: Daritveni oltar.....	92	Slika 308: Prezbitarij.....	102
Slika 276: Ambon s sediljami.....	92	Slika 309: Daritveni oltar	102
Slika 277: Pogled na prezbitarij s kora	93	Slika 310: Ambon	102
Slika 278: Pogled na daritveni oltar in ambon s strani	93	Slika 311: Pogled na daritveni prostor s kora.....	103
Slika 279: Tabernakelj in krstni kamen s svečnikom velikonočne sveče.....	93	Slika 312: Daritveni oltar	103
Slika 280: Prezbitarij.....	94	Slika 313: Ambon	103
Slika 281: Daritveni oltar.....	94	Slika 314: Sedilje	103
Slika 282: Ambon in krstni kamen	94	Slika 315: Provizorično urejen daritveni prostor	104
Slika 283: Sedilje.....	94	Slika 316: Detajl daritvenega oltarja	104
Slika 284: Daritveni prostor.....	95		
Slika 285: Detajl daritvenega oltarja .	95		
Slika 286: Ambon in tabernakelj	95		
Slika 287: Pogled na prezbitarij.....	96		

Slika 317: Ambon	104	Slika 351: Detajl daritvenega oltarja	114
Slika 318: Sedilija	104	Slika 352: Sedilije	114
Slika 319: Prezbitarij	105	Slika 353: Pogled na ambon s strani	114
Slika 320: Daritveni oltar	105	Slika 354: Prezbitarij	115
Slika 321: Ambon	105	Slika 355: Daritveni oltar	115
Slika 322: Sedilije	105	Slika 356: Sedilije	115
Slika 323: Prezbitarij	106	Slika 357: Ambon	115
Slika 324: Daritveni oltar	106	Slika 358: Prezbitarij	116
Slika 325: Ambon	106	Slika 359: Podstavek daritvene mize	116
Slika 326: Daritveni prostor	107	Slika 360: Ambon	116
Slika 327: Daritveni oltar	107		
Slika 328: Ambon	107		
Slika 329: Sedilije	107		
Slika 330: Prezbitarij	108		
Slika 331: Daritveni oltar	108		
Slika 332: Sedilije pred obhajilno mizo	108		
Slika 333: Pogled na ambon s strani in od spredaj	108		
Slika 334: Prezbitarij	109		
Slika 335: Daritveni oltar	109		
Slika 336: Sedilije	109		
Slika 337: Pogled na ambon s strani	109		
Slika 338: Prezbitarij	110		
Slika 339: Daritveni oltar	110		
Slika 340: Ambon	110		
Slika 341: Pogled na prezbitarij	111		
Slika 342: Daritveni oltar	111		
Slika 343: Sedilije	111		
Slika 344: Ambon	111		
Slika 345: Prezbitarij	112		
Slika 346: Pogled na ambon od spredaj in s strani	112		
Slika 347: Mašnikova sedilija	112		
Slika 348: Provizoričen daritveni prostor	113		
Slika 349: Daritveni oltar	113		
Slika 350: Svečnik	113		

UVOD

Drugi vatikanski koncil prinese prenovljen pogled na Cerkev. Posodobitve in prilagoditve Cerkve novim družbenim razmeram in človeku tistega in tudi današnjega časa, ki jih zariše koncil, gredo v smer približevanja Cerkve človeku.

Novosti koncilske vizije, ki bistveno vplivajo na spremembe bogoslužnega prostora, so: prenova bogoslužja, obrat mašnika k ljudstvu in dejavno sodelovanje vernikov pri obredih. Tako se pri prilagajanju bogoslužnega prostora novim potrebam Cerkve pojavljajo vprašanja, koliko poseči v sakralni prostor, ki je zaključena enota, kaj ohraniti in kaj odstraniti, kako urediti daritveni prostor in kako nove elemente uskladiti ali ne z obstoječo opremo.

K delu je bilo treba pristopiti sistematično in najprej preučiti koncilske dokumente, ki dajejo navodila glede prenovljene liturgije in posledično ureditve bogoslužnega prostora. Raziskav ali študij o pokoncilskih preureditvah prezbitarijev, ki so najvidnejši izraz liturgične reforme, v slovenskem prostoru v takšnem obsegu še ni bilo, zato je za to diplomsko delo ključno raziskovalno delo. Zaradi obsega prenov je bilo treba postaviti okvir raziskave. Ta se omejuje na 104 župnijske cerkve celjske škofije. Pridobivanje podatkov je potekalo v Nadškofijskem arhivu Maribor in na terenu. Ob obiskih župnij je nastala bogata zbirka fotografskega gradiva in natančna inventarizacija prenovljenih prezbitarijev s časovnimi podatki in podatki o avtorju, če je šlo za celovite prenove. Sledila je obdelava zbranih podatkov, tipološka analiza in predstavitev značilnosti preurejenih prezbitarijev, kar je bil tudi cilj diplomskega dela.

1. DRUGI VATIKANSKI KONCIL

Drugi vatikanski koncil, ki ga je sklical papež Janez XXIII., se je začel 2. 10. 1962. Med koncilom je papež umrl (3. 6. 1963), a je njegov naslednik Pavel VI. nadaljeval začeto delo in koncil pripeljal do slovesnega zaključka 8. 12. 1965.

Bistvo koncila je bila notranja prenova Cerkev, ki se je pokazala kot nujna, da bo lahko Cerkev odgovarjala na izzive časa po drugi svetovni vojni, ko Evropo zaznamujejo pospešena sekularizacija in globalizacija, širjenje ateizma in komunizma na vzhodu ter hiter razvoj znanosti in tehnologije. Za to prenovo Cerkev se je v vsem krščanskem svetu uveljavil ključen pojem koncila, in sicer »aggiornamento«. Beseda izhaja iz italijanske besede »aggiornate«, ki pomeni nekaj izpopolniti in prilagoditi potrebam časa. V slovenščini tako uporabljamo za izraz »aggiornamento« sinonime, kot so posodobitev, podanašnje, prilagajanje ipd. »Aggiornamento« je torej prenova načinov, kako vsebine katoliškega nauka in krščanskih moralnih vrednot posredovati ljudem v vsakokratnih okoliščinah in potrebah njihovega življenja. V tem oziru na koncilu ni šlo za spreminjanje nauka Cerkev, ampak za posodobitev struktur, vzorcev, modelov in pristopov, ki jih Cerkev pri svojem poslanstvu uporablja, zato je Drugi vatikanski koncil v prvi vrsti pastoralno naravnani, medtem ko so bili prejšnji izrazito doktrinalni (Valenčič 2006, 9–10).

Ključna značilnost koncila je v pojmovanju Cerkev kot občestva, Cerkev je božje ljudstvo (C 9–12). Vse do koncila je bila liturgija izključno stvar klera, ki se je odvijala v prostoru z ograjo, ločenem od vernikov. Ti so bili zgolj poslušalci in opazovalci obredov. Drugi vatikanski koncil in koncilski dokumenti poudarijo skupnost verujočih, *communio* (Škarica 1996, 43). *Communio* zavzame osrednje mesto v ekleziologiji Drugega vatikanskega koncila, sicer ne gre za novost, ampak so se koncilski očetje vrnili h koreninam. V prvi Cerkvi so za izraz *communio* uporabljali *koinonija*, ki označuje občestvo, ki skupaj obhaja evharistijo. Cerkev se najbolj razodeva takrat, kadar se vse sveto božje ljudstvo polno in dejavno udeležuje istih bogoslužnih opravil, zlasti iste evharistije, v skupni molitvi in okrog enega oltarja pod vodstvom škofa, obdanega z zborom duhovnikov in služabnikov oltarja (B 41). Tudi za papeža Benedikta XVI., ki je na koncilu sodeloval, je *communio* osrednji pojem njegove

teologije. Že v svoji doktorski disertaciji *Ljudstvo in Božja hiša v nauku o Cerkvi pri sv. Avguštinu* je zapisal *Cerkev je communio*. Ta *communio* predpostavlja bogoslužno občestvo, povezanost kristjanov med seboj, s celim svetom in z Bogom (Dobravec 2015, 77). V tem kontekstu zedinjenja med seboj in s troedinim Bogom se je na Drugem vatikanskem koncilu tudi ohranila teza Cerkve kot Kristusovega skrivnostnega telesa (C 7). Vsi verujoči so udje Kristusovega telesa, vsak posameznik gradi celoto, sodeluje pri oblikovanju enega občestva, telesa Cerkve v zedinjenju s Kristusom, ki je glava. Vernik tako iz nemega opazovalca stopi v vlogo dejavnega sodelavca in oblikovalca bogoslužnega dogajanja (B 14; 26–32).

Koncilska osredotočenost na človeka in občestvo nujno zahteva tudi celovito liturgično prenovu. Liturgija, zlasti evharistija kot najpomembnejše in središčno bogoslužno dejanje, vrhunec in srce vsega bogoslužja in krščanskega življenja določa tudi razpored oz. oblikovanje bogoslužnega prostora (Škarica 1996, 39).

1.1 Koncilska vizija bogoslužnega prostora

1.1.1 Bogoslužna stavba – cerkev

Ime cerkev označuje sveto stavbo, določeno za bogočastje, v katero imajo verniki pravico prihajati zlasti za javno opravljanje bogoslužja (KKC 1214). Tako ima cerkev v krščanstvu že od samega začetka pomembno vlogo, ni zgolj hiša za božanstvo, ampak je prostor zedinjenja Boga in božjega ljudstva. Cerkev kot mesto zakramentalnega dogajanja to svojo drugačnost od drugih zgradb izkazuje s svojstveno arhitekturo zunanosti, še posebno pa notranjosti. Tako ima cerkvena arhitektura oz. umetnost že vseskozi pomembno vlogo v krščanskem življenju, to izpostavi tudi koncil, ko pravi, da je bila sveta mati Cerkev vedno prijateljica lepe umetnosti in je njeno plemenito službo iskala, saj umetnost, ki sodi med najplemenitejše dejavnosti človeškega duha, po svoji naravi hoče s človeškimi deli nekako izraziti neskončno božjo lepoto in s svojimi deli pomaga, da se človekov duh dviga k Bogu (B 112).

Bogoslužni prostor mora vernika nagovoriti, zbuditi v njem čudenje in ga dvigniti k presežnemu. Janez Pavel II. v pismu umetnikom le-tem naroča, naj bo lepota, ki jo bodo podajali jutrišnjim rodovom, takšna, da v njih zbudi čudenje, ki vodi v navdušenje. Lepota je ključ do skrivnosti in klic k presežnosti. Lepota ustvarjenih stvari nas nikoli ne more docela potešiti, zato vzbuja tisto skrivnostno domotožje po Bogu (PU 16). Svetost bogoslužnega prostora je tista vrednota, h kateri morajo biti usmerjeni vsi umetnikovi napor, saj je ključ za razpoznavnost bogoslužne stavbe kot posebne stavbe znotraj arhitekturne tipologije (Debevec 1999, 59).

Pri oblikovanju bogoslužnega prostora koncil poudarja nalogo Cerkve, zlasti škofov, da pazijo na plemenito lepoto, primernost in dostojnost umetniških del (B 124) ter skrbijo, da se cerkveni predmeti, ki so okras cerkve, ne bi prodajali ali uničevali (B 126). Medtem ko koncil na eni strani poudarja skrb Cerkve za bogoslužno stavbo in predmete, ki so njen okras, pa na drugi strani odločno poudari, da pri ustvarjanju umetnik ni vezan na nobeno slogovno omejitev. Cerkev dopušča spremembe snovi, oblike in okrasa, ki jih je sčasoma povzročil tehnični napredek, ter v skladu z značajem in razmerami narodov in pokrajin ter potrebami različnih obredov dopušča oblike vsake dobe (B 122–123). Drugi vatikanski koncil vsem, ki ustvarjajo nov bogoslužni prostor oz. prenavljajo starega, da bi ustrezal novim zahtevam in potrebam liturgije, pušča veliko ustvarjalne svobode. Edina zahteva, ki jo koncil izpostavi in jo je treba upoštevati, je, da mora biti bogoslužni prostor oblikovan tako, da bo omogočal dejavno sodelovanje vernikov (B 124). Sveti prostor mora biti urejen tako, da nekako razodeva podobo zbranega občestva, omogoča primerno razporeditev vseh in vsakemu članu pomaga, da lahko pravilno izvršuje svojo nalogo, čeprav mora vse to izražati tudi hierarhično ureditev in različnost služb, pa naj ustvarja tesno in skladno enotnost, po kateri se jasno razodeva edinost vsega svetega ljudstva (SURM 294). Pri novogradnjah, kjer se uveljavi centralni tip tlorisa stavbe oz. pahljačasti tlorisi razno raznih oblik (Kvaternik 1983, 30), smernicam koncila ni težko slediti. Veliko več vprašanj, dilem in iskanja primernih rešitev v duhu koncila je pri že obstoječih bogoslužnih stavbah, ki so vse praviloma longitudinalnega tlorisa.

1.1.2 Prezbitერი

Bogoslužno stavbo sestavljata dva glavna prostora, prezbitერი in ladja. Prezbitერი je kraj, kjer stoji oltar, se oznanjuje božja beseda in mašnik ter drugi strežniki opravljajo svojo službo (SURM 295). Ladja je prostor za zbrano občestvo. Skozi zgodovino se je njuno medsebojno razmerje in oblikovanje spreminjalo, zlasti zaradi potreb in zahtev liturgije, v nekoliko manjši meri pa tudi zaradi novih umetniških slogov, ki so se uveljavili v času in prostoru in jim je sakralna umetnost sledila.

Do Drugega vaticanskega koncila je bila liturgija izključno stvar klera. Odvijala se je v prezbitერი, zato je bil ta višji, za nekaj stopnic dvignjen od cerkvene ladje in ločen z ograjo, tako da verniki oltarja pogosto sploh niso videli in so bili le pasivni gledalci in poslušalci (Škarica 1996, 43). Tudi po koncilu ostane prezbitერი samostojno zaključena enota, središče liturgičnega dogajanja, ki je v prvi vrsti načrtovan za obhajanje evharistije in v ta namen oblikovan tako, da je primerno ločen od cerkvene ladje. Na ta način izraža hierarhično ureditev in različnost služb. Bistvena novost koncila je v tem, da mora biti prostor urejen tako, da bo razodeval podobo zbranega občestva, kjer so mašnik s strežniki in verniki eno telo, vsi skupaj zbrani pri isti daritvi okoli središča – oltarja. Zato je pomembno, da je prostor tako urejen in razporeditev takšna, da lahko vsak vidi dogajanje na oltarju in okoli njega ter glede na svojo vlogo nemoteno opravlja svojo službo (Italijanska škofovska konferenca 1999,15; SURM 296; 299; Škarica 1996, 45).

Po liturgični prenovi Drugega vaticanskega koncila je bilo treba prezbitერი preurediti novim potrebam in v prostor dodati nove elemente: oltar, ambon in sedilje.

1.1.2.1 Oltar

Oltar ni novost krščanske sakralne umetnosti, ampak je eden najstarejših kulturnih predmetov, ki kaže na človekovo čaščenje in spravo z nadnaravnimi silami. Arheološke najdbe oltarjev segajo v antiko, ko so bili kot predmeti žrtvovanja pomembni sestavni deli templja oz. bogoslužne stavbe (Murry in Murry 1998, 8–10). Zagotovo sega navada darovanja daritve na oltarju bogovom tudi v čas pred antiko. V Svetem pismu najdemo

motiv darovanja že na samem začetku pri Kajnu in Abelu (1Mz 4) ter pri Noetu (1Mz 8, 20). Zelo podroben opis oltarja najdemo pri Mojzesu (2Mz 27, 1–8). Z Novo zavezo se motiv darovanja spremeni, zdaj je Kristus sam žrtveno Jagnje, ki se je enkrat za vselej daroval za nas. Na oltarju se ta njegova daritev na križu vsak dan ponavzočuje. Oltar kot simbol Kristusa postane hkrati daritvena miza in miza obeda, pri kateri duhovnik, ki predstavlja Kristusa, izvršuje isto, kar je izvršil Kristus pri zadnji večerji in je naročil učencem delati to v njegov spomin (RP 3). Zato je bilo v Cerkvi vse do 6. stoletja običaj in pravilo, da se v bogoslužnem prostoru nahaja samo en oltar. Sv. Ciprijan pravi: »Bog je eden in Kristus je eden in Cerkev je ena in miza je ena na Gospodovi skali zgrajena. Drugi oltar se ne more postaviti« (Škarica 1996, 47).

V cerkvi je oltar vedno imel poudarjeno mesto, pomembno vlogo v prostoru, a njegov položaj in oblika sta se skozi stoletja spreminjala. Od preprostih lesenih miz v prvih cerkvenih skupnostih in kamnitih blokov oz. sarkofagov, najdenih v katakombah, do mogočnih baročnih oltarjev z bogato okrašenimi nastavki, nameščenimi v apsidi in stranskih kapelah.

Drugi vatikanski koncil v duhu svoje teologije postavi oltar v središče, h kateremu bo sama od sebe težila pozornost vernikov (SURM 299). Oltar kot simbol Kristusa, duhovnika in žrtve, daritvena miza in miza velikonočnega obeda predstavlja vir in znamenje edinosti in ljubezni (Italijanska škofovsko konferenca 1999, 16), zato je osrednji in najpomembnejši predmet v sakralnem prostoru, glede na katerega je treba oblikovati in razporediti druge predmete, potrebne za obhajanje zakramentov, zlasti svete evharistije.

Koncilski dokumenti ne dajejo jasnih navodil o postavitvi in obliki oltarja, naročajo le, da je treba čim prej preurediti liturgične knjige, kanone in določila, ki se nanašajo na predmete pri bogoslužju (B 128). Tako v novem Rimskem misalu, Zakoniku cerkvenega prava in Rimskem pontifikalu pri posvetitvi oltarja najdemo jasnejša navodila, ki jih je treba spoštovati pri prilagajanju prostora na novo bogoslužje. Ključno vlogo koncil dodeli škofu oz. pokrajinskim škofovskim zborom, ki morajo skrbeti in paziti na lepoto sakralnega prostora, imajo pa tudi pravico prilagoditve določil krajevnim potrebam in navadam (B 128). Slovenska škofovsko konferenca v vseh teh letih te možnosti ni izkoristila, je pa to storila Italijanska škofovsko konferenca. Njihovo

delo *Načrtovanje novih cerkva; Preureditev cerkva* je prevedeno tudi v slovenščino. Gre za delo, ki glede na pomanjkanje smernic v Cerkvi na Slovenskem slovenskemu umetniku, načrtovalcu, izvajalcu in verniku približa zakonitosti oblikovanja cerkvenega prostora (Valenčič 2002, 6).

Kakšen naj bo oltar glede na koncilski določila?

Primerno je, da ima vsaka cerkev nepremični oltar, ki ponazarja Kristusa, drugi, za sveta opravila določeni kraji pa lahko imajo tudi premični oltar. Oltar je nepremičen, če je postavljen tako, da je trdno povezan s tlemi in ga zato ni mogoče premikati (ZCP, kan. 1235; SURM 298; RP 6).

Miza nepremičnega oltarja naj bo iz naravnega kamna. Po presoji škofovske konference pa se lahko uporabi tudi druga snov. Noga ali podstavek, ki nosi mizo, je lahko narejen iz kakršne koli primerne, trdne snovi. Premični oltar je lahko narejen iz katere koli trdne snovi, ki je primerna za bogoslužno rabo (ZCP, kan. 1236; SURM 301; RP 9).

Nepremične oltarje je treba posvetiti, premične pa posvetiti ali blagosloviti. Ohranja naj se običaj, da denemo pod oltar, ki ga posvečujemo, relikvije svetnikov (ZCP, kan. 1237; SURM 300;302; RP 11).

Oltar naj bo postavljen stran od stene, da je mogoče okoli njega hoditi brez težav in da se na njem lahko mašuje obrnjen k ljudstvu (SURM 299; RP 8; Italijanska škofovska konferenca 1999, 16; 49). Navodilo ne govori o »matematični sredini« cerkve, ampak o »idealnem središču«, h kateremu se bo pozornost vse zbrane skupnosti spontano obračala (Notitiae 1 1965, 137).

V novih cerkvah je najbolje, da postavimo en sam oltar. V že zgrajenih cerkvah, kjer je stari oltar tako postavljen, da otežuje udeleževanje ljudstva in ga ni mogoče prestaviti brez umetnostne škode, naj se postavi drug, nepremični oltar, če pa stari oltar odgovarja vsem zahtevam, ga ovrednotimo in uporabljamo (SURM 303; RP 7; Italijanska škofovska konferenca 1999, 49–50). Torej navada postavljanja daritvene mize samo zato, da bi opozorili na Jezusovo zadnjo večerjo, ali zbiranje vernikov okoli oltarja ter njihovo sodelovanje pri sveti evharistiji je simbolno ponavljanje, pedagoško moteče in pastoralno zaman, saj odvrta ljudi od oltarja, zamenjuje razumevanje pomembnosti

posameznih elementov cerkvene arhitekture in sploh ne spodbuja sodelovanja vernikov (Notitiae 38 2002, 492). Kongregacija za bogoslužje in disciplino zakramentov v svojih pojasnilih koncilskih dokumentov sicer dovoljuje pred velike marmornate oltarje postaviti enostavne premične daritvene mize za čas prenavljanja, če je resnično opazna razdalja med obema oltarjema, vendar pa bi bilo bolje, da se premični oltar postavi zunaj prezbiterja, saj ima v tem primeru okoli dovolj prostora in je primerno ločen od cerkvene ladje (Notitiae 1 1965, 138).

Oltar naj bo usklajen s prostorom prezbiterja, v katerega je postavljen, in sicer zaradi funkcionalnosti in žariščnega položaja liturgičnega prostora (Italijanska škofovska konferenca 1999, 16).

Oltarna oprema: na oltarju ali ob njem naj bo križ s podobo Kristusa in svečniki s svečami, pokriva naj ga vsaj en bel prt, nanj se sme postaviti le tisto, kar se potrebuje pri mašnem opravilu. Okrasitev oltarja naj bo zmerna, cvetlični okras naj bo raje ob oltarju kot na njem (SURM 304–308).

1.1.2.2 Ambon

Ambon je poseben prostor v cerkvi, kjer se oznanjuje božja beseda in h kateremu se med besednim bogoslužjem sama od sebe obrača pozornost vernikov (1Nv 96). Drugi vatikanski koncil poudari, da besedno bogoslužje ni zaključena enota in priprava na evharistično bogoslužje, ampak sta skupaj tako tesno povezana, da sestavljata eno samo bogoslužno opravilo, zato sta pri sveti maši pripravljene dve mizi, miza božje besede in miza Kristusovega telesa (SURM 28). Besedno bogoslužje torej ni drugotnega pomena, ampak gre tudi tu za Božjo navzočnost.

Zgodovinsko gledano se je ambon razvil iz beme. To je povišana ploščad, ki se je v antičnih Atenah uporabljala kot govorniški oder. V sinagogah je znana kot bimah in je prostor za branje Tore. Gre za dve do tri stopnice povišan bralni pult, ki ima ograjo (Catholic Encyclopedia 2016). Božja beseda je imela že v prvih krščanskih skupnostih pomembno vlogo, zato se je že od 4. stoletja naprej ustalila navada, da so svetopisemske odlomke brali pri ambonu, ki je sprva stal pri kornih pregradah. V 13. stoletju pri frančiškanskem obredu svete maše je določeno, da se božja beseda bere pri oltarju, in

sicer berila na desni, listni strani oltarja, evangelij pa na levi, evangeljski strani. Ta način branja svetopisemskih odlomkov velja še danes v cerkvah, ki imajo dva ambona. Ko so cerkve postajale vedno večje, ozvočenja pa še ni bilo, se je pojavil problem slišnosti pridigarja, zato so začeli postavljati prižnice. Prižnico, balkon z nadstreškom, so postavili na stransko steno ladje ali na nosilni steber v ladji, tako da je bil pridigar dobro viden in slišen. Vrhunec oblikovanja prižnic je bil barok. Po Drugem vatikanskem koncilu, ko se struktura maše spremeni in se tudi bolj poudari božja beseda, ko se duhovnik obrne proti ljudstvu in se pojavi ozvočenje, pa se v cerkvah kot pomemben element spet pojavi ambon.

Rimski misal poudari, da je primerno imeti nepremični ambon, ne samo preprosto premično stojalo. Ambon naj bo postavljen tako, da bodo verniki bralca dobro videli in slišali (SURM 309). Italijanska škofovska konferenca dodaja, naj se oblika ambona navezuje na oltar in naj bo primeren tako po dostojnosti kot po funkcionalnosti. Postavljen naj bo v bližini občestva, tako da predstavlja neke vrste stičišče med prezbiterijem in ladjo, in ne znotraj prezbiterija, kot pove liturgična tradicija, in tako da je omogočena procesija z evangeljsko knjigo, hkrati pa ne sme zakrivati pogleda na oltar ali sedež mašnika (Italijanska škofovska konferenca 1999, 17; 50–51).

1.1.2.3 Sedež za mašnika in drugi sedeži

Sedež je liturgični kraj, ki izraža službo tistega, ki vodi bogoslužno občestvo in mu predseduje v osebi Kristusa, Voditelja in Pastirja in v osebi Cerkve, njegovega skrivnostnega telesa (Italijanska škofovska konferenca 1999, 51). Koncilska liturgična reforma ponovno poudari pomembnost sedeža za mašnika, ki mora označevati njegovo službo, po kateri predseduje svetemu zboru in vodi molitev (SURM 310).

Sedeži za mašnika in njegove pomočnike oz. sedilije so svojo obliko in liturgično mesto dobile v 4. stoletju, ko je bila krščanska skupnost že hierarhično urejena. Čeprav so prvi primeri najdeni že v katakombah, sicer samo za mašnika, so se sčasoma razširili na običajno število tri, so pa tudi primeri do pet sedilij (Murry in Murry 1998). Sedilije so bile navadno iz kamna pa tudi iz lesa, postavljene v prezbiteriju na južni strani oltarja, umaknjene ob ali v steno. Sprva kamniti stoli so se razvili v bogato okrašene niše s

sedeži. Sedeži so bili tudi na različnih ravneh, da so poudarili vlogo duhovnika in pomočnikov (Catholic Encyclopedia 2016).

Po navodilih liturgične prenove naj bo sedež za mašnika en sam te vrste, obrnjen k ljudem in dobro viden (Italijanska škofovsko konferenca 1999, 17), treba pa se je izogibati vsakršnega videza prestola. Kot pomemben element ureditve prezbitarija mora tudi sedež za mašnika imeti lasten in primeren kraj, da bo skupaj z drugimi elementi omogočeno skladno odvijanje obredov. Rimski misal njegovo mesto postavlja na vrh prezbitarija, če to omogoča slog stavbe. V prezbitariju naj bodo tudi drugi sedeži za somašnike, duhovnike, ki ne somašujejo, sedež za diakona in druge strežnike ter, če gre za stolno cerkev, tudi škofovsko katedro (SURM 310).

1.1.2.4 Tabernakelj

Tabernakelj, kot sveti šotor, kot prostor navzočnosti živega Boga, se je razvil šele v 2. tisočletju kot sad dolgotrajnih razprav o Kristusovi trajni navzočnosti v posvečeni hostiji. Ta zavest, da spremenjeni kruh ostane spremenjen, obstaja že v prvi Cerkvi, zato so mu izkazovali spoštovanje, ga nosili na dom bolnih in ga za bolne shranjevali (Ratzinger 2014, 73–75). Cerkve prvega tisočletja ne poznajo tabernaklja, presveto hostijo so sprva hranili po hišah, pozneje v zakristiji, nato pa v tabernakljih po raznih mestih v cerkvi. Zakonik cerkvenega prava iz leta 1917 določi hranjenje evharistije v tabernaklju na glavnem oltarju (Škarica 1996, 51).

Drugi vatikanski koncil da poudarek na evharistično daritev, ki se odvija na oltarju, na aktivno, dinamično evharistično slavlje vseh zbranih vernikov. Pred tem je bil tabernakelj osrednji element v prostoru, ki je štiri stoletja dominiral na oltarju, saj je kot prostor »Najsvetejšega« zavzemal osrednje mesto in vplival na oblikovanje celotnega prostora (Italijanska škofovsko konferenca 1999, 52). Prostor hranjenja evharistije in češčenja Najsvetejšega zakramenta v svoji biti, za razliko od aktivnega sodelovanja, zahteva mir in tišino, adoracijo, zbrano osebno molitev in razmišljanje, zato naj bo ta prostor nekoliko zase, odmaknjen od osrednjega dogajanja (Škarica 1996, 51). To poudarjajo tudi vsi liturgični predpisi.

Tabernakelj naj bo na zares častnem, vidnem in lepo okrašenem mestu v cerkvi, ki naj bo tudi primerno za molitev (ZCP, kan. 938§2; SURM 314; Es 54). Priporoča se, da tabernakelj zaradi pomena znamenj ni na oltarju, pri katerem se mašuje (SURM 315; Es 55), ampak je v prezbiteriju ali še bolje v kakšni kapeli, ki je s cerkvijo v organski zvezi in vidna vernikom (ZCP, kan. 938§2; SURM 315; Es 53–54). Tabernakelj naj bo en sam, nepremičen in narejen iz trdne, neprozorne snovi ter nevlomljiv (ZCP, kan. 938§1, 3; SURM 314; Es 52). Pred tabernakljem, v katerem se hrani sveto Rešnje telo, naj stalno sveti posebna svetilka, večna luč, s katero se označuje in časti Kristusova navzočnost (ZCP, kan. 940; SURM 316; Es 57).

2. PREZBITERIJI ŽUPNIJSKIH CERKVA CELJSKE
ŠKOFIJE

V celjsko škofijo, ki je bila ustanovljena leta 2006, je povezanih 112 župnij (Škofija Celje, 2016), od tega ima šest župnij nove župnijske cerkve, ki so bile zgrajene po Drugem vatikanskem koncilu in zato niso predmet te obravnave. Posebnost sta župnijski cerkvi na Polzeli in v Velenju – Sv. Martin, kjer so starima cerkvama dozidali novi del, in ker je prezbiterij v novozgrajenem delu, sta tudi ti dve cerkvi izvzeti iz obravnave. Osredotočenost diplomskega dela je na ostalih 104 župnijah, ki so morale svoje prezbiterije prilagoditi novim zahtevam koncila. V nadaljevanju bodo predstavljene po abecednem vrstnem redu.

Osnovni podatki župnij so povzeti po Letopisu mariborske škofije iz leta 2005. Drugi podatki so bili pridobljeni na terenu s strani župnikov in župnijskih upraviteljev junija in julija 2013 ter med marcem in majem 2014, ravno tako so ob obiskih nastale tudi fotografije. Ker med samim obiskovanjem cerkva ni bilo povsod mogoče pridobiti potrebnih podatkov, sem le-te poiskala v drugih virih, ki so navedeni med besedilom.

Slika 1: Zemljevid celjske škofije z označenimi župnijskimi cerkvami

2.1 Župnija Artiče

Zavetnik: Sv. Duh

Cerkev zidana med letoma 1800 in 1807, posvečena leta 1847.

Prezbiterij:

Načrtne prenove prezbiterija sicer ni bilo, je pa vsak župnik pustil svoj pečat. Leta 2008 so odstranili obhajilno mizo in klopi v prezbiteriju, odstranjena je bila tudi prižnica, a ni podatka, kdaj. Prezbiterij tako deluje zelo prostorno. Tlak ostaja nespremenjen, samo za oltar je narejen lesen podij v višini stopnice. Krstilnik je star, a so ga po koncilu prestavili na desno stran prezbiterija pod slavoločno steno, tik ob stranski oltar. Oltar in ambon so izdelali domači mojstri. Kdaj je bil narejen lesen ambon, ni znano, leta 2012 so mu le dodali tablo s križem in imeni evangelistov. Sedanji daritveni oltar iz lesa in marmorja je bil postavljen leta 2008. Idejno ga je oblikoval takratni župnik Janez Turinek.

Slika 2: Prezbiterij

Slika 3: Daritveni oltar

Slika 4: Ambon

2.2 Župnija Bele Vode

Zavetnik: sv. Andrej, apostol

Cerkev zidana leta 1775, posvečena leta 1793.

Prezbiterij:

Avtor: Peter Požauko

Leto prenove: 2001

Prezbiterij ostaja nespremenjen, le prejšnjo provizorično opremo so zamenjali z novo. Ker gre za majhno podeželsko cerkev, je ureditev v minimalističnem slogu. Arhitekta je pri oblikovanju novega daritvenega oltarja, ambona, sedilje za mašnika, mizice za darove in klopi za ministrante vodilo načelo preprostosti in funkcionalnosti, zato je uporabil jasne, ravne linije. Vse je narejeno iz lesa, rjavo monotonost pa razbija z rdečim oblazinjenjem sedežev in pozlačenim emblemom na oltarju, ki je vzet iz baročnega oltarja zadaj in naj bi ustvarjal povezanost med novim in starim. Star tlak so zaradi razpok in ugreznin ob prenovi le zravnali in na novo položili.

Slika 5: Prezbiterij

Slika 6: Daritveni oltar

Slika 7: Sedilja za mašnika

2.3 Župnija Bizeljско

Zavetnik: sv. Lovrenc, diakon in mučenec

Cerkev zidana med letoma 1725 in 1737, posvečena leta 1737.

Prezbiterij:

Cerkev ni doživela načrtne celovite prenove s strani arhitekta, kljub temu pa so jo vse od leta 1947 do leta 2005 počasi popravljali in prenavljali. Nov daritveni oltar so v cerkev prinesli leta 1972, in sicer iz župnijske cerkve v Vidmu, ki so ga za to cerkev naredili leta 1960 po načrtih arhitekta Andreja Lodranta. Istega leta so v ladjo postavili tudi klopi (Kemperl 2007, 25). Zaradi sloga in materiala klopi in ambona gre sklepati, da so bili narejeni istočasno v isti delavnici. Kamniti tlak v prezbiteriju ostaja nespremenjen, le za oltar in ambon so naredili lesen podij v višini ene stopnice. Za sedilje so na levi strani ob steno postavljene trije stoli, medtem ko sta za ministrante na obeh straneh oltarja ob steni dve kratki klopi, enaki kot ostale v ladji. Krstilnik v desni kapeli, pri katerem se tudi krščuje, je star.

Slika 8: Prezbiterij

Slika 9: Daritveni oltar

Slika 10: Ambon

2.4 Župnija Bočna

Zavetnik: sv. Peter, apostol

Cerkev omenjena leta 1426, posvečena leta 1923.

Prezbiterij:

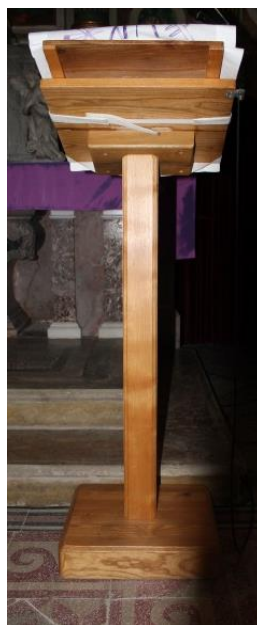
Prezbiterij je zelo provizorično urejen in večjih sprememb po koncilu ni doživel, odstranili so le obhajilno mizo in dodali nove elemente – daritveni oltar, ambon, navadne stole in malo mizico za darove. Vse je narejeno iz lesa, a elementi med seboj niso slogovno skladni, zato lahko predpostavljamo, da je bila ureditev postopna. V arhivu je podatek, da so lesen daritveni oltar v prezbiterij postavili že leta 1965, a so ga tri leta pozneje odstranili, nato pa je iz leta 1974 zapis, da je oltar šele v načrtih. Tako se sedanji daritveni oltar datira v leto 1976. Za razliko od drugih cerkva so tu ambon, preprosto stojalo, postavili desno za oltar, k stopnicam velikega oltarja.

Slika 11: Prezbiterij

Slika 12: Daritveni oltar

Slika 13: Ambon

2.5 Župnija Braslovče

Zavetnik: sv. Marija Vnebovzeta

Cerkev omenjena leta 1140.

Prezbiterij:

V župnijski kroniki ni zapisano, kdaj se je zgodila prenova prezbiterija, niti kdo jo je načrtoval. V nadškofijskem arhivu pa je podatek, da so leta 1974 na škofijo poslali v odobritev načrte za preureditev prezbiterija in daritvenega oltarja. Načrtov, ki so sicer bili predloženi, v arhivu ni, v odgovoru pa so zapisali, da oltar ustreza liturgičnim predpisom. Ker je prezbiterij majhen, so oltarni prostor uredili pred njim tako, da so odstranili obhajilno mizo in menzi stranskih oltarjev ter ulili tlak v višini prezbiterija, ki so ga obložili z marmorjem. Oltar, ki je v celoti lesen, in ambon so postavili na lesen podij. Enako so storili s sediljo za mašnika, ki je sicer iz leta 2004, vseeno pa je slogovno usklajena s klopmi za ministrante ob straneh, ki so starejšega nastanka.

Slika 14: Prezbiterij

Slika 15: Daritveni oltar od strani

Slika 16: Sedilja za mašnika

2.6 Župnija Brestanica

Zavetnik: sv. Marija Lurška

Cerkev zidana med letoma 1908 in 1914, posvečena leta 1914.

Prezbiterij:

Avtor: Vera Klepej Turnšek

Leto prenove: 2014

Prezbiterij z obhajilno mizo so ohranili nespremenjen, prav tako tudi prižnico. Oltarni prostor so postavili na sredino pred prezbiterij in se s tem približali ljudem. Oltarni prostor, obložen z marmorjem, je za tri stopnice dvignjen na višino prezbiterija. Za njim in pred obhajilno mizo so tlančine, ki omogočajo dostop tudi invalidom. Na presečišču prečne in vzdolžne osi stoji masiven marmornati oltar kvadratne oblike, pred njim na levi in desni sta ambona postavljena na višini druge stopnice. Oltar in ambona je z mozaiki okrasil p. Marko I. Rupnik. Oblika kvadra se ponovi pri sediljah, razporejenih zadaj in ob straneh, tu je marmor kombiniran z lesom in rdečo tkanino. Mašnikova sedilja je enaka, le da jo obdaja lepo oblikovan lesen naslon zadaj in ob straneh. Na vogalih zadaj sta postavljeni okrogli mizici, podstavek je iz rjavega marmorja, votel nastavek pa iz lesa. Krstilnik je star in ostaja zadaj, kjer je pod korom lepo urejena krstna kapela.

Slika 17: Provizorična ureditev po koncilu (Vir: <http://kraj.eu/slovenija>; pridobljeno marec 2016)

Slika 18: Nov oltarni prostor (Vir: <http://www.zupnijabrestanica.si>; pridobljeno marec 2016)

Slika 19: Daritveni oltar z mozaiki (Vir: <http://www.centroaletti.com>; pridobljeno marec 2016)

2.7 Župnija Brežice

Zavetnik: sv. Lovrenc, diakon in mučenec

Cerkev zidana leta 1781.

Prezbiterij:

Avtor: Ciril Zazula

Leto prenove: 1966

Arhitekt si je zamislil popolnoma nov prezbiterij, zato je odstranil vse stare elemente, tudi veliki oltar. Celoten oltarni prostor je dvignil za višino dveh stopnic, prvi nivo je iz rdeče-sivega, drugi pa črnega marmorja. Pred izpraznjeno steno, ki jo je v celoti poslikal slikar Stane Kregar, je postavil nov tabernakelj. Tabernakelj, ki je postavljen v nišo, stoji na marmornatem stebri, do njega pa vodita dve stopnici. Oltar je mogočen bel marmornati blok, ki ga spredaj krasi relief s podobami kruha in vina, ob strani pa se ponovi motiv stebra iz rdeče-sivega marmorja kot pri tabernaklju in krstilniku (le-tega je arhitekt postavil že v ladjo, na severni strani ob pilastru je urejen prostor za krščevanje). Desno od oltarja čisto na robu stopnišča stoji na isti višini ambon iz belega marmorja z vklesanimi imeni evangelistov. Lesen bralni pult na ambonu je kasnejši dodatek. Levo od njega so sedilije, leseni oblazinjeni stoli, ki pa niso delo arhitekta Zazule.

Slika 20: Tabernakelj

Slika 21: Stranski pogled na daritveni oltar z značilnim stebrom

Slika 22: Ambon

2.8 Župnija Buče

Zavetnik: sv. Peter, apostol

Cerkev zidana leta 1793, posvečena leta 1796.

Prezbiterij:

Avtor: Ciril Zazula in Peter Požauko

Leto prenove: 1982 in 2003

Pri prenovi prezbiterija sta svetovala arhitekta Peter Požauko in Ciril Zazula. Prva prenova je bila leta 1982, ko so v prezbiterij postavili lesen oltar in ambon ter odstranili obhajilno mizo. Leta 2003 so po celotni cerkvi položili nov tonalitni tlak. Tlak prezbiterija je namenoma dvignjen samo 10 cm od tlaka v ladji, tako je namreč poudarjena enost celotnega božjega ljudstva in ne duhovnikovo »vladanje« nad verniki. Prav tako so istega leta ob desno steno prezbiterija postavili nove sedilije.

Slika 23: Prezbiterij

Slika 24: Sedilije

Slika 25: Daritveni oltar

2.9 Župnija Celje – Sv. Cecilija

Zavetnik: sv. Cecilija, devica in mučenka

Cerkev zidana leta 1615, posvečena leta 1615.

Prezbiterij:

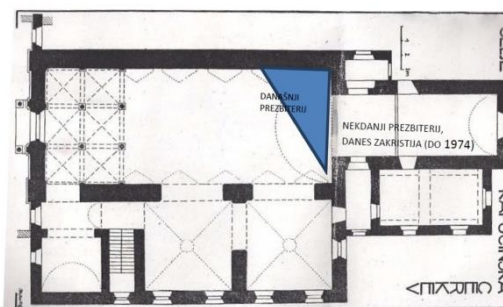
Avtor: Ciril Zazula

Leto prenove: 1974

Cerkev je bila poškodovana med drugo svetovno vojno, še bolj pa jo je prizadel požar leta 1948, ko so zagoreli vsi oltarji. Arhitekt je zato pri pokoncilski prenovi konkretno posegel v prostor. Star prezbiterij so zazidali in ga spremenili v zakristijo, nov prostor s pokoncilskimi elementi pa postavili v severozahodni kot cerkvene ladje, tako da ima kapela na nasprotni strani zdaj funkcijo stranske ladje. Oltarni prostor je dvignjen za višino treh stopnic, ta prostor je ograjen tam, kjer ni stopnic. S tem še dodatno poudari ločenost novega prostora. Vse je oblikovano iz marmorja, ki ga pri ambonu kombinira z lesom, pri krstilniku in tabernaklju pa z medeninino. Osnovna oblika oblikovanja vseh predmetov je kvadrat, ki ga mehča z ovalnim ali ravnim posnemanjem robov. Daritveni oltar, osrednji element pokoncilske prenove, je postavljen na sredino, čisto na robu na njegovi levi je ambon in ob steni za stopnico dvignjene sedilje. Desno od oltarja je tabernakelj, pod stopniščem pa tudi krstilnik.

Slika 26: Pogled na prezbiterij iz stranske kapele

Slika 27: Tloris cerkve z označenim daritvenim prostorom (Vir: U. Ferlež; Oprema cerkva v Celju in okolici pred 2. svetovno vojno in danes)

Slika 28: Tabernakelj

Slika 29: Ambon s sediljimi v ozadju

2.10 Župnija Celje – Sv. Danijel

Zavetnik: sv. Danijel, prerok

Cerkev zidana leta 1306.

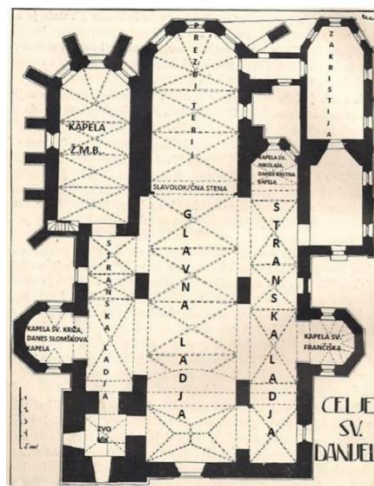
Prezbiterij:

Avtor: Ciril Zazul

Velike prenove so se zgodile med letoma 1963 in 1969, ko so sanirali posledice druge svetovne vojne in želeli z restavriranjem notranjosti povrniti cerkvi njeno nekdanjo lepoto. Sledili so načelu, da mora biti nova oprema čim sodobnejša, saj bo le tako prišla do izraza lepota gotskega prostora. To prizadevanje je bilo plodno, saj se je pretežni del opreme v celoti podredil prostoru (Stopar 1971, 30). Novo opremo prezbiterija je načrtoval arhitekt Ciril Zazula leta 1967 (Rožej 1999, 19), po navedbah župnijskega urada pa je bil prezbiterij opremljen leta 1984. Tlak prezbiterija se postopno dviga proti velikemu oltarju, pri slavaločni steni je dvignjen za višino treh stopnic, za enako višino se dvigne tudi za sedilijami. Oltar in ambon sta iz hotaveljskega marmorja in imata obliko kvadra, z reliefi ju je obogatil kipar Pirnat. Marmorne sedilije v obliki klopi z lesenim sediščem so desno za oltarjem. Ko je cerkev postala stolnica, so sedilije postavili pod kotom 45 stopinj in jim nasproti dodali škofov sedež. Prostor za škofov sedež je oblikovala arhitektka Vera Klepej Turnšek.

Slika 30: Prezbiterij

Slika 31: Tloris cerkve (Vir: U. Ferlež; Oprema cerkva v Celju in okolici pred 2. svetovno vojno in danes)

Slika 32: Daritveni oltar

Slika 33: Mašnikove sedilije z ambonom

2.11 Župnija Celje – Sv. Jožef

Zavetnik: sv. Jožef, mož Device Marije

Cerkev zidana leta 1681.

Prezbiterij:

Avtor: Ciril Zazula in Jože Marinko

Leto prenove: 1978 in 2000

Arhitekt Ciril Zazula je naredil načrte za ureditev prezbiterija in celotne notranjosti cerkve že leta 1966. Celovita prenova prezbiterija je bila realizirana 12 let pozneje. Preurejene so bile stopnice v prezbiteriju in položen nov marmorni tlak, ob tem pa so odstranili obhajilno mizo. V cerkvi ostaja njegov marmorni daritveni oltar, ki so mu le nekoliko zožili podstavke, in krstilnik, ki stoji že v ladji pri levem stranskem oltarju (Kolar 2002, 101). Leta 2000 je bil prezbiterij delno predelan po načrtih arhitekta Jožeta Marinka. Nova sta ambona, oba iz lesa, sprednji ambon krasijo štiri plošče s simboli evangelistov. Marmornato stensko oblogo je arhitekt Marinko razčlenil z lesom in ob njo dodal klopi. Prav tako so nove tudi sedilje (Kolar 2002, 118).

Slika 34: Prezbiterij

Slika 35: Detajl daritvenega oltarja

Slika 36: Sedilje z ambonom

2.12 Župnija Črešnjice

Zavetnik: Naša ljuba Gospa Rožnovenska

Cerkev zidana v 15. stoletju.

Prezbiterij:

Prezbiterij v cerkvi je provizorično urejen. V sam prostor niso veliko posegali, odstranili so le obhajilno mizo, da so pridobili prehodnost okoli oltarja, ki stoji na prehodu prezbiterija v ladjo. Tlak je ostal nespremenjen. Oltar je lesen s križem in Križanim na sprednji vidni strani, postavljen je bil v času župnika Franca Kušarja (1978–2002). Ambon je lesen z izrezbarjenimi podobami vseh štirih evangelistov. Sedanji župnik dr. Vinko Kraljič ga je poslal iz Nemčije v 80. letih prejšnjega stoletja. Ni bil narejen za to cerkev, ampak ga je dobil v dar od sester, ki so preurejale samostansko kapelo. Sedilije so ob steni na desni strani prezbiterija, gre za preproste lesene stole, oblazinjene z rdečim blagom, mašnikova sedilija ima tudi naslon. Na nasprotni strani sta dve klopi narejeni v enakem stilu.

Slika 37: Daritveni oltar

Slika 38: Ambon

Slika 39: Detajl iz ambona – relief

2.13 Župnija Dobje pri Planini

Zavetnik: sv. Marija – Karmelska Mati
Božja

Cerkev omenjena leta 1545.

Prezbiterij:

Avtor: Mateja Zupan in France Kvaternik

Leto prenove: 1997

Za prenovo leta 1997 je načrte naredila arhitektka Mateja Zupan z očetom arhitektom Francem Kvaternikom. Po besedah župnika Petra Orešnika so takrat zamenjali tlak po celotni cerkvi in klopi, za oltar in ambon pa ni prepričan. Prezbiterij ima tako nov marmorni tlak, dve vrsti klopi vzdolž stene in sedilje na vrhu stopnic pri velikem oltarju. Leseni ambon je preprosto stojalo, oltar je prav tako lesen z dodano granitno ploščo. Material in linije oblikovanja so pri oltarju in ambonu drugačne kot pri tlaku in sediljah, zato gre upravičeno sklepati, da sta bila v prezbiterij postavljena že pred letom 1997.

Slika 40: Prezbiterij

Slika 41: Daritveni oltar

Slika 42: Sedilje

2.14 Župnija Dobova

Zavetnik: sv. Marija – Ime Marijino

Cerkev zidana leta 1865, posvečena leta 1867.

Prezbiterij:

Avtor: France Kvaternik

Leto prenove: 1981

Celovita prenova prezbiterija je bila izvedena po načrtih arhitekta Franceta Kvaternika in je v celoti iz rdeče-belega makedonskega marmorja (Ur. l. RS, št. 78/08). Tlak je nekoliko podaljšan v cerkveno ladjo in za tri stopnice dvignjen. Pri velikem oltarju je arhitekt stopnice razširil na celotno širino prezbiterija in jih podaljšal, da pridobi prostor za krstilnik, ki stoji na vrhu levo od velikega oltarja, in tri sedilije, ki so desno na prvi stopnici. Daritveni oltar je postavljen pod slavoločno steno nekoliko v desno, tako da ni v ravni liniji tabernakelj–vhod. Ambon je levo od oltarja čisto na robu stopnišča. Tu arhitekt marmor kombinira z lesom, enako stori tudi pri sedilijah, ki so dodatno še oblazinjene. Ob desni steni prezbiterija je tudi mizica za darove.

Slika 43: Prezbiterij

Slika 44: Sedilije s krstnim kamnom v ozadju

Slika 45: Ambon

2.15 Župnija Dobrna

Zavetnik: sv. Marija Vnebovzeta

Cerkev zidana med letoma 1844 in 1845, posvečena leta 1846.

Prezbiterij:

Avtor: Vera Klepej Turnšek

Leto prenove: 2002

Ob prenovi so odstranili obhajilno mizo in v prezbiteriju položili marmorni tlak, ki je za dve stopnici višji od starega tlaka v ladji. Druga stopnica je na sredini nekoliko umaknjena navznoter. Prav tako so z marmorjem obložili steni prezbiterija. Oltar stoji na sredini prezbiterija, desno od njega, nekoliko naprej pomaknjen, je ambon. Oba sta narejena iz sivega marmorja. Na steni ob ambonu je polica za darove iz marmorja. Sedilje ob steni so iz medenine in lesa, razen mašnikova, ki skupaj še z dvema stoloma stoji pred stopnicami velikega oltarja na levi strani. Krstilnik je star in so ga ob prenovi prestavili v prezbiterij k steni levo od oltarja. Ima nov marmoren podstavek in medeninast pokrov. Nad njim je v steni omarica za sveta olja, prav tako z medeninastimi vrati.

Slika 46: Prezbiterij

Slika 47: Daritveni oltar

Slika 48: Ambon

Slika 49: Krstni kamen in omarica za sveta olja

2.16 Župnija Dol pri Hrastniku

Zavetnik: sv. Jakob st., apostol

Cerkev zidana med letoma 1908 in 1909,
posvečena leta 1909.

Prezbiterij:

Prezbiterij je svojo podobo dobil leta 1971. Prenovo po koncilu je načrtoval takratni župnik Jože Vratanar. Odstranjena je bila obhajilna miza, tlak je ostal nespremenjen, sedilje so navadni stoli in krstilnik so iz ladje prestavili v prezbiterij. Nova sta oltar in ambon, postavljena na 60 cm visok podij. Narejena sta iz iverne plošče, ambon krasi še razpelo s Križanim. Podij z oltarjem in ambonom je prvotno stal pred prezbiterijem, leta 2012 pa so ga pomaknili nazaj pod slavoločno steno.

Slika 50: Daritveni oltar

Slika 51: Ambon

2.17 Župnija Dramlje

Zavetnik: sv. Marija Magdalena

Cerkev zidana leta 1754.

Prezbiterij:

Avtor: Vera Klepej Turnšek

Leto prenove: 2001

Marmoren tlak prezbiterja je od ladje dvignjen za eno stopnico, daritveni prostor pa še za eno. Na sredini je marmoren daritveni oltar, malo pred njim na levi je ambon ravno tako iz marmorja. Levo od velikega oltarja so lesene oblazinjene sedilije, desno pa krstilnik in svečnik z velikonočno svečo. Pred daritvenim prostorom na levi in desni strani so klopi, ki segajo v stranski kapeli. Vsa oprema je stilno oblikovana, osnovne prvine in oblike se ponavljajo ter tako ustvarjajo povezano celoto.

Slika 52: Prezbiterij

Slika 53: Daritveni oltar

Slika 54: Ambon in krstilnik s svečnikom velikonočne sveče

Slika 55: Sedilije

2.18 Župnija Frankolovo

Zavetnik: sv. Jožef, delavec

Cerkev zidana med letoma 1787 in 1789, posvečena leta 1789.

Prezbiterij:

Prezbiterij cerkve je provizorično urejen. Ob obeh stenah so različne klopi in stoli. Tri sedilije – boljši stoli so desno pred velikim oltarjem. Odstranjena je obhajilna miza. Tlak je preoblečen z marmorjem. Oltar stoji na sredini prezbiterija, na levi strani pa je ambon, preprosto stojalo iz kovine in iverne plošče. Leta 2015 so zamenjali daritveni oltar. Nov oltar je umetniško delo mizarskega mojstra Branka Podgorška in njegovih sodelavcev. Sprojektiral ga je domači župnik, p. Branko Cestnik, pri čemer je sledil arhitekturnemu slogu notranjosti cerkve. Miza je postavljena na štiri korintske stebre, ki so na vrhu okrašeni s pozlačenimi akantovimi listi in je v celoti usklajena z že obstoječimi stebri, ki jih v tej cerkvi ni malo. V spomin in čast blaženemu škofu Antonu Martinu Slomšku so v oltar vstavili Slomškovo relikvijo – delček kosti (Jakop 2016).

Slika 56: Star provizoričen daritveni oltar

Slika 57: Nov daritveni oltar

Slika 58: Ambon

2.19 Župnija Galicija

Zavetnik: sv. Jakob st., apostol

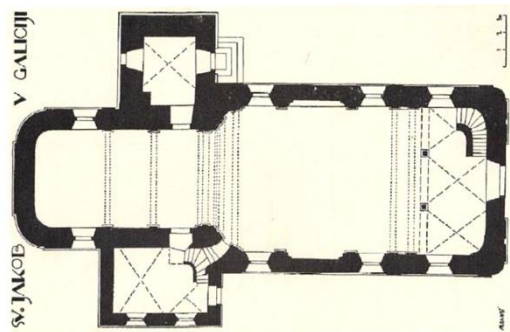
Cerkev zidana med letoma 1770 in 1782,
posvečena leta 1782.

Prezbiterij:

Avtor: Vera Klepej Turnšek

Leto prenove: 2007

Lahko rečemo, da gre za prvo prenovo prezbiterija po koncilu, saj so pred tem (leta 1983) v star prezbiterij postavili le provizorično leseno daritveno mizo. V to celovito prenovo, ki jo je načrtovala arhitektka Vera Klepej Turnšek, so vključili nekdanjo marmorno obhajilno mizo. Njeni stebrički so uporabljeni v oltarju, iz njih je sestavljena mizica za darove in svečnik velikonočne sveče ter svečnika na oltarju. Nova oltar in ambon sta narejena iz marmorja. Prav tako je nov granitni tlak po celi cerkvi. V prezbiteriju je tlak dvignjen za eno oz. dve stopnici. V prezbiterij so prestavili star krstni kamen, ki so mu dodali nov pokrov iz medenine. Načrt vsebuje tudi lesene sedilije, ki pa še niso realizirane in jih nadomeščajo leseni stoli ob obeh straneh prezbiterija.

Slika 59: Tloris cerkve (Vir: U. Ferlež; Oprema cerkva v Celju in okolici pred 2. svetovno vojno in danes)

Slika 60: Prezbiterij

Slika 61: Daritveni oltar

Slika 62: Ambon

2.20 Župnija Gomilsko

Zavetnik: sv. Štefan, mučenec

Cerkev omenjena leta 1545.

Prezbiterij:

Avtor: Ciril Zazula

Leto prenove: 1972

Arhitekt je tlak v prezbiteriju dvignil in obložil z marmorjem. Na sredini stoji daritveni oltar, katerega podstavek je v obliki križa, ki ga poudari še z lesenim križem, na katerega je položena marmorna kvadratna plošča. Motiv križa se ponovi pod novim tabernakljem, ki ga arhitekt oblikuje in postavi v nišo levo od oltarja. Pod tabernakljem je mizica za darove, katere podstavek se piramidasto zožuje. Ta oblika se ponovi pri sediljih. Sedilji sta dve na vrhu stopnice pri velikem oltarju. Med njima je mašnikova sedilja, ki ima naslon in je po oblikovanju enaka kot klopi ob straneh prezbiterija, ki so jih pozneje dodali v prezbiterij. Arhitekt ni naredil ambona, ta je delo arhitektke Vere Klepej Turnšek, ki pri oblikovanju izhaja iz že obstoječe opreme, zato zanj uporabi les in medenino ter ponovi motiv križa.

Slika 63: Prezbiterij

Slika 64: Daritveni oltar

Slika 65: Ambon in nov tabernakelj v niši

2.21 Župnija Gornja Ponikva

Zavetnik: sv. Pankracij, mučenec

Cerkev zidana leta 1925, posvečena leta 1925.

Prezbiterij:

Avtor: France Kvaternik

Leto prenove: 1998/1999

Ob celoviti prenovi prezbiterija so zamenjali tlak po celotni cerkvi, tlak prezbiterija pa polkrožno podaljšali v cerkveno ladjo. Ob tem so predstavili obhajilno mizo ob steno prezbiterija na vsako stran velikega oltarja. Tlak je iz rjavega in belega marmorja. Nov daritveni oltar iz belega marmorja je postavljen na sredino pod slavoločno steno. Levo od oltarja nekoliko naprej je ambon iz marmorja z lesenim bralnim pultom. Kombinacija lesa in marmorja je uporabljena tudi pri sediljah, ki so zaradi udobja še oblazinjene. Sedilje so zadaj pri velikem oltarju. Ob prenovi so v prezbiterij prestavili tudi star krstni kamen.

Slika 66: Pogled na prezbiterij

Slika 67: Daritveni oltar

Slika 68: Ambon

Slika 69: Sedilje

2.22 Župnija Gornji Grad

Zavetnik: sv. Mohor, škof, in sv. Fortunat, diakon in mučenec

Cerkev zidana med letoma 1757 in 1763, posvečena leta 1754.

Prezbiterij:

Cerkev je največja katedrala pri nas in spada med najpomembnejše kulturne spomenike baročnega časa, vendar pa njena bogata notranjost ni bila nadgrajena z novimi predmeti po Drugem vatikanskem koncilu. V prezbiterij, ki ga niso nič spreminjali, so postavili provizoričen daritveni oltar, ambon in stole za mašnika ter njegove pomočnike. Oltar in ambon sta sicer iz lesa, a ju od vrha do tal pokriva prt oz. obroba iz blaga.

Slika 70: Prezbiterij

Slika 71: Detajl daritvenega oltarja (Vir: <https://www.facebook.com/%C5%BDupnija-svetega-Mohorja-in-Fortunata>)

Slika 72: Pogled na ambon s strani

2.23 Župnija Gotovlje

Zavetnik: sv. Jurij, mučenec

Cerkev zidana sredi 15. stoletja.

Prezbiterij:

Provizorično pokoncilsko ureditev so zamenjali v letih 1979 in 1980, ko so prezbiterij v celoti prenovili. Prenovo je načrtoval sam župnik Branko Zemljak. Teraso ploščice je zamenjal klinker, nova oltar in ambon pa sta iz lesa. Ker je prezbiterij zelo majhen, je spredaj desno pri stopnicah ambon, zadaj na sredini pa oltar. Ob stenah prezbiterija so stoli in mizica za darove ter dve sedilji pri velikem oltarju.

Slika 73: Prezbiterij

Slika 74: Daritveni oltar

Slika 75: Ambon

2.24 Župnija Griže

Zavetnik: sv. Pankracij, mučenec

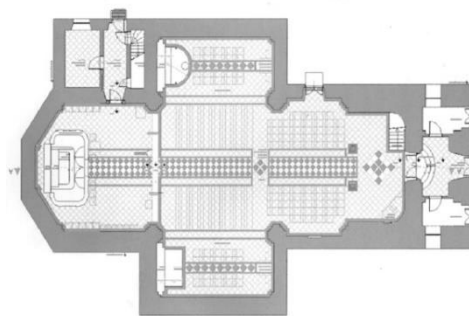
Cerkev zidana leta 1789, posvečena leta 1884.

Prezbiterij:

Avtor: France Kvaternik

Leto prenove: 2008

To je druga načrtovana celovita prenova prezbiterija. Prva prenova, pri kateri so odstranili prižnico, je bila 1973. leta delo arhitekta Cirila Zazule. Nov tlak po celotni cerkvi je iz sivo-belega in rjavega marmorja ter tako skladen z obhajilno mizo zadaj pri velikem oltarju. Oltar in ambon sta iz sivo-belega marmorja z medeninastim okrasjem, ambon ima še lesen bralni pult. Oltar dominira na sredini prezbiterija, ta osrednja linija je poudarjena tudi z vzorcem na tlaku. Ambon je nekoliko pred oltarjem na levi strani. Sedilje pri obhajilni mizi so iz lesa in oblazinjene, enako oblikovani so tudi ostali sedeži ob obeh stenah prezbiterija. Arhitekt Kvaternik je oblikoval tudi luči v cerkvi, štiri so nameščene v prezbiteriju.

Slika 76: Tloris cerkve (Vir: U. Ferlež; Oprema cerkva v Celju in okolici pred 2. svetovno vojno in danes)

Slika 77: Daritveni oltar s svečniki

Slika 78: Pogled na ambon od spredaj in s strani

Slika 79: Sedilje pred obhajilno mizo

2.25 Župnija Hrastnik

Zavetnik: Kristus Kralj

Cerkev zidana leta 1936.

Prezbiterij:

Leta 1982 so zazidali vhod v prezbiterij in pred novo steno oblikovali oltarni prostor, za katerega je tlak načrtoval arhitekt Ciril Zazula. Naredili so ga devet let pozneje. Tlak, obložen s keramiko, je zelo razgiban in členjen s stopnicami, do vrha jih vodi kar šest. Na višini treh stopnic je na sredini podaljšan v ladjo, da se pridobi prostor za daritveni oltar. Vso opremo, ki je narejena iz javorjevega lesa, je načrtoval sam župnik Marko Tostovršnik. Današnja podoba prostora je nastajala postopoma, vsako leto se je dodal ali zamenjal kakšen kos opreme. Najprej je bil postavljen daritveni oltar okrog leta 1998 in je kopija oltarja iz cerkve v kraju Villanders pri Brixnu. Sledili so ambon, tabernakelj, božji grob, krstilnik, razni premikajoči se podstavki in nazadnje leta 2010 še sedilije.

Slika 80: Daritveni prostor

Slika 81: Daritveni oltar

Slika 82: Tabernakelj

Slika 83: Ambon

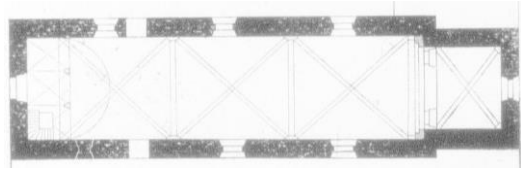
2.26 Župnija Jurklošter

Zavetnik: sv. Mavricij, mučenec

Cerkev zidana leta 1209.

Prezbiterij:

Prezbiterij je bil po koncilu provizorično urejen in ga niso bistveno spreminjali. Tlak ostaja kamnit, obhajilne mize pa ni. Okrog leta 1990 so na sredino prezbiterija postavili lesen podij z lesenim daritvenim oltarjem. Ob stenah prezbiterija so klopi, na desni strani ena, na levi dve. Vse je delal domači mizar Klavžar.

Slika 84: Tloris cerkve (Vir: <https://www.studyblue.com/notes/n/arhitektura-romanike/deck/7235962>)

Slika 85: Daritveni oltar

Slika 86: Sedilije

2.27 Župnija Kalobje

Zavetnik: sv. Marija – Ime Marijino

Cerkev zidana leta 1572, posvečena leta 1621.

Prezbiterij:

Avtor: Peter Požauko

Leto prenove: 2009

Iz prezbiterija so odstranili provizoričen lesen oltar in podij, na katerem je stal. Tlak je dobil novo marmorno oblogo. Na sredini prezbiterija stoji lesen oltar, levo pred njim pa je lesen ambon. Oba je poslikal akademski slikar Jošt Snoj. Ob stenah prezbiterija so klopi, pred velikim oltarjem levo in desno pa sedilije, ki so jih dobili leta 2011 in tako zaključili celovito prenovo. Prav tako je zadaj desno ob velikem oltarju mizica za darove. Arhitekt Požauko je oblikoval tudi krstilnik, ki stoji pred prezbiterijem pod slavoločno steno, svečnik velikonočne sveče in svečnike ob daritvenem oltarju.

Slika 87: Prezbiterij

Slika 88: Daritveni oltar z razvidno poslikavo

Slika 89: Ambon

Slika 90: Krstni kamen in svečnik z velikonočno svečo

2.28 Župnija Kapele pri Brežicah

Zavetnik: sv. Marija Vnebovzeta

Cerkev zidana leta 1798, posvečena leta 1907.

Prezbiterij:

Cerkev že več let počasi obnavljajo in bo počasi dobila celovito podobo. Pri tem sodelujejo domači mojstri. Ker kronike po letu 1960 ni, točnih letnic, kakšnih imen in sosledja prenov ni bilo mogoče dobiti. Po koncilu so tako odstranili obhajilno mizo in prižnico, kamnit tlak je ostal nespremenjen, kjer pa so bile ploščice, so te zamenjali s kamnom. Prejšnji daritveni oltar in ambon so med letoma 1970 in 1975 zamenjali z novima. V načrtu so še sedilije.

Slika 91: Prezbiterij

Slika 92: Detajl daritvenega oltarja

Slika 93: Ambon

2.29 Župnija Koprivnica

Zavetnik: sv. Marija Vnebovzeta

Cerkev zidana v 17. stoletju, posvečena leta 1808.

Prezbiterij:

V prezbiterij so postavili po tri klopi na vsako stran in s tem pridobili več prostora za vernike, a je za oltarni prostor ostalo le malo prostora tik pred velikim oltarjem. Tlak daritvenega prostora so dvignili za višino treh stopnic po celotni širini prezbiterija, narejen je iz lesa in prekrit s tapisomom. Na sredini stoji lesena daritvena miza, ki ima na podstavku vrezane simbole svete evharistije. Ob oltarju na levi strani je ambon. Ob obeh stenah prezbiterija sta klopi, na levi strani je še mizica za darove. Vsa oprema je iz lesa in jo je leta 1975 izdelal Tone Arnol. Pozneje so pred veliki oltar dodali še dva lesena stola z naslonom za duhovnika.

Slika 94: Prezbitrij

Slika 95: Daritveni oltar s simboli svete evharistije na podstavku

Slika 96: Sedilje in mizica za darove

2.30 Župnija Kostivnica

Zavetnik: sv. Marija – Čenstohovska Mati Božja

Cerkev zidana leta 1766, posvečena leta 1859.

Prezbiterij:

Prezbiterij so postopoma celovito prenovili, a pri tem ni sodeloval noben arhitekt. Najprej so okoli leta 1970 postavili lesen daritveni oltar. Šest let pozneje so dvignili tlak v prezbiteriju za višino ene stopnice, po sredini v širini menze velikega oltarja pa za dve stopnici. To osrednjo linijo so podaljšali v ladjo in jo tako poudarili. Na drugo stopnico so pod slavoločno steno postavili oltar in nov ambon, ki stojita tesno skupaj. Leta 1980 so ob strani dodali še sedilje. Vso opremo prezbiterija je naredil mizar Alojz Zorin iz Rogaške Slatine.

Slika 97: Prezbiterij

Slika 98: Daritveni oltar s pozlačenimi simboli svete evharistije in Jezusovega darovanja

Slika 99: Ambon

2.31 Župnija Kozje

Zavetnik: sv. Marija Vnebovzeta

Cerkev zidana v 15. stoletju.

Prezbiterij:

Avtor: Ciril Zazula

Leto prenove: 1983–1985

Ob prenovi so odstranili obhajilno mizo in dvignili tlak za eno stopnico. Arhitekt Zazula je oblikoval preprosto leseno opremo. Na sredini pod slavoločno steno stoji daritveni oltar, tik ob njem levo je ambon. Pravokotna oltarna plošča je položena na križ, ki ga nosi okvir s štirimi izrezljanimi nogami. Sedilje, ob desni steni prezbiterija, so tipični Zazulovi oblazinjeni stoli brez naslona. Pozneje so podobne stole postavili tudi ob levo steno za mašne pomočnike. Na tej strani je tudi mizica za darove.

Slika 100: Pogled na prezbiterij in prižnico s kora

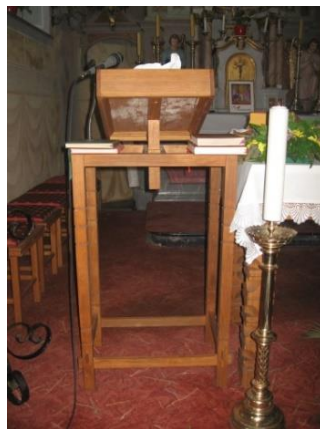
(Vir: <http://marijina-romarska-pot.si/cerkve22/kozje> ; pridobljeno marec 2016)

Slika 101: Prezbiterij

Slika 102: Detajl daritvenega oltarja

Slika 103: Ambon

2.32 Župnija Laško

Zavetnik: sv. Martin, škof

Cerkev zidana konec 12. stoletja.

Prezbiterij:

Cerkev je konglomerat romanskega, gotskega, baročnega in modernega sloga (Maček 2007, 108). Po številnih obnovah in restavracijah, ki jih je cerkev doživela, bo sedanja začasna ureditev najverjetneje postala dolgoročna rešitev, meni tamkajšnji župnik Rok Metličar, saj so dosegli optimalno vidljivost, ki je predstavljala velik problem v tej cerkvi. Tlak so leta 2009 dvignili za eno stopnico in podaljšali do sredine prezbiterija. Lesena konstrukcija je prekrita s tapisomom. Odstranjen antependij z rožnovenskega oltarja uporabijo za daritveni oltar in ambon. Oba elementa sta z vseh strani zaprta in marmorizirana, da se skladata z že obstoječo opremo. Narejena in postavljena v prezbiterij sta bila okoli leta 2002 (natančnega podatka ni mogoče dobiti, ker je bila župnijska kronika leta 2009 odtujena). Na sredini prezbiterija stoji daritveni oltar, ob njem levo je ambon. Sedilje so bile postavljene v prezbiterij skupaj z glavnim oltarjem po požaru leta 1840, pozneje so jih odmaknili od stene za 30 cm in postavili pod kotom 45 stopinj. V prezbiteriju so še mizica za darove, stoli in klopi za ministrante ter druge vernike.

Slika 104: Prva provizorična ureditev prezbiterija (Vir: www.europeana.eu/; pridobljeno marec 2016)

Slika 105: Daritveni oltar

Slika 106: Sedilje

2.33 Župnija Ljubno ob Savinji

Zavetnik: sv. Elizabeta Ogrska, redovnica

Cerkev zidana leta 1235.

Prezbiterij:

Avtor: Peter Požauko

Leto prenove: 1979

Ob celoviti prenovi, ki jo je načrtoval arhitekt Peter Požauko, so tlak prezbiterija podaljšali in daritveni prostor uredili pred slavoločno steno. Na ta način so se približali ljudem in tudi pogled iz stranskih kapel na oltar je boljši. Tlak je obložen z marmorjem »brački sivac« in je za dve stopnici višji kot v ladji. Oltar stoji na sredini, levo pred njim je ambon, desno pa svečnik s križem in podstavkom za rože. Ob steni desno je tudi mizica za darove. V prezbiteriju so klopi za mašne pomočnike na levi in desni strani, tri sedilje pa so levo pred velikim oltarjem. Vsa oprema je narejena iz lesa in jo je izdelal stilni rezbar Alojzij Prepadnik iz Nazarij.

Slika 107: Daritveni prostor pred prezbiterijem

Slika 108: Daritveni oltar z okrasjem iz odstranjenih stranskih oltarjev

Slika 109: Ambon in svečnik s križem

2.34 Župnija Loka pri Zidanem Mostu

Zavetnik: sv. Helena, cesarica

Cerkev zidana leta 1208.

Prezbiterij:

Prezbiterij so postopoma urejali in do danes zaradi praktičnih razlogov že večkrat spremenili. Kamnit tlak v prezbiteriju je ostal nespremenjen, so pa na prehodu v prezbiterij odstranili obhajilno mizo. Sprva je bil okoli leta 1969 na sredino prezbiterija postavljen lesen oltar na lesen podij v višini treh stopnic. Ta podij so leta 2007 zamenjali z novim, ki je dvignjen le za eno stopnico. Pod slavoločno steno tik ob levi steni so okoli leta 1988 prejšnji ambon zamenjali s sedanjim, ki je prev tako narejen iz lesa. Ob levi in desni steni prezbiterija so stoli, mašnikova sedilija se razlikuje od ostalih.

Slika 110: Prezbiterij (Vir: <http://www.slovenskenovice.si/novice/slovenija/sramezljiva-lepotica-ob-savi>; pridobljeno marec 2016)

Slika 111: Daritveni oltar

Slika 112: Ambon

2.35 Župnija Luče ob Savinji

Zavetnik: sv. Lovrenc, diakon in mučenec

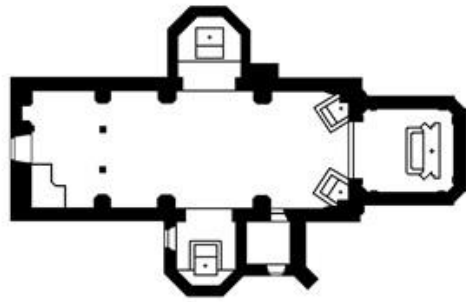
Cerkev zidana med letoma 1641 in 1690, posvečena leta 1742.

Prezbiterij:

Avtor: Ciril Zazula

Leto prenove: 1973

Tlak v prezbiteriju so po sredini dvignili za višino ene stopnice v širini prve stopnice pri velikem oltarju. Ta novi tlak je iz belega in sivega marmorja, medtem ko ob straneh prezbiterija ostaja star kamnit tlak. Menze glavnega in obeh stranskih oltarjev so odstranili. Na sredini pred glavnim oltarjem so tako pridobili prostor za sedilije. Pri stranskih oltarjih pred slavaloločno steno na levi strani stoji nov tabernakelj, na desni pa ambon. Arhitekt je ambon postavil čisto na rob stopnice, zato je le-to moral podaljšati z marmornim kvadrom. Podstavka ambona in tabernaklja sta iz sivega hrastoveljskega marmorja in enako oblikovana. Daritveni oltar na sredini, ima ravno tako podstavek iz hrastoveljskega marmorja in valjasto osnovo, le da ima ta štiri vdolbine, ki na vrhu ustvarijo križ. Oblika križa se ponovi pri menzi, ki je kvadratne oblike in iz belega makedonskega marmorja. V prezbiteriju so še klopi za ministrante in mizica za darove, vse je iz macesna in kasnejšega nastanka (Nadškofijski arhiv Maribor; Rožej 1999, 32).

Slika 113: Tloris cerkve (Vir: <http://www.luce.si>; pridobljeno marec 2016)

Slika 114: Prezbiterij (Vir: <http://www.tic-luce.si>; pridobljeno marec 2016)

Slika 115: Značilen Zazulov daritveni oltar

Slika 116: Ambon in tabernakelj

2.36 Župnija Marija Reka

Zavetnik: sv. Marija Vnebovzeta

Cerkev zidana leta 1693.

Prezbiterij:

Podatka, kdaj je bil prezbiterij preurejen, ni bilo moč dobiti. V Nadškofijskem arhivu v Mariboru je iz leta 1973 podatek, da imajo daritveni oltar, ambon in sedeže iz lesa. Tako lahko sklepamo, da sodi oprema v to leto in tudi slogovno se ti trije elementi ujemajo. Pri vseh gre za čiste ravne linije in preprosto oblikovanje, katerega glavni motiv je X, ki ga najdemo pri postavitvi nog daritvene mize in pri sedilji, delno tudi pri ambonu, katerega stojalo je sestavljeno iz treh kosov. Daritveni oltar stoji na sredini pod slavoločno steno, ob njem desno je ambon. Sedilja je samo ena in je pred velikim oltarjem levo, ob obeh stenah prezbiterija pa so navadni stoli za mašne pomočnike. Tlak prezbiterija so dvignili za eno stopnico, narejena je bila lesena konstrukcija, ki so jo popolnoma prekrili s preprogami.

Slika 117: Prezbiterij (Vir: <http://www.zupnija-prebold.si/zupnija-marija-reka>; pridobljeno marec 2016)

Slika 118: Daritvena miza

Slika 119: Ambon

Slika 120: Sedilja

2.37 Župnija Marija Širje

Zavetnik: sv. Marija – Brezmadežno spočetje Device Marije

Cerkev zidana leta 1747.

Prezbiterij:

Avtor: neznan

Izvedena je bila celovita prenova prezbiterija, pri čemer so odstranili vse stare elemente (veliki oltar, prižnico, menzi stranskih oltarjev, ki sta tik ob slavoločni steni). Tlak je bil na novo oblikovan in obložen z opečnatimi tlakovci. Z enakimi tlakovci sta obložena tudi podstavka daritvenega oltarja in krstilnika. Daritveni oltar, ki ga sestavlja zidan podstavek in lesena plošča, stoji na sredini za slavoločno steno. Ambon je desno pred oltarjem pod slavoločno steno, narejen iz medenine in lesa. Zadaaj na sredini je na podstavku iz belega marmorja tabernakelj, nad njim pa kip Marije. V prezbiterij je postavljen tudi krstilnik, na zidan podstavek je položena lesena plošča, ki nosi medeninasto posodo s pokrovom. V prezbiteriju so še sedilje za duhovnika in mašne pomočnike. Gre za preproste stole brez naslona.

Slika 121: Prezbiterij

Slika 122: Daritveni oltar

Slika 123: Ambon z bralnim pultom v obliki odprte knjige

Slika 124: Krstni kamen

2.38 Župnija Mozirje

Zavetnik: sv. Jurij, mučenec

Cerkev zidana po letu 1241 (prezidana in barokizirana leta 1754).

Prezbiterij:

Avtor: Ciril Zazula in France Kvaternik

Leto prenove: 1971–1973 in 1998

Ob prvi prenovi so odstranili obhajilno mizo, menze oltarjev ob bokih in na to mesto postavili po tri klopi iz prezbiterija, obrnjene k daritvenemu oltarju. Celoten tlak prezbiterija so dvignili za eno stopnico. Arhitekt Zazula je oblikoval daritveni oltar in ambon iz lesa, marmorja in pozlačene medenine. Njegove sedilje brez naslona so zamenjali s sodobnejšimi stoli, oblikovanimi v baročnem stilu. Arhitekt je krstilnik, ki ga je po njegovih načrtih izdelal kamnosek Stanko Kunaver, postavil v desni vogal prezbiterija za slavoločno steno, tako da iz ladje ni bil viden. Po načrtih arhitekta Franceta Kvaternika je celotna cerkev leta 1998 dobila nov marmornat tlak. Ob tem so po tri klopi na vsaki strani vrnili nazaj v prezbiterij, krstilnik pa postavili na njihovo mesto pred levi oltar. Tlak prezbiterija je arhitekt v polkrogu podaljšal v cerkveno ladjo in povezal na nivoju prve stopnice s tlakom pred stranskima oltarjema, ki jima je dodal tudi marmorno oblogo.

Slika 125: Prezbitrij

Slika 126: Pogled na prezbitrij iz stranske kapele

Slika 127: Sedilje s klopmi v ozadju

Slika 128: Ambon

2.39 Župnija Nazarje

Zavetnik: sv. Marija – Marijino oznanjenje

Cerkev zidana leta 1661, posvečena leta 1661.

Prezbiterij:

Prezbiterij je provizorično urejen, a razmišljajo o celoviti prenovi tudi zaradi pogrezanja za velikim oltarjem. Nivo celotnega prezbiterija je za tri stopnice višji od cerkvene ladje, daritveni prostor na sredini prezbiterija pa še za eno. Na sredini, čisto na robu stopnice je daritveni oltar. Zanj so uporabili tabernakelj stranskega oltarja in sicer že pred letom 1969, saj je v nadškofijskem arhivu iz tega leta podatek, da so ga zaradi majhnosti in neresnosti odstranili (maša se začne stoje pri obhajilni mizi in nadaljuje pri glavnem oltarju), a so ga pozneje spet postavili na mesto, kjer je še danes. Levo od oltarja je nov lesen ambon iz leta 2014, ki je v beli barvi in se bolj kot prejšnji ujema s celotnim prostorom. Levo in desno so sedilije za mašne pomočnike, na desni so trije boljši stoli za mašnike.

Slika 129: Prezbitarij

Slika 130: Daritveni oltar

2.40 Župnija Nova Cerkev

Zavetnik: sv. Lenart, opat

Cerkev zidana leta 1520.

Prezbiterij:

Avtor: Jože Marinko

Leto prenove: 1980–1981

Tlak prezbiterija je dvignjen za dve stopnici in ima marmorno preobleko. Ob prenovi tlaka so odstranili obhajilno mizo. Na sredini prezbiterija stoji daritveni oltar iz lesa in medenine z emblemom, ki ga je naslikal slikar Jože Čemažar. Desno ob oltarju je ambon. Za oltarjem desno so tri sedilije, pri katerih arhitekt ponovi oblike in linije, ki jih je uporabil že pri ambonu in oltarju. Levo in desno od oltarja so ob steni klopi, ki jih je ravno tako oblikoval arhitekt Marinko, in stoli za mašne pomočnike. Ker je prezbiterij zelo prostoren, so ob tej prenovi vanj prenesli tudi star krstni kamen. Njegovo mesto je na levi pred velikim oltarjem.

Slika 131: Pogled na prezbiterij

Slika 132: Daritveni oltar

Slika 133: Ambon

Slika 134: Sedilije

2.41 Župnija Nova Štifta

Zavetnik: sv. Marija Zvezda

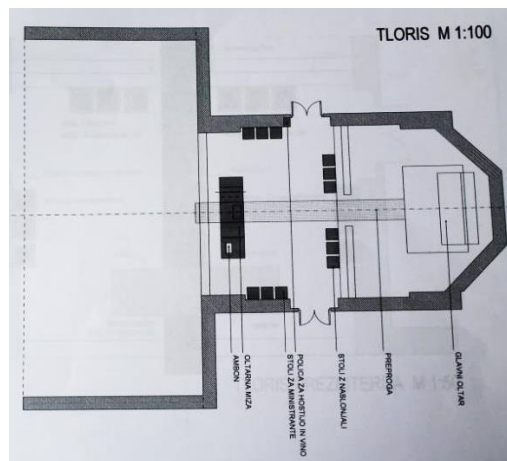
Cerkev zidana leta 1853, posvečena leta 1854.

Prezbiterij:

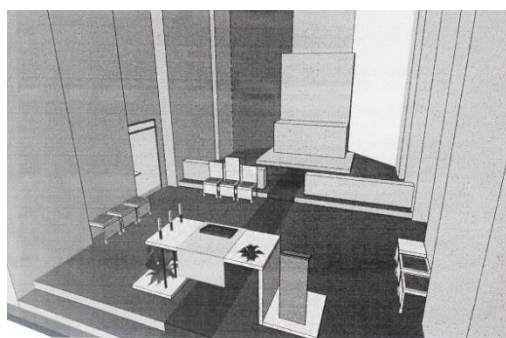
Avtor: Špela Nardoni in Bojan Leva

Leto prenove: 2001–2002

To je že tretja prenova prezbiterija, a prva celovita in načrtovana s strani arhitektov. So se pa pri vseh prenovah držali načela, da se v obstoječi prostor ne posega. Tako sta tudi tokrat arhitekta nov daritveni prostor oblikovala med slavoločno steno in obhajilno mizo. Spredaj na sredini je enovit kos opreme, v katerem so združeni daritvena miza, ambon, svečniki in podstavek za rože ter zvončke. Oltar je lesen, na levi strani pa ga podpirajo tri palice iz kovanega železa, ki predstavljajo svečnike. Desno je ambon iz kaljenega stekla z motivom križa. Levo pred oltarjem je velik križ prav tako iz kovanega železa. Zadaj pred obhajilno mizo in ob stenah prezbiterija so sedilje. Oblikovane so v treh različicah, osnova vseh pa je t. i. lesena »štokrla«, čez katero je položena rdeča tkanina. Stoli za duhovnike imajo naslone, najpomembnejši med njimi je višji in bogateje oblikovan. Pomemben element prezbiterija oz. celotne cerkve je rdeča preproga, ki teče od vhoda preko oltarja do tabernaklja v glavnem oltarju.

Slika 135: Tloris prezbiterija (Vir: Župnija Nova Štifta)

Slika 136: Grafični prikaz prezbiterija (Vir: Župnija Nova Štifta)

Slika 137: Daritvena miza z ambonom in svečniki

Slika 138: Sedilje pred obhajilno mizo

2.42 Župnija Olimje

Zavetnik: sv. Marija Vnebovzeta

Cerkev zidana med letoma 1665 in 1675, posvečena leta 1680.

Prezbiterij:

Prezbiterij je ostal nespremenjen, vanj so le dodali nove elemente okoli leta 1970. Na sredini prostora je daritveni oltar, narejen iz lesa v baročnem stilu in počrnjen s pozlačenim okrasjem in emblemom, da stilno ustreza velikim baročnim oltarjem v cerkvi. Desno od oltarja je ambon, ki ima jasne ravne linije, je pa ravno tako v črni barvi s pozlačenimi detajli. Ob stenah prezbiterija so klopi, na desni tudi sedilije, katerih prvotno mesto je bilo pred glavnim oltarjem. Vse so v črni barvi z rdečim oblazinjenjem. Ambon, klopi in sedilije so delo mizarja s Pohorja. Leta 2010 so vso opremo in velike oltarje v cerkvi počrnili in pozlatili.

Slika 139: Prezbiterij (Vir: <http://marijina-romarska-pot.si/>; pridobljeno marec 2016)

Slika 140: Daritveni oltar

Slika 141: Sedeži za mašnika in mašne pomočnike

2.43 Župnija Petrovče

Zavetnik: sv. Marija – Marijino obiskanje

Cerkev zidana leta 1555.

Prezbiterij:

Avtor: France Kvaternik

Leto prenove: 1989

Tlak prezbiterija je arhitekt dvignil za dve stopnici na nivo glavnega oltarja. Ob tem je bila prestavljena obhajilna miza nazaj ob glavni oltar. S stopnicami in različnimi nivoji je arhitekt ustvaril zelo razgiban tlak. Ob straneh je rjavo-bel marmor v karo vzorcu, na sredini pa samo bel. Na sredini prezbiterija stoji daritveni oltar iz sivo-belega marmorja z motivom križa na sredini podstavka. Pred njim levo, na robu stopnice, je ambon, ki je ravno tako iz marmorja z lesnim bralnim pultom. Zadaj desno pred obhajilno mizo so tri enako oblikovane sedilije, ki so kombinacija marmorja, lesa in rdeče blazine. Srednja med njimi je večja. Ob straneh so za ministrante navadni stoli. Arhitekt je oblikoval tudi krstilnik, ki ga je postavil pred prezbiterij na desno stran. Ob njem je sveča in omarica za krstno olje, pri obeh je uporabil za stojalo stebriček obhajilne mize.

Slika 142: Pogled na prezbiterij iz ladje

Slika 143: Daritveni oltar

Slika 144: Sedilije

Slika 145: Ambon

2.44 Župnija Pilštanj

Zavetnik: sv. Mihael, nadangel

Cerkev zidana konec 10. stoletja, posvečena leta 1894.

Prezbiterij:

Avtor: France Kvaternik

Leto prenove: 2004

V prezbiteriju, ki je za eno stopnico dvignjen od cerkvene ladje, so leta 2000 položili pohorski granit. Nato je arhitekt France Kvaternik oblikoval daritveni oltar, ambon, sedilje in mizico za darove, ki jih je iz lesa izdelal mizar Vili Polutnik. Pri vseh elementih se ponavlja osnovna oblika podstavka. Spredaj na sredini je oltar in levo ob njem ambon. Zadaj na desni strani med stopnicami velikega oltarja in steno diagonalno stojijo tri sedilje brez naslonov. Na levi, pred krstilnikom z nastavkom, ki ni več v uporabi, je mizica za darove in ob steni tri sedilje, ki so ostale od prejšnje provizorične ureditve prezbiterija.

Slika 146: Prezbiterij

Slika 147: Daritveni oltar

Slika 148: Ambon

Slika 149: Sedilje

2.45 Župnija Pišece

Zavetnik: sv. Mihael, nadangel

Cerkev zidana med letoma 1795 in 1798, posvečena leta 1810.

Prezbiterij:

Prezbiterij ostaja provizorično urejen. To podobo je dobil v času župnika Ornika, ki je v župniji deloval med letoma 1986 in 2000. Tlak po celotnem prezbiteriju so dvignili za eno stopnico, osnova iz lesa je prekrita s tapisomom. Spredaj na sredini je preprosta lesena miza za oltar. Desno ob oltarju je na lesenem podiju ambon iz iverne plošče, ki ima na sprednji strani pritrjen križ s korpusom. Na levi strani so diagonalno postavljene sedilije. Gre za lepše oblikovano klop s tremi sedeži in stole za mašne pomočnike na vsaki strani. V niši pod desno ložo, ki so posebnost tega prezbiterija, so v dveh vrstah po tri kratke klopi, ki so po oblikovanju enake kot v ladji.

Slika 150: Prezbiterij

Slika 151: Daritvena miza

Slika 152: Sedilije

Slika 153: Ambon

2.46 Župnija Planina pri Sevnici

Zavetnik: sv. Marjeta Antiohijska, mučenka

Cerkev zidana leta 1357, posvečena leta 1452.

Prezbiterij:

Prezbiterij so celovito prenovili v letih 1986 in 1987, pri čemer pa ni sodeloval noben arhitekt. Tlak po celotni cerkvi je iz rjavega marmorja, prav tako tudi obroba pri stranskih oltarjih, ki sta vključena v daritveni prostor. Tlak prezbiterija je za dve stopnici dvignjen od cerkvene ladje in zadaj pri velikem oltarju je prva stopnica razširjena na celotno širino prezbiterija. Daritveni oltar na sredini pred slavoločno steno je iz lesa. Sestavljen je iz plošče, ki je položena na dva stebrička. Enako oblikovan stebriček je uporabljen tudi za stojalo ambona. Ta je pred oltarjem levo na prvi stopnici. Zadaj ob levi steni prezbiterija so sedilje, baročno oblikovani stoli iz leta 2003. Za potrebe ministrantov sta desno za slavoločno steno še dva navadna stola.

Slika 154: Daritveni prostor pred prezbiterijem

Slika 155: Daritveni oltar

Slika 156: Sedilje

Slika 157: Ambon

2.47 Župnija Podčetrtek

Zavetnik: sv. Lovrenc, diakon in mučenec

Cerkev zidana leta 1347.

Prezbiterij:

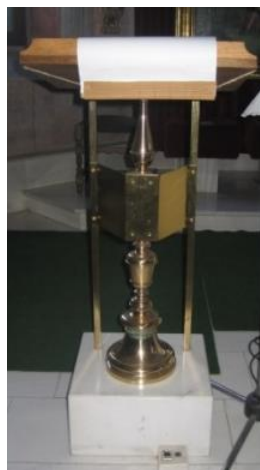
Avtor: Peter Požauko

Leto prenove: 1977–1979

Po celotni cerkvi so leta 1975 zamenjali obstoječi tlak z belim marmorjem. Odstranili so prižnico in glavni oltar. Na njegovo mesto so postavili, pred rdečo zaveso, ki služi kot ozadje in hkrati zakriva slepo okno, samo sliko sv. Lovrenca, ki je bila prej na velikem oltarju. Pred njo so uredili nov daritveni prostor, za katerega je opremo načrtoval arhitekt Peter Požauko. Na sredini dominira marmoren daritveni oltar. Malo pred njim na levi je ambon, kjer je marmor kombiniran z medenino in lesom. Pri njem in podstavku velikonočne sveče je arhitekt vključil stare svečnike. Nov tabernakelj je na levi ob steni prezbiterija. V nova vrata tabernaklja so vključili relief večerje v Emausu iz odstranjenega oltarja. V prezbiteriju je desno zadaj tudi krstilnik z novim marmornatim podstavkom in medeninastim pokrovom, medtem ko je kamnita posoda stara. Pred sliko sv. Lovrenca so za eno stopnico dvignjene tri sedilje. Po prezbiteriju so ob stenah razporejeni še stoli za mašne pomočnike.

Slika 158: Nov daritveni prostor

Slika 159: Svečnik, vključen kot detajl v ambonu

Slika 160: Tabernakelj z reliefom

Slika 161: Krstni kamen

2.48 Župnija Podsreda

Zavetnik: sv. Janez Krstnik

Cerkev zidana leta 1806, posvečena leta 1810.

Prezbiterij:

Avtor: Dušan Kramberger

Leto prenove: 1985

V prezbiterij niso bistveno posegali, le dvignili so ga na višino prve stopnice pri velikem oltarju, da so pridobili več ravnine. Ta konstrukcija je lesena, celoten tlak prezbiterija pa prekriva rdeč tapisom z rožnatim vzorcem. Na sredini prezbiterija je lesen daritveni oltar, ki se v oblikovanju navezuje na korne klopi ob obeh stenah prezbiterija. Pri obeh je na sredini polnil krog, ki pa je pri oltarju drugače oblikovan v rožo kot pri klopih. Pred oltarjem desno, čisto pri obhajilni mizi je ambon. Ta je ravno tako iz lesa, na stojalu pa ima dve izrezbarjeni roži, ki sta enaki kot tiste pri oltarju. Pred levo klopjo so tri sedilije, srednja za duhovnika ima naslon, pred desno klopjo pa je krajša klop za mašne pomočnike.

Slika 162: Prezbitrij z ohranjeno obhajilno mizo

Slika 163: Daritveni oltar

Slika 164: Ambon

Slika 165: Sedilije pred korno klopjo

2.49 Župnija Polje ob Sotli

Zavetnik: sv. Miklavž, škof

Cerkev zidana okoli leta 1553.

Prezbiterij:

Avtor: Peter Požauko

Leto prenove: 1995

Pri prenavljanju celotne cerkve je sodeloval, svetoval in pripravil načrte arhitekt Peter Požauko. Po celotni cerkvi je bil zamenjan tlak, ta je zdaj iz belega in črnega marmorja v karo vzorcu. Prezbiterij je za stopnico višji od cerkvene ladje. Na sredini pod slavoločno steno je daritveni oltar iz belega marmorja, ob njem desno je ambon. Ta je iz lesa z izrezbarjenimi motivi, kakršne najdemo tudi na klopeh v cerkveni ladji (te so iz leta 1995). Ob desni steni prezbiterija je sedilija za duhovnika, iz enakega lesa kot ambon, ob njej pa navadni stoli za mašne pomočnike. Za ambon in sedilijo v župnijski kroniki ni bilo podatka, tako da ne vemo z gotovostjo, ali sta bila del načrtovane prenove ali gre za kasnejše dodatke.

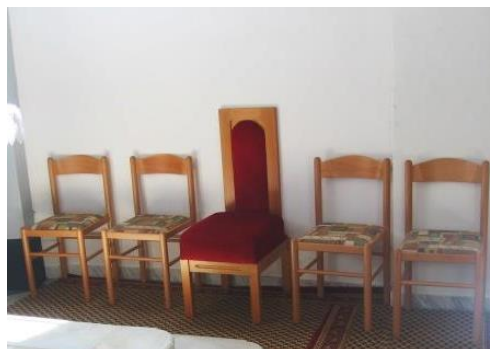
Slika 166: Prezbiterij

Slika 167: Daritveni oltar

Slika 168: Ambon

Slika 169: Sedilija za mašnika s stoli za ministrante

2.50 Župnija Ponikva

Zavetnik: sv. Martin, škof

Cerkev zidana med letoma 1732 in 1758,
posvečena leta 1760.

Prezbiterij:

Avtor: France Kvaternik

Leto prenove: 1992

Prenova prezbiterija je bila celovita. Nov je tlak iz belega in rjavega marmorja. Prva stopnica prezbiterija je ravno zaključena, medtem ko se druga na sredini zaključuje rahlo polkrožno. Vso opremo prezbiterija je arhitekt oblikoval iz lesa z medeninastimi dodatki in slogovno je vsa oprema med seboj skladna. Daritveni oltar stoji na sredini pod slavoločno steno, levo od njega je ambon. Zadaj pred stopnicami velikega oltarja so desno tri sedilije z nasloni, levo pa tri brez naslonov. Ob stenah prezbiterija so klopi za mašne pomočnike. Vse sedilije in klopi so oblazinjene z rdečim žametom. Na desni strani za slavoločno steno je mizica za darove.

Slika 170: Prezbitarij

Slika 171: Podstavek daritvenega oltarja

Slika 172: Sedilije

Slika 173: Ambon

2.51 Župnija Prebold

Zavetnik: sv. Pavel, apostol

Cerkev zidana leta 1898, posvečena istega leta.

Prezbiterij:

Prva ureditev prezbiterija je bila za časa župnika, ki je tu služboval med letoma 1988 in 2005. Takrat so tlak prezbiterija pred obhajilno mizo dvignili za eno stopnico in na leseno konstrukcijo položili tapisom. Iz tega časa so ostale tudi tri sedilije zadaj, pred obhajilno mizo. Daritveni oltar je postavljen na podij na sredino prezbiterija, ob njem desno pa je ambon. Oba sta narejena iz lesa in sta bila leta 2006 pripeljana iz avstrijskega samostana, ki so ga zaprli. Obema so v letih 2013 in 2014 dodali slike, ki ju je na steklo naslikala domačinka Sonja Pavše. Zadaj, pred obhajilno mizo, so sedilije, na levi so tri sedilije na podiju za duhovščino, na desni pa navadni stoli za mašne pomočnike. Na desni, pred vhodom v zakristijo, je ob steni tudi klop, ki je enaka kot tiste v ladji.

Slika 174: Pogled na prezbiterij

Slika 175: Daritveni oltar

Slika 176: Ambon z dodano sliko

Slika 177: Sedilije pred obhajilno mizo

2.52 Župnija Prevorje

Zavetnik: sv. Ana

Cerkev zidana leta 1807.

Prezbiterij:

Daritveni prostor je zelo majhen, ker so v prezbiterij na vsako stran dali po tri klopi in s tem pridobili več prostora za ljudi. Tudi na obeh straneh vzdolž daritvenega oltarja, ki stoji na sredini, so ob steni klopi spredaj zaprte, tako da prostor deluje zelo utesnjeno. Tonaliten tlak daritvenega prostora je za eno stopnico dvignjen od starega tlaka v prezbiteriju. Narejen je bil okoli leta 1980. Iz tonalita so tudi stopnice pri velikem oltarju. Tesno ob oltarju na levi je lesen ambon. Na vrhu stopnic velikega oltarja so tri sedilije, dve na levi in ena na desni strani.

Slika 178: Pogled na prezbiterij s kora (Vir: <https://www.facebook.com/župnija-Slivnica-PRI-CELJU>; pridobljeno marec 2016)

Slika 179: Daritveni oltar

Slika 180: Ambon

2.53 Župnija Radmirje

Zavetnik: sv. Frančišek Ksaver

Cerkev zidana med letoma 1721 in 1725,
posvečena leta 1728.

Prezbiterij:

Leto prenove: 1975

V prezbiteriju so ohranili obhajilno mizo in tlak. Dve stopnici, ki vodita v prezbiterij, so podaljšali v cerkveno ladjo. To novo stopnišče je iz lesa, podatka, kdaj je bilo narejeno, pa ni. Daritveni oltar, ambon in dve klopi na vsaki strani oltarja je načrtoval Tone Arnol iz Celja. Vsa oprema v baročnem stilu je narejena iz lesa in pobarvana sivo s pozlačenimi detajli. Na sredini pod slavoločno steno je daritveni oltar z napisom IHS na sredini, pred njim na prvi stopnici desno pa je ambon. V prezbiteriju so za slavoločno steno na obeh straneh še po dve klopi, ki sta enaki kot tiste v cerkveni ladji.

Slika 181: Prezbiterij

Slika 182: Daritveni oltar

Slika 183: Ambon

Slika 184: Detajl klopi

2.54 Župnija Razbor pod Lisco

Zavetnik: sv. Janez Krstnik

Cerkev zidana v letih 1867 in 1868,
posvečena leta 1868.

Prezbiterij:

Avtor: Vladimira Brezar in Janez
Valentinčič

Leto prenove: 1970

Odstranili so prižnico in obhajilno mizo, a je le-ta danes zaradi vztrajanja župljanov na levi strani pred velikim oltarjem, pred njo pa so stoli za ministrante. Prezbiterij so podaljšali v ladjo za 2,40 m, a pri tem uporabili kamen, ki je bil in je še po celotni cerkvi. Na lesenem podiju 5 x 3 m je daritveni oltar, delo arhitekta Valentinčiča, in desno ambon, delo arhitektke Brezar. Vse je narejeno iz hrastovega lesa (Nadškofijski arhiv Maribor). Na podij so pozneje zadaj levo dodali še tri sedilije. V prezbiteriju je ob levi slavoločni steni še omarica za darove in nad njo manjša stenska omara.

Slika 185: Pogled na prezbiterij od strani

Slika 186: Daritveni oltar

Slika 187: Ambon

2.55 Župnija Rečica ob Savinji

Zavetnik: sv. Kancijan, mučenec

Cerkev zidana leta 1804, posvečena istega leta.

Prezbiterij:

Avtor: Ciril Zazula

Leto prenove: 1977

Tlak daritvenega prostora, iz belega in sivega marmorja, je za dve stopnici dvignjen in se v prvi stopnici zadaj izravna z obstoječim tlakom pri velikem oltarju. Oltar proti ljudstvu je na sredini daritvenega prostora. Ima kvadratno ploščo iz belega marmorja, ki stoji na štirih lesenih nogah. Vogale oltarja je arhitekt polkrožno zaključil na vznoter, kar so pozneje zapolnili z lesom. Tesno ob oltarju levo je ambon iz lesa. Zadaj na stopnicah velikega oltarja so tri lesene oblazinjene sedilije, ob obeh stenah prezbiterija pa navadni stoli za ministrante. V prezbiteriju, za slavno steno, sta na vsaki strani še po dve klopi.

Slika 188: Pogled na daritveni prostor

Slika 189: Daritveni oltar z vidnimi popravki

Slika 190: Ambon

Slika 191: Sedilije

2.56 Župnija Rogaška Slatina

Zavetnik: sv. Križ

Cerkev zidana med letoma 1862 in 1864,
posvečena leta 1864.

Prezbiterij:

Avtor: France Kvaternik

Leto prenove: 2012

Načrte za celovito prenovo prezbiterija in tlaka po celotni cerkvi je naredil arhitekt France Kvaternik. Načrti so pri izvedbi doživeli manjše korekcije. Pri projektu je pomagal in svetoval tudi prof. France Kokalj. Tlak prezbiterija se polkrožno zaključuje v cerkveno ladjo. Za tlak so uporabili indijski granit. Daritveni oltar na sredini pod slavoločno steno in ambon na desni sta narejena iz makedonskega belega marmorja, oba pa imata pozlačene detajle. Ob steni levo od oltarja je star krstni kamen. V prezbiteriju so v lahnem polkrogu okoli oltarja razporejeni stoli za ministrante in druge mašne pomočnike. Trije stoli, namenjeni duhovščini, pa se od ostalih ločijo po oblikovanju in so postavljeni desno od ambona. Desno ob njih je preprosta lesena mizica za darove.

Slika 192: Prezbiterij

Slika 193: Daritveni oltar

Slika 194: Ambon z zlatim detajlom

Slika 195: Sedilije

2.57 Nadžupnija Rogatec

Zavetnik: sv. Jernej, mučenec

Cerkev zidana med letoma 1738 in 1743, posvečena leta 1760.

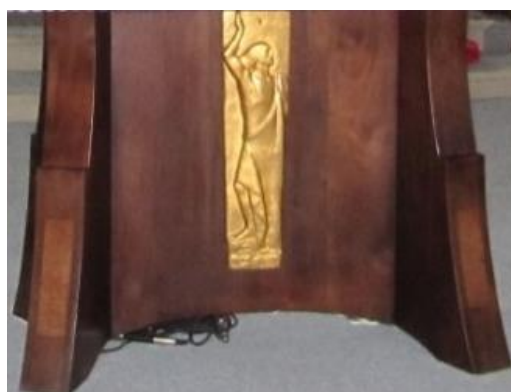
Prezbiterij: Peter Požauko

Leto prenove: 2010

Tlak celotnega prezbiterija so dvignili za eno stopnico, leseno konstrukcijo pa prekrili s sivim tapisomom. Vsa oprema je narejena iz lesa in se ujema z velikim oltarjem v ozadju. Spredaj na sredini je daritveni oltar, miza s štirimi nogami, med katerimi je polnilo s pozlačenim detajlom. Ob oltarju levo je ambon. Po oblikovanju se navezuje na oltar. V prezbiteriju je desno od oltarja ob steni mizica za darove. Sedeži za mašnika in mašne pomočnike so vsi enako oblikovani, t. i. »štokrle«, da pa se poudari primat duhovnika, je njegova sedilija na vrhu stopnic velikega oltarja, medtem ko so ostale levo in desno od oltarja nekoliko odmaknjene od sten prezbiterija.

Slika 196: Pogled na prezbiterij s kora (Vir: Nadžupnija Rogatec)

Slika 197: Podstavek daritvenega oltarja (Vir: Nadžupnija Rogatec)

Slika 198: Ambon (Vir: Nadžupnija Rogatec)

2.58 Župnija Sevnica

Zavetnik: sv. Miklavž, škof

Cerkev zidana leta 1862, posvečena leta 1863.

Prezbiterij:

Avtor: neznan

Leto prenove: 1978

Tlak prezbiterja iz rdečega makedonskega marmorja so dvignili za eno stopnico in podaljšali v cerkveno ladjo ter razširili do obeh stranskih oltarjev. Ob prenovi tlaka so odstranili kamnito obhajilno mizo in podesta pri stranskih oltarjih. Daritveni oltar stoji na sredini pod slavoločno steno in je narejen iz makedonskega »belega sivca«. Oblikovanje podstavka je tista značilnost, ki se ponavlja pri vseh elementih, ki so bili na novo postavljeni v prezbiterij. Pri ambonu, ki stoji desno od oltarja, je marmor kombiniran s kostanjevim lesom. Enaka kombinacija lesa in marmorja je uporabljena tudi pri treh svečnikih, ki so desno pred slavoločno steno, in svečniku velikonočne sveče, ki je levo. Ob njem je krstilnik, ki je ohranil obstoječo kamnito posodo, dodal pa se mu je podstavek iz marmorja in pokrov iz pozlačene medenine. V prezbiteriju so ob stenah še sedilje iz lesa in rdeče tkanine, osnovna oblika »štokrle« je enaka, se pa razlikujejo po tem, ali imajo ali nimajo naslona in v oblikovanju le-tega (Zelič 2003, 51–52).

Slika 199: Prezbiterij

Slika 200: Daritveni oltar

Slika 201: Ambon s sprednjega in stranskega pogleda

Slika 202: Svečniki

2.59 Župnija Sladka Gora

Zavetnik: sv. Marija – Čudodelna Mati
Božja in sv. Marjeta Antiohijska, mučenka

Cerkev zidana leta 1754, posvečena leta
1754.

Prezbiterij:

Avtor: neznan

Leto prenove: 1996

Prezbiterija niso spreminjali. Tlak je od cerkvene ladje dvignjen za dve stopnici. Kdaj so preoblekli tlak z marmorjem v karo vzorcu, ni podatka, je pa prezbiterij leta 1996 dobil nov daritveni oltar, ambon in klopi. Nepremični, preprosto oblikovan daritveni oltar na sredini pred stopnicami je iz granita. Malo pred njim levo je ambon, podstavek valjaste oblike je prav tako iz granita, medtem ko je bralni pult lesen. Kombinacija lesa in granita je uporabljena tudi pri klopeh, ki so ob steni tik za slavoločno steno. Ob klopeh so ob steno postavljeni tudi stoli, na levi strani pa še mizica za darove.

Slika 203: Prezbitenij pred prenovo (Vir: <http://www.dedi.si/dediscina/77-cerkev-matere-bozje-na-sladki-gori>; pridobljeno marec 2016)

Slika 204: Preurejen prezbitenij
(Vir: <http://www.sladkagora.com/zupnija/kratka-zgodovina-zupnije/>; pridobljeno marec 2016)

Slika 205: Daritveni oltar z ambonom

Slika 206: Sedilije

2.60 Župnija Slivnica pri Celju

Zavetnik: Marija Magdalena

Cerkev zidana leta 1710, posvečena leta 1729.

Prezbiterij:

Majhna podeželska cerkev v svoji notranjosti ni doživela večjih sprememb. Tlak prezbiterja je star in minimalno dvignjen od tlaka v ladji. Na sredini pod slavoločno steno stoji lesen daritveni oltar. Oltar ima na sprednji strani izrezbarjene in pozlačene simbole svete evharistije na straneh (pšenični klasi in vinska trta) in na sredini Jezusovega darovanja na križu (križ, trnjeva krona in žebli). Ambona, enega od osnovnih elementov pokoncilskih prenovitev, v tem prezbitriju ni. V prezbitriju so za slavoločno steno prečno postavljene klopi, na desni tri in na levi v niši dve. V levi niši je pred klopmi še mizica za darove, po ena klop pa se nahaja še vzdolžno ob steni levo in desno od velikega oltarja. Sedilje so štirje preprosti stoli, postavljeni po dva pred stopnicami velikega oltarja.

Slika 207: Prezbiterij

Slika 208: Daritveni oltar

Slika 209: Sedilje

2.61 Župnija Solčava

Zavetnik: sv. Marija Snežna

Cerkev zidana med letoma 1461 in 1485,
posvečena leta 1485.

Prezbiterij:

Leto prenove: 1979

Daritveni prostor so dvignili za dve stopnici, ker v prezbiterij segajo klopi iz ladje. Osnova je narejena iz lesa, nanjo pa je položen rdeč tapisom. Leta 1979 so ta prostor opremili z daritvenim oltarjem, dvema svečnikoma in klopema, ki jih je izdelal Tone Arnol iz Celja (Cigala 2006, 51). Vsa ta oprema je iz rezljanega lesa, deloma pozlačena in posrebrena. Osnovni motiv oblikovanja se ponavlja pri vseh elementih. Daritveni oltar stoji spredaj na sredini, pred njim na levi in desni sta svečnika, levo ob steni pa dve klopi. V prezbiterij so predstavili tudi star krstni kamen. Njegovo mesto je zadaj levo ob velikem oltarju. Prezbiterij dopolnjujejo še elementi, ki so čisto preprosto oblikovani, verjetno gre za kasnejše dodatke. To so ambon, ki je levo tik ob oltarju, mizica za darove levo ob steni med krstilnikom in klopmi, dve klopi na desni strani in dve sediliji na vrhu stopnic velikega oltarja.

Slika 210: Daritveni prostor

Slika 211: Daritveni oltar

Slika 212: Sedilije

Slika 213: Svečnik

2.62 Župnija Sromlje

Zavetnik: sv. Martin, škof

Cerkev zidana leta 1750.

Prezbiterij:

Majhna podeželska cerkev v svoji notranjosti ni doživela večjih posegov. Ključno za današnjo podobo je bilo leto 2009. Najprej so dvignili tlak med obhajilno mizo in slavoločno steno za eno stopnico. Betonske plošče niso obložili, ampak samo prekrili s preprogo. Na ta tlak so postavili nov daritveni oltar, ki ga je idejno zasnoval takratni župnik Janez Turinek, izdelali pa domači mojstri. Na lesen podstavek oltarja, ki ima izrezljan motiv svatbe v Kani Galilejski, je položena marmorna plošča. Daritveni oltar stoji na sredini pod slavoločno steno. Ambona ni, so pa po prezbiteriju ob stenah razporejeni navadni tovarniški stoli za ministrante in duhovnika. Sedilja za duhovnika je desno na stopnicah velikega oltarja.

Slika 214: Prezbiterij

Slika 215: Daritveni oltar z razbarijo

2.63 Župnija Sv. Andraž nad Polzelo

Zavetnik: sv. Andrej, apostol

Cerkev zidana okrog leta 1440.

Prezbiterij:

Avtor: Miha Homšak

Leto prenove: 1977

Tlak celotnega prezbiterija so dvignili za eno stopnico, prostor okoli daritvenega oltarja, ki stoji na sredini pod slavoločno steno, pa še za eno. Tlak je iz prešanega marmorja iz Hotavelj. Vsa cerkev je obložena z macesnovo oblogo z dvojnimi vložki, pri čemer so zgornji vložki okrašeni z različnimi vžganimi motivi. Oltar in ambon sta narejena iz lesa in kovine. Ambon, ki ima zgoraj podobo odprte knjige, je okrašen še s štirimi kipi evangelistov, ki so vzeti s prižnice, katero so ob prenovi odstranili. Njegovo mesto je desno pred oltarjem na stopnicah prezbiterija, zato so zanj naredili podstavek iz marmorja, da je na višini prezbiterija. Sedilje, ki so bile oblikovane ob tej prenovi, so majhne, zato jih je prejšnji župnik Furman zamenjal z novimi mogočnimi sedilji. V prezbiteriju zadaj, levo in desno od velikega oltarja, so klopi, oblikovane v enakem slogu kot vsa oprema. Krstilnik so prestavili v prezbiterij, in sicer v levi kot za slavoločno steno (Župnijska kronika).

Slika 216: Daritveni prostor

Slika 217: Ambon

Slika 218: Sedilje, ki jih je načrtoval arhitekt Homšak

Slika 219: Nove sedilje

2.64 Župnija Sv. Ema

Zavetnik: sv. Ema Krška

Cerkev zidana leta 1717.

Prezbiterij:

Leto prenove: 1986

Idejni avtor prenove ni znan, vemo samo, da je daritveni oltar izdelal domači mojster Jurij Leb iz Selnice ob Dravi leta 1986. Istega leta so prezbiterij opremili še z ambonom, sediljami in stojalom za Marijo. Tlaka v prezbiteriju niso spreminjali, le za oltar, ambon in stojalo so naredili podij in ga nekoliko podaljšali v cerkveno ladjo. Na sredini dominira oltar, tesno ob njem levo je ambon in desno stojalo z Marijo. Vsa oprema v prezbiteriju je narejena iz lesa. Leta 1990 so obnovili krstilnik in ga prestavili v prezbiterij ob steno, desno od daritvenega oltarja.

Slika 220: Prezbitarij

Slika 221: Daritveni oltar

Slika 222: Ambon

Slika 223: Sedilje

2.65 Župnija Sv. Florijan ob Boču

Zavetnik: sv. Florijan, mučenec

Cerkev zidana leta 1658, posvečena leta 1859.

Prezbiterij:

Urejanje prezbiterija je bilo postopno in v vseh teh letih pri tem ni sodeloval noben arhitekt. Res je, da samega prostora niso spreminjali, ampak samo dodajali posamezne elemente. Tlak prezbiterija je kamnit. Okoli leta 1980 so postavili lesen ambon. Zanj so ulili podstavek pred slavalno steno pri desnem stranskem oltarju. Podstavek je za eno stopnico višji od tlaka v prezbiteriju. Na sredini prezbiterija je daritveni oltar iz lesa, ki ga je leta 2009 izdelal mizar Štefan Koštrun, in je tako zamenjal prejšnjo daritveno mizo. Da je oltar višje in vidnejši, je postavljen na lesen podij, ki sega do stopnic velikega oltarja in je tudi tako širok, kot so te. V prezbiteriju so še klopi za vernike in ministrante ter navaden stol kot sedilja za duhovnika ter mizica za darove.

Slika 224: Prezbiterij

Slika 225: Podstavek daritvene mize

Slika 226: Ambon

2.66 Župnija Sv. Jedert nad Laškim

Zavetnik: sv. Jedert Nivelska, devica

Cerkev zidana leta 1652.

Prezbiterij:

Leta 1968 so pred obhajilno mizo uredili daritveni prostor. Tlak so dvignili za eno stopnico in ga preoblekli z granitom. Po letu 1980 je domači mizar Peter Golouh naredil sedanja daritveni oltar in ambon. Oba sta narejena iz lesa, na sprednjem polnilu stojala pa imata križ. Oltar stoji spredaj na sredini, levo ob njem je ambon. Desno od oltarja so sedilije, trije navadni stoli z naslonom. V prezbiteriju za obhajilno mizo sta levo in desno od velikega oltarja le klopi.

Slika 227: Daritveni prostor

Slika 228: Daritveni oltar

Slika 229: Stranski pogled na ambon

2.67 Župnija Sv. Jošt na Kozjaku

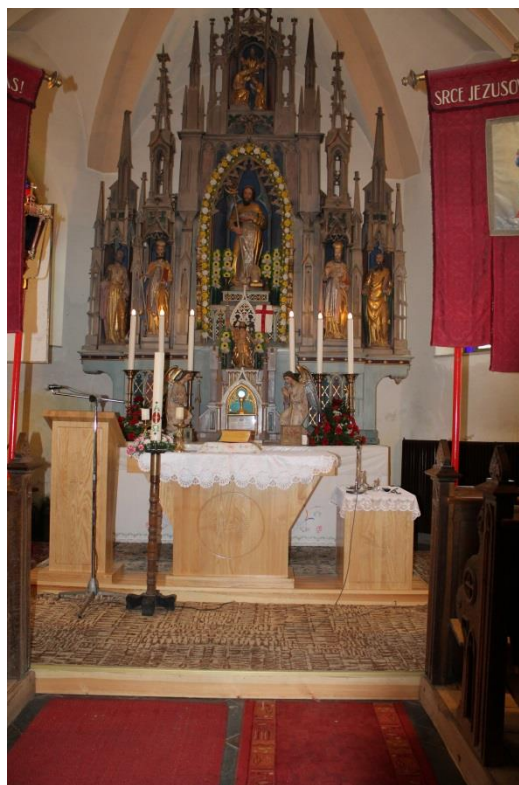
Zavetnik: sv. Jošt, puščavnik

Cerkev zidana leta 1884, posvečena leta 1899.

Prezbiterij:

Leto prenove: 2012

Klopi za ljudstvo segajo v prezbiterij, tako da je pred velikim oltarjem ostalo razmeroma malo prostora za daritveni prostor. Leta 2012 so ga popolnoma prenovili, vendar so pri tem sledili ureditvi, kakršna je bila že prej. Tlak je dvignjen za eno stopnico in narejen iz macesnovega lesa ter prekrit s tapisomom. Daritveni oltar, ambon in mizica za darove so v isti liniji na sredini daritvenega prostora in pritrjeni na podij. Vse je narejeno iz javorjevega lesa. Vsak element ima na sprednji strani izrezljan simbol; oltar ima simbol Svete Trojice, oko v trikotniku, ambon ima goloba ter mizica grozd in pšenico. Na desni strani ob steni so sedilije, trije stoli z naslonom.

Slika 230: Urejen daritveni prostor pred velikim oltarjem

Slika 231: Daritveni oltar z reliefom

2.68 Župnija Sv. Jurij ob Taboru

Zavetnik: sv. Jurij, mučenec

Cerkev zidana v 14. stoletju, posvečena leta 1900.

Prezbiterij:

Cerkev ima še danes prvo provizorično ureditev. Oltar in ambon stojita na lesenem podiju na sredini pod slavoločno steno. Prvo stopnico so podaljšali do stranskih oltarjev, ta podaljšek tlaka je narejen iz lesa. Oltar in ambon sta sicer oba iz lesa, a sta povsem različno oblikovana, zato gre utemeljeno sklepati, da ju ni naredil isti avtor in v prostor nista bila umeščena hkrati z oltarjem. Za ambon je znan podatek, da so ga postavili leta 1973. Istočasno je verjetno bila narejena tudi sedilja, saj gre za enako vrsto lesa in oblikovanje. Sedilja je za daritvenem oltarju. Na obeh straneh slavoločne stene sta klopi za ministrante ter zadaj levo še mizica za darove.

Slika 232: Prezbitarij

Slika 233: Daritveni oltar

Slika 234: Pogled na ambon s sprednje in stranske smeri

Slika 235: Sedež za mašnika

2.69 Župnija Sv. Lenart nad Laškim

Zavetnik: sv. Lenart, opat

Cerkev zidana med letoma 1720 in 1738.

Prezbiterij:

Tudi tu gre za prvo provizorično ureditev po koncilu. Tlaka niso spreminjali. Na sredini prezbiterija je daritveni oltar, preprosta lesena miza, ki je vedno prekrita s prtom do tal. Na levi strani pred oltarjem, pri stranskem oltarju, je ambon, ki je iz železa in pobarvan s črno. Sedilje so tipa »štokrle«, za ministrante ob stenah prezbiterija, za duhovnika pa levo pred stopnicami velikega oltarja. Desno ob steni je tudi mizica za darove.

Slika 236: Prezbiterij

Slika 237: Daritvena miza

Slika 238: Ambon

2.70 Župnija Sv. Lovrenc nad Štorami

Zavetnik: sv. Lovrenc, diakon in mučenec

Cerkev zidana leta 1739.

Prezbiterij:

Avtor: Suhadolc

Leto prenove: 1996

Ta majhna podružnična cerkev je leta 1997, ko je bila ustanovljena župnija, postala župnijska cerkev. Glede njenega preurejanja je znano le to, da je leta 1996 dobila nov daritveni oltar in ambon, ki ju je načrtoval arhitekt Suhadolc. Oltar je iz lesa in stoji na sredini pri stopnici, na levi strani ob njem pred stopnico pa je ambon. Ambon je ravno tako iz lesa in ima v podstavku granitno kroglo s križem na vrhu. Tlak je obložen z rjavimi ploščicami – klinkerjem. Desno ob steni so sedilije, ena z naslonom za duhovnika in po dve na vsako stran brez naslona za ministrante. Na levi strani ob steni je miza za darove in še stoli za ministrante.

Slika 239: Prezbitarij

Slika 240: Daritveni oltar

Slika 241: Ambon

Slika 242: Sedilije

2.71 Župnija Sv. Marjeta pri Rimskih Toplicah

Zavetnik: sv. Marjeta Antiohijska, mučenka

Cerkev zidana leta 1545.

Prezbiterij:

Avtor: Ciril Zazula

Leto prenove: 2005

Načrte za celovito prenovo je pripravil arhitekt Ciril Zazula, a je do njihove realizacije prišlo šele po njegovi smrti, in sicer leta 2005, ko so v prezbiterij postavili še opremo. Tlak prezbiterija, ki je za eno stopnico višji od ladje, je marmornat v karo vzorcu in se zaključuje v cerkevno ladjo. Vsa oprema je narejena iz borovega lesa. Daritveni oltar na sredini pod slavoločno steno so na željo duhovnika spredaj zaprli. V načrtih je značilna Zazulova daritvena miza s štirimi nogami, preko katerih sta po dva vzdolžna in dva prečna stebrička, na njih pa je položena plošča, v tem primeru gre za rdeči »pult«. Pri ambonu, ki stoji levo od oltarja, se oblikovanje ponovi in tudi tu na župnikovo pobudo ambon zaprejo, tako ambon deluje kompaktneje in stabilneje kot prej na tankih štirih nogah. Tri sedilije z naslonom so pred velikim oltarjem. Stoli za ministrante so ob stenah prezbiterija, na levi je ob steni tudi mizica za darove. Arhitekt je oblikoval tudi svečnik velikonočne sveče in križ.

Slika 243: Pogled na prezbiterij s strani

Slika 244: Daritveni oltar

Slika 245: Ambon in svečnik velikonočne sveče

Slika 246: Sedilije

2.72 Župnija Sv. Miklavž nad Laškim

Zavetnik: sv. Miklavž, škof

Cerkev zidana v 15. stoletju.

Prezbiterij:

V majhni podeželski cerkvi so prezbiterij počasi prilagajali potrebam novega obreda. Tlak je ostal glede višin nespremenjen, so pa v prezbiteriju ploščice, medtem ko je v drugem delu cerkve kamen. Lesen daritveni oltar stoji na sredini prezbiterija, glede na oblikovanje in različne vrste lesa pa lahko sklepamo, da je v oltar vključen del obhajilne mize, kar je bila praksa tudi v drugih župnijah. Ambon je cerkev dobila šele okoli leta 1999. Idejno ga je zasnoval Jože Turk, duhovni pomočnik v župniji, pri oblikovanju pa je izhajal iz oltarja. Ambon stoji spredaj levo pri slavoločni steni. Desno pri stopnicah velikega oltarja so trije stoli z nasloni. V prezbiteriju so še klopi, dve vzdolžno pri velikem oltarju in po dve prečno za slavoločno steno. Mizica za darove stoji pri vhodu v zakristijo.

Slika 247: Prezbiterij

Slika 248: Daritveni oltar

Slika 249: Pogled na ambon od spredaj in s strani

Slika 250: Sedilje

2.73 Župnija Sv. Peter na Kristan Vrhu

Zavetnik: sv. Peter, apostol

Cerkev zidana v 15. stoletju.

Prezbiterij:

Avtor: Anton Mlinar

Leto prenove: okrog leta 1990

Granitni tlak prezbiterija je za eno stopnico višji od tlaka v ladji. Na sredini prezbiterija je podij za daritveni oltar in ambon. Vsa oprema je iz lesa, načrtoval jo je Anton Mlinar, izdelal pa mizar Janez Lotrič. Osnovni element je okrogel stebriček, ki je uporabljen pri stojalu ambona, za noge klopi ob stenah prezbiterija in kot polsteber pri nogah daritvenega oltarja. Sediliji, dva stola z naslonom, sta na vrhu stopnic velikega oltarja. Okrog leta 1995 so v prezbiterij postavili tudi krstilnik. Ta je vgrajen v steno na desni strani prezbiterija pod oknom. Narejen je iz marmorja s pozlačenim medeninastim pokrovom, načrte zanj je naredil arhitekt Tone Mlakar.

Slika 251: Prezbiterij

Slika 252: Daritveni oltar

Slika 253: Krstni kamen in klopi za mašne pomočnike

Slika 254: Ambon

2.74 Župnija Sv. Peter pod Svetimi gorami

Zavetnik: sv. Peter, apostol

Cerkev zidana (stara) leta 1054, zvonik
dozidan leta 1654.

Prezbiterij:

Avtor: Ciril Zazula

Leto prenove: 1970

Arhitekt Ciril Zazula je načrtoval celovito prenovo prezbiterija. Daritveni prostor je dvignjen za dve stopnici in tlakovan z marmorjem. Odstranjen je bil glavni gotski oltar in odprta dva okna za njim, za katera je vitraje izdelal Franc Kokalj. Oprema je narejena iz kamnja odstranjenega oltarja in belega marmorja, sedilije in polička za darove pa so iz lesa. Na sredini prostora dominira daritveni oltar, pred njim desno je ambon in za oltarjem sedilije, do katerih vodijo tri stopnice. Levo od oltarja je v steni tabernakelj. Arhitekt je načrtoval tudi vsa svetlobna telesa in svečnike na oltarju in pri tabernaklju. V prezbiteriju so še preproste klopi ob stenah za ministrante.

Slika 255: Pogled na nov daritveni prostor

Slika 256: Daritveni oltar

Slika 257: Ambon in tabernakelj

2.75 Župnija Sv. Rok ob Sotli

Zavetnik: sv. Rok, spokornik

Cerkev zidana leta 1625.

Prezbiterij:

Leta 1976 je bila prenovljena notranjost cerkve. Po besedah tamkajšnjega župnika se v prezbiterij ni bistveno posegalo. Tlak v cerkvi in prezbiteriju, ki je za dve stopnici dvignjen, je marmornat. Na sredini spredaj je preprosta lesena daritvena miza in levo ob njej leseno stojalo za branje Božje besede. Ob stenah prezbiterija so navadni stoli za mašnika in ministrante.

Slika 258: Prezbiterij (Vir: Župnija Rogatec)

Slika 259: Daritveni oltar in ambon (Vir: Župnija Rogatec)

2.76 Župnija Sv. Rupert nad Laškim

Zavetnik: sv. Rupert, škof

Cerkev zidana leta 1727.

Prezbiterij:

Prezbiterij je bil po koncilu provizorično urejen. Spredaj na sredini je daritveni oltar postavljen na lesen podij, da je višji in vidnejši. Tesno pred njim na levi strani je ambon. Oba sta narejena iz odstranjene obhajilne mize. Ob stenah prezbiterija so novejši klopi za mašne pomočnike in mašnika – njegovo mesto je poudarjeno z naslonom.

Slika 260: Prezbiterij

Slika 261: Daritveni oltar, narejen iz obhajilne mize

Slika 262: Ambon

2.77 Župnija Sv. Štefan pri Žusmu

Zavetnik: sv. Štefan, mučenec

Cerkev zidana leta 1699.

Prezbiterij:

Prezbiterij je provizorično urejen. Tlak prezbiterija od ladje ločuje kamnita stopnica, medtem ko je po prezbiteriju položena keramika. Daritveni oltar je leta 1974 naredil mizar Šolinc iz Šentjurja pri Celju. Na podstavku oltarja so izrezljani in pozlačeni simboli Jezusovega darovanja in svete evharistije – križ z žebli, vinska trta in pšenica. Lesen ambon stoji pred oltarjem levo in ima vrezan simbol križa ter goloba. Za slavno steno na levi je mizica za darove. Ob stenah prezbiterija so stoli za ministrante. Tri sedilije za mašnike so drugačne, dobil pa jih je v dar župnik ob praznovanju zlate maše leta 1999.

Slika 263: Prezbiterij

Slika 264: Daritveni oltar

Slika 265: Ambon

Slika 266: Sedilije

2.78 Župnija Sv. Vid na Planini

Zavetnik: sv. Vid, mučenec

Cerkev zidana leta 1452.

Prezbiterij:

Leto prenove: 2002

Celovito prenovo prezbiterija oz. notranjosti so leta 2002 izvedli domači mojstri in obrtniki. Pri tem ni sodeloval noben arhitekt. Tlak prezbiterija se polkrožno zaključuje in je dve stopnici višji od tlaka v ladji. Po celotni cerkvi je položen svetel marmor, to monotonost so razbili z rjavim granitom, ki so ga uporabili pri prehodih na višji nivo tlaka. Na sredini stoji lesen daritveni oltar. Plošča oltarja je položena na dve trikotni nogi. Enako je oblikovan tudi podstavek ambona, ki je desno ob oltarju. Ob stenah prezbiterija so stoli za mašnika in njegove pomočnike.

Slika 267: Prezbiterij

Slika 268: Daritveni oltar

Slika 269: Ambon

2.79 Župnija Svetina

Zavetnik: sv. Marija Snežna

Cerkev zidana pred letom 1489.

Prezbiterij:

Vse od leta 1966 se z vmesnimi prekinitvami vrstijo prenove in obnove, ki želijo cerkvi vrniti prvotno podobo. Prezbiterij tako še ni doživel celovite prenove in je še vedno provizorično urejen. Tlak prezbiterija je dvignjen za eno stopnico in ga prekrivajo opečnati tlakovci. Lesen daritveni oltar je spredaj na sredini, ob njem levo pa je prav tako lesen ambon. Sedilje so zadaj, pred stopnicami velikega oltarja, gre za navadne zložljive stole. Enaki stoli so tudi levo ob steni za ministrante in ob njih mizica za darove.

Slika 270: Prezbiterij

Slika 271: Detajl daritvene mize

Slika 272: Pogled na ambon s strani

2.80 Župnija Šempeter v Savinjski dolini

Zavetnik: sv. Peter, apostol

Cerkev zidana pred letom 1256, posvečena leta 1859.

Prezbiterij:

Avtor: Ciril Zazula

Leto prenove: 1965

Ob celoviti prenovi prezbiterija so odstranili obhajilno mizo in prižnico, prezbiterij pa podaljšali v cerkveno ladjo. Marmornat tlak je dvignjen za dve stopnici. Spredaj, malo v desno od osi glavnega oltarja, je ambon. Gre za širok marmornat kvader, ki ima zgoraj lesen bralni pult. Desno ob ambonu so sedilije. Narejene so kot marmornat zid, na katerem so oblazinjeni sedeži, do njih pa vodi ena stopnica. Daritveni oltar je nekoliko zadaj, malo v levo od osi glavnega oltarja. Oltarna plošča iz belega marmorja je položena na pravokoten marmoren podstavek. V prezbiteriju so ob stenah navadni stoli za mašne pomočnike.

Slika 273: Stara ureditev prezbiterija (Vir: U. Ferlež; Oprema cerkva v Celju in okolici pred 2. svetovno vojno in danes)

Slika 274: Nova ureditev prezbiterija

Slika 275: Daritveni oltar

Slika 276: Ambon s sedilijami v ozadju

2.81 Župnija Šentjanž na Vinski gori

Zavetnik: sv. Janez Krstnik, rojstvo

Cerkev zidana leta 1536.

Prezbiterij:

Avtor: Rok Poles

Leto prenove: 2007

To je druga prenova prezbiterija po koncilu. Prva je bila delo Petra Požauka leta 1979. Takrat so odstranili obhajilno mizo, prižnico, oltarno menzo in tabernakelj. Položili so marmoren tlak, ki je dvignjen za tri stopnice, star krstilnik pa prestavili v prezbiterij na desno stran. Leta 2007 so opremo zamenjali z novo, ki jo je načrtoval arhitekt Rok Poles. Masiven daritveni oltar iz rjavega marmorja stoji na sredini pred stopnicami. Pred njim levo je ambon, marmoren podstavek ima lesen bralni pult. Tabernakelj je v steni na levi strani. Medeninasta vrata tabernaklja so poudarjena z marmorno obrobo in poličko. Na desni pri stopnicah je na steno pritrjen svečnik velikonočne sveče, kombinacija marmorja in medenine, ki pa je hkrati omarica za krstno olje. Arhitekt Poles je oblikoval še pokrov krstilnika iz medenine in sedilje, ki jih niso realizirali. Sedilje so na mestu odstranjene oltarne menze velikega oltarja, ob njih na vsaki strani stopnice pa je še po en stol za ministrante.

Slika 277: Pogled na prezbiterij s kora (Vir: kvgn.pzs.si; Marija Lesjak 2007)

Slika 278: Pogled na daritveni oltar in ambon s strani

Slika 279: Tabernakelj in krstni kamen s svečnikom velikonočne sveče

2.82 Župnija Šentjur pri Celju

Zavetnik: sv. Jurij, mučenec

Cerkev zidana leta 1721, posvečena istega leta.

Prezbiterij:

Avtor: France Kvaternik

Leto prenove: 1987–1988

Tlak prezbiterija iz sivega in belega marmorja je dvignjen za dve stopnici in razgiban. Spredaj je ravno zaključen, medtem ko ob straneh pri slavoločni steni polkrožno sega v cerkveno ladjo, za dve stopnici se tlak spusti tudi pri vhodu v zakristijo. Arhitekt pri oblikovanju vseh elementov izhaja iz kroga in križa. Daritveni oltar iz belega marmorja je na sredini pred stopnicami. Na levi strani malo pred njim je ambon, kjer je marmor kombiniran z lesom, enaka kombinacija se ponovi pri sediljah, ki so zadaj levo pred stopnico velikega oltarja. Okrog ob stenah prezbiterija so stoli za mašne pomočnike. Zadaj desno je krstilnik iz belega marmorja. Na levi je ob steni tudi mizica za darove.

Slika 280: Prezbiterij (Vir: www.kam.si; pridobljeno marec 2016)

Slika 281: Daritveni oltar

Slika 282: Ambon in krstni kamen

Slika 283: Sedilje

2.83 Župnija Šentvid pri Grobelnem

Zavetnik: sv. Vid, mučenec

Cerkev zidana leta 1667, posvečena leta 1674.

Prezbiterij:

Avtor: Peter Požauko

Leto prenove: 1986

Daritveni prostor je majhen v zaključku prezbiterija, zato so odstranili glavni oltar in na njegovem mestu v steni namestili tabernakelj. Ta ima medeninasta vratca in obrobo ter poličko z dvema svečnikoma iz marmorja. Tlak iz belega in sivega marmorja se dviguje za dve stopnici. Oprema je stilno oblikovana. Na sredini pred stopnicami je marmornat oltar, pred njim desno in stopnico nižje je ambon. Ambon ima stojalo iz marmorja in lesen bralni pult. Desno od ambona je krstilnik. Ob stenah so preproste oblazinjene lesene sedilje tipa »štokrl«.

Slika 284: Daritveni prostor

Slika 285: Detajl daritvenega oltarja

Slika 286: Ambon in tabernakelj

2.84 Župnija Šmarje pri Jelšah

Zavetnik: sv. Marija Vnebovzeta

Cerkev zidana leta 1600, posvečena leta 1612

Prezbiterij:

Avtor: neznan

Leto prenove: okoli leta 1992

Na sredini prezbiterija je daritveni prostor v obliki kvadrata z vseh strani dvignjen za dve stopnici in obložen z belim ter rjavim marmorjem. Na sredini je marmoren daritveni oltar. Oltarna plošča je položena na pet stebričkov, od teh je srednji širši od ostalih. Enako oblikovan stebriček se ponovi pri ambonu, ki stoji v levem kotu daritvenega prostora. Pri ambonu je marmor kombiniran z lesom in medeninastimi kroglicami. Lesene oblazinjene sedilje z medeninastimi kroglastimi detajli so razporejene okoli oltarja. V prezbiteriju je tudi star krstni kamen. Njegovo mesto je zadaj ob steni med obema prehodoma v kapelo, ki se nahaja zadaj. Ob stenah prezbiterija so še preproste klopi in zadaj desno mizica za darove.

Slika 287: Pogled na prezbiterij s kora (Vir: kozjansko.info; pridobljeno marec 2016)

Slika 288: Pogled na prezbiterij iz kapele

Slika 289: Ambon

2.85 Župnija Šmartno ob Dreti

Zavetnik: sv. Martin, škof

Cerkev zidana pred letom 1426.

Prezbiterij:

Prezbiterij je provizorično urejen in je današnjo podobo dobil okoli leta 1976. Pri njegovi prenovi so sodelovali domači mojstri. Odstranjeni sta bili prižnica in obhajilna miza. Klopi so stisnjene do tlaka daritvenega prostora, na sredini pa v prezbiterij vodita dve stopnici. Podaljšana konstrukcija je lesena, celoten prezbiterij pa je prekrit z rdečim tapisomom. Na sredini pod slavoločno steno je lesen daritveni oltar, pred njim levo pa ambon. Stebrički oltarja in ambona so enako oblikovani. V desnem kotu je polička za darove. Ob stenah prezbiterija levo in desno so sedilije, navadni stoli, stol za mašnika pa se razlikuje od drugih.

Slika 290: Provizoričen daritveni prostor

Slika 291: Daritveni oltar

Slika 292: Ambon

2.86 Župnija Šmartno ob Paki

Zavetnik: sv. Martin, škof

Cerkev zidana v 14. stoletju.

Prezbiterij:

Avtor: Jože Zidanšek in Peter Požauko

Leto prenove: 2002

Prva celovita prenova prezbiterija je bila že leta 1965, načrtoval jo je arhitekt Janez Valentinčič. Pri tej prenovi so odstranili obhajilno mizo in podaljšali tlak pod slavoločno steno. Valentinčičevo opremo je leta 2002 zamenjala nova. Daritveni oltar in ambon, ki je pred oltarjem levo, sta postavljena na lesen podij, da se pridobi na višini in tako boljši vidljivosti, saj je prezbiterij le za eno stopnico višji od cerkvene ladje. Daritveni oltar je v celoti iz lesa, medtem ko je pri ambonu les kombiniran z medeninino. Po celotnem prezbiteriju so ob stenah lesene oblazinjene klopi, med njimi na desni pa je posebej oblikovana sedilja za mašnika. Na desni, pri vhodu v zakristijo, je mizica za darove.

Slika 293: Prezbiterij

Slika 294: Daritveni oltar

Slika 295: Ambon

Slika 296: Mašnikova sedilja in klopi za ministrante

2.87 Župnija Šmartno v Rožni dolini

Zavetnik: sv. Martin, škof

Cerkev zidana leta 1856, posvečena leta 1858.

Prezbiterij:

Avtor: Vera Klepej Turnšek

Leto prenove: 2012

Nov daritveni prostor je postavljen pred obhajilno mizo, med stranskim oltarjem in prižnico na drugi strani. Marmornat tlak, ki je dvignjen za dve stopnici, je bil narejen že ob prvi prenovi leta 1973, ki jo je načrtoval arhitekt Ciril Zazula. Že takrat so v prezbiterij prestavili tudi star krstni kamen. Nov daritveni oltar, ambon in sedilje so postavili leta 2012, narejeni pa so bili po načrtih arhitektke Vere Klepej Turnšek. Oltar iz belega marmorja stoji na sredini in ima obliko kvadra. Spredaj v niši ima oltar umetniško oblikovan medeninast križ. Pred oltarjem levo je ambon, oblikovan iz enega kosa marmorja. Zadaaj ob obhajilni mizi so na levi strani tri sedilje, desno pa klop za ministrante. Sedilje in klop so narejene iz lesa in oblazinjene. Pod prižnico so tri sedilje, ki so ostale od prejšnje ureditve.

Slika 297: Daritveni prostor pred prezbiterijem

Slika 298: Daritveni oltar z reliefom

Slika 299: Ambon

Slika 300: Sedilje pred obhajilno mizo

2.88 Župnija Šmihel nad Mozirjem

Zavetnik: sv. Mihael, nadangel

Cerkev zidana med letoma 1602 in 1631, posvečena leta 1631.

Prezbiterij:

Prezbiterij je provizorično urejen in ni doživel večjih sprememb. V kroniki beremo, da je takratni župnik Falež vse delo organiziral in veliko postoril kar sam. Že leta 1966 je odstranil prižnico in obhajilno mizo ter postavil provizoričen daritveni oltar. Tega je leta 1971 zamenjal nov lesen oltar, ki je v cerkvi še danes in ga je načrtoval župnik Falež sam, izdelal pa mizar Polovšek iz Šoštanja. Oltar, ki stoji na sredini pod slavoločno steno, predstavlja kelih, pateno in križ. Ob oltarju levo je lesen ambon. V prezbiteriju so še korne klopi in star krstilnik desno za slavoločno steno. Mizica za darove je ob steni pri vhodu v zvonik. Pred stopnicami glavnega oltarja so lesene sedilije, ki jih je leta 2005 izdelal domači mizar Stane Rženičnik.

Slika 301: Prezbiterij

Slika 302: Daritveni oltar

Slika 303: Sedilije

Slika 304: Ambon

2.89 Župnija Št. Ilj pri Velenju

Zavetnik: sv. Egidij, opat

Cerkev zidana leta 1356.

Prezbiterij:

Avtor: Andrej Lodrant

Leto prenove: okoli leta 1992

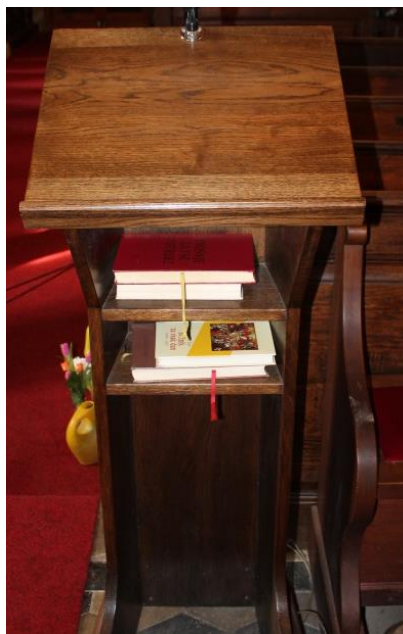
Prezbiterij je zelo majhen, zato so ob prenovi odstranili obhajilno mizo, tlak pa podaljšali in dvignili na višino stranskih oltarjev. Tlak prezbiterija je tako zdaj za dve stopnici višji od tlaka ladje in je v celoti prekrit z rdečim tapisomom. Lesen daritveni oltar stoji na sredini med stranskima oltarjema. Pred njim levo na prvi stopnici je tesno ob klopih lesen ambon. Desno pri slavoločni steni so lesene sedilije, srednja med njimi ima tudi naslon. Zadaj so korne klopi, pred njimi pa navadni stoli za ministrante.

Slika 305: Prezbiterij

Slika 306: Daritveni oltar s svečniki v ospredju

Slika 307: Ambon, tesno prilegajoč se klopi

2.90 Župnija Teharje

Zavetnik: sv. Martin, škof

Cerkev zidana med letoma 1906 in 1908, posvečena leta 1908.

Prezbiterij:

Avtor: neznan

Leto prenove: 1999

Prvo celovito prenovo prezbiterija je leta 1976 načrtoval arhitekt Ciril Zazula. Vso opremo, ki je bila narejena iz lesa, je leta 1999 zamenjala nova. Ob tem so odstranili tudi tlak, ki ga je arhitekt podaljšal v cerkveno ladjo, tako da ta spet sega do slavoločne stene kot nekoč in je za dve stopnici višji od tlaka v ladji. Spredaj na sredini je daritveni oltar. Lesena plošča je položena na dva podstavka, za kar so uporabili dva stara hranilnika in ju s kovinskima nastavkoma povišali na primerno višino. Ob oltarju levo je ambon, katerega podstavek je sestavljen iz treh marmornatih stebričkov, ki jih povezuje medenina in na vrhu lesen bralni pult. Ambon krasita dva kipca in simbol AΩ. V kot za slavoločno steno na desni strani so leta 2011 postavili mizico za darove iz marmorja. Ob stenah prezbiterija so navadni stoli za ministrante in trije na levi pred glavnim oltarjem za mašnike. Zadaj ob glavnem oltarju so tudi korne klopi.

Slika 308: Prezbiterij

Slika 309: Daritveni oltar

Slika 310: Ambon

2.91 Župnija Trbovlje – Sv. Martin

Zavetnik: sv. Martin, škof

Cerkev zidana leta 1720.

Prezbiterij:

Avtor: Jože Kregar

Leto prenove: 1986

Cerkev je bila celovito prenovljena leta 1986 po načrtih arhitekta Jožeta Kregarja. Prej kamniti tlak je dobil novo marmornato preobleko v karo vzorcu. Odstranili so obhajilno mizo in prižnico. Nova oprema je postavljena pred slavoločno steno in je tako dobro vidna iz vseh delov cerkve. Na sredini stoji oltar, katerega podstavek je iz rjavo-rdečega, oltarna plošča pa iz sivega marmorja. Enaka kombinacija materialov in osnovna ideja oblikovanja se ponovi tudi pri ambonu. Ta je postavljen na rob prezbiterija desno od oltarja. Leta 2012 so krstni kamen iz stranske ladje prestavili levo od daritvenega oltarja. Star krstilnik je leta 1986 dobil nov podstavek iz sivega marmorja. Sedilije so zadaj levo pred stopnico starega tlaka. Narejene so iz lesa in oblazinjene, ni pa znano, ali so delo Kregarja ali so ostale od prve provizorične ureditve. Enako oblikovane kot sedilije sta tudi dve klopi, ki sta levo od vhoda v zakristijo.

Slika 311: Pogled na daritveni prostor s kora
(Vir: župnija Trbovlje)

Slika 312: Daritveni oltar

Slika 313: Ambon

Slika 314: Sedilije

2.92 Župnija Velenje – Bl. Anton Martin Slomšek

Zavetnik: Bl. Anton Martin Slomšek

Cerkev zidana med letoma 1510 in 1516.

Prezbiterij:

Cerkev je bila do leta 1993, ko je bila ustanovljena župnija, podružnica. Čeprav je cerkev majhna, sodi v sam vrh umetnostne in zgodovinske dediščine Šaleške doline, tako da ji je gradbena obnova in strokovna restavracija v letih od 1974 do 1985 kar se da povrnila gotski videz (Poles 1998, 194). Pokoncilaska oprema je bila v prezbiterij postavljena okrog leta 1988. Avtor daritvenega oltarja, ambona in ene sedilije ni znan. Vsi trije elementi imajo lepo izrezljano sprednje lice, pozlačene detajle in posrebreno ozadje. Vsi vidni deli so leseni, medtem ko so za dele, ki se od spredaj ne vidijo, uporabili iverno ploščo. Oltar stoji na sredini prezbiterija na podiju, pred podijem levo pa je ambon. Sedilija je zadaj levo pred velikim oltarjem. Okrog sten prezbiterija so klopi. Klopi so tudi vzdolž prezbiterija, tako da je okoli oltarja in ambona ostalo le malo prostora.

Slika 315: Provizorično urejen daritveni prostor

Slika 316: Detajl daritvenega oltarja

Slika 317: Ambon

Slika 318: Sedilija

2.93 Župnija Velenje – Sv. Marija

Zavetnik: sv. Marija – Karmelska Mati
Božja

Cerkev zidana v 13. in 14. stoletju.

Prezbiterij:

V noči s 25. na 26. maj 1962 je bil podtaknjen požar, v katerem so zgoreli trije oltarji, tako da je bilo povzročeno veliko škode. Obnova zunanjsčine je bila dokončana leta 1976, notranjsčine pa leta 1994 (Poles 1998, 90). Iz teh podatkov gre sklepati, da je prezbiterij današnjo podobo dobil do leta 1995, kar je potrdil tudi ključar pri ogledu cerkve. Tlak prezbiterija je dvignjen za eno stopnico. Stopnica je iz rdečkastega marmorja, enako tudi stopnice pri glavnem oltarju, medtem ko je tlak v prezbiteriju iz kamna. Daritveni oltar, ambon in sedilije stojijo na lesenem podiju. Spredaj na sredini je oltar, malo pred njim na desni pa ambon. Oba sta lesena in sta delo zelo natančnega rezbarja, saj so vsi deli bogato okrašeni z rastlinskimi motivi. Desno od ambona, ob steni in diagonalno na glavni oltar, so sedilije. Levo od oltarja, ob steni pri vhodu v zakristijo, je mizica za darove, ob njej pa klop. V prezbiterij, desno pred stopniščem velikega oltarja, so postavili star krstilnik.

Slika 319: Prezbiterij

Slika 320: Daritveni oltar

Slika 321: Ambon

Slika 322: Sedilije

2.94 Župnija Videm – Krško

Zavetnik: sv. Rupert, škof

Cerkev zidana med letoma 1893 in 1897,
posvečena leta 1897.

Prezbiterij:

Avtor: Andrej Lodrant

Tlak prezbiterija je za dve stopnici dvignjen od cerkvene ladje, okoli daritvenega oltarja pa še za eno stopnico. Tlak po celotni cerkvi je iz granita v karo vzorcu. Po podatkih, pridobljenih v Nadškofijskem arhivu Maribor, so bili leta 1970 pripravljeni načrti arhitekta Andreja Lodranta za stalen oltar in sedilje iz hrastoveljskega marmorja. Oltar naj bi bil postavljen že naslednje leto, sedilje pa očitno niso bile realizirane, saj se namesto njih uporabljajo navadni stoli. Ambon je lesen in nima stalnega mesta, saj ga zaradi različnih dogodkov pogosto prestavljajo.

Slika 323: Prezbiterij

Slika 324: Daritveni oltar

Slika 325: Ambon

2.95 Župnija Vitanje

Zavetnik: sv. Peter in Pavel, apostola

Cerkev zidana med letoma 1400 in 1450.

Prezbiterij:

Avtor: Ciril Zazula

Leto prenove: 1971–1972

Prenova je bila načrtovana celovito in je močno posegla v sam prezbiterij. Odstranjeni so bili obhajilna miza, prižnica in glavni oltar. Tlak prezbiterija je dvignjen za tri stopnice. Za tri stopnice se dviga tudi ambon, ki stoji pred slavoločno steno levo. Podstavek ambona tvorita dva stebra iz peščenjaka, ki ju zgoraj povezuje marmornat bralni pult. Zadaj v prezbiteriju je arhitekt postavil stopnišče z ograjo za tri sedilje iz peščenjaka in lesenega oblazinjenega sedeža. Leta 2011 so iz praktičnih razlogov prvotno postavitev spremenili. Sedilje so postavili na sredino prezbiterija, na podij, kjer je stal daritveni oltar, stopnišče s klopmi pa se uporablja za pevski zbor. Daritveni oltar iz štirih peščenjakastih stebrov, lesenim križem med njimi in marmorno ploščo so postavili pred slavoločno steno na podij v višini prezbiterija. Tabernakelj, ki se je prej nahajal ob južni slavoločni steni, so odstranili. Ta je zdaj v desnem oltarju, gre za veliki oltar, ki so ga odstranili iz prezbiterija in ga leta 2011 postavili nazaj, tokrat pred slavoločno steno desno.

Slika 326: Daritveni prostor

Slika 327: Daritveni oltar

Slika 328: Ambon

Slika 329: Sedilje

2.96 Župnija Vojnik

Zavetnik: sv. Jernej, apostol

Cerkev zidana med letoma 1896 in 1899,
posvečena leta 1899.

Prezbiterij:

Avtor: Vera Klepej Turnšek

Leto prenove: 1992

Prezbiterij je bil celovito pokoncilsko prenovljen že leta 1965 po načrtih arhitekta Cirila Zazule. Leta 1992 je v celoti prenovljen prezbiterij pred obhajilno mizo. Nov marmornat tlak se dviga za dve stopnici. Spredaj na sredini je daritveni oltar iz sivega marmorja. Podstavek oltarja sestavlja šest srebrov s polkrožno pobranim robom, na njih pa je položena marmornata plošča. Ob oltarju levo je ambon iz marmorja ravno tako s posnetimi robovi. Zadaj pred obhajilno mizo so po tri sedilje na vsaki strani. Sedilje so šestkotne oblike, marmoren podstavek ima šest polkrožnih vdolbin in lesen oblazinjen sedež. Ob straneh prezbiterija so klopi. V prezbiterij levo za obhajilno mizo so prestavili star krstni kamen.

Slika 330: Prezbiterij

Slika 331: Daritveni oltar

Slika 332: Sedilje pred obhajilno mizo

Slika 333: Pogled na ambon s strani in od spredaj

2.97 Župnija Vransko

Zavetnik: sv. Mihael, nadangel

Cerkev zidana leta 1545.

Prezbiterij:

Avtor: Janez Fürst

Leto prenove: 1972

Tlak prezbiterija so podaljšali in obložili z zelenim marmorjem leta 1970. Istega leta so odstranili tudi obhajilno mizo in prižnico. Daritveni oltar, ambon in sedilje je po načrtih arhitekta Fürsta iz sivga marmorja izdelal Branko Kunaver. Sedilje danes zaradi nepraktičnosti niso v uporabi. Te so zamenjali leseni stoli, ki imajo naslon, postavljeni so zadaj pred velikim oltarjem. Daritveni oltar stoji pod slavoločno steno nekoliko v desno od glavne osi. Spredej levo je ambon. Podstavek je enako oblikovan kot oltar, le da je manjši, nanj pa je z železnim nastavkom pritrjen lesen bralni pult.

Slika 334: Prezbitelj

Slika 335: Daritveni oltar

Slika 336: Sedilje

Slika 337: Pogled na ambon s strani

2.98 Župnija Zabukovje

Zavetnik: sv. Lenart, opat

Cerkev zidana v 17. stoletju.

Prezbiterij:

Prezbiterij se za eno stopnico dviguje od cerkvene ladje. Betonsko ploščo prezbiterija pokrivajo preproge. Daritveni oltar je iz leta 1974 in stoji spredaj desno. Narejen je iz kovine in iverne plošče. Na levo ob oltar so leta 2011 postavili lesen ambon, ki ga pred tem v cerkvi ni bilo. Ob stenah prezbiterija so preproste klopi. Sedilja za mašnika je na stopnicah velikega oltarja levo, gre za boljši stol. Ob velikem oltarju levo je tudi mizica za darove.

Slika 338: Prezbiterij

Slika 339: Daritveni oltar

Slika 340: Ambon

2.99 Župnija Zagorje

Zavetnik: sv. Marija – Marija Pomočnica kristjanov

Cerkev zidana leta 1661.

Prezbiterij:

Avtor: France Kvaternik

Leto prenove: 2004

Tlak iz brazilskega granita se v prezbiteriju pred daritvenim prostorom zaključuje polkrožno, ob straneh pa je podaljšan za korne klopi. Vso opremo, daritveni oltar, ambon in sedilje, je po načrtih arhitekta iz lesa izdelal mizar Vili Polutnik. Pri vseh elementih se ponavlja osnovna oblika podstavka. Spredaj na sredini je oltar in levo ob njem ambon. Zadaj na desni strani so diagonalno med stopnicami velikega oltarja in korno klopjo sedilje brez naslonov za mašne pomočnike, za mašnika pa je na sredini stol z naslonom. Na nasprotni strani so ravno tako diagonalno postavljene tri sedilje za ministrante.

Slika 341: Pogled na prezbiterij iz kora (Vir: <http://marijina-romarska-pot.si> ; pridobljeno marec 2016)

Slika 342: Daritveni oltar

Slika 343: Sedilje

Slika 344: Ambon

2.100 Župnija Zavodnje

Zavetnik: sv. Peter in Pavel, apostola

Cerkev zidana med letoma 1810 in 1813,
posvečena leta 1834.

Prezbiterij:

Avtor: Peter Požauko

Leto prenove: 2000

Marmornat tlak prezbiterja se za eno stopnico dviguje od tlaka v ladji. Daritveni prostor je postavljen na lesen podij in je tako dvignjen še za eno stopnico. Na sredini je lesen oltar, ki ima na podstavku pritrjen emblem iz starega baročnega oltarja. Pred oltarjem levo je lesen ambon. Zadaaj desno, ob stopnicah velikega oltarja, je sedilija za mašnika, postavljena na lesen podij v višini prve stopnice. Ob stenah prezbiterja so levo in desno od velikega oltarja najprej korne klopi, nato pa klopi iz leta 2000. Na desni je tudi mizica za darove oz. omarica s poličko za darove.

Slika 345: Prezbiterij

Slika 346: Pogled na ambon od spredaj in s strani

Slika 347: Mašnikova sedilija

2.101 Župnija Zdole

Zavetnik: sv. Jurij, mučenec

Cerkev prezidana leta 1875, posvečena leta 1875.

Prezbiterij:

V zelo majhni podeželski cerkvi ostaja prezbiterij provizorično pokoncilsko urejen in vanj do zdaj niso bistveno posegali. Celotna cerkev je še vedno tlakovana s kamnitimi ploščami. Tlak prezbiterija je prekrit z rdečim tapisomom. Preprost lesen daritveni oltar stoji na sredini pred velikim oltarjem. Zanj so naredili lesen podij, ki izhaja iz stopnic velikega oltarja. Ambona ni. V prezbiteriju izstopa levo ob oltarju kovan svečnik, ki ima na sredini križ in kelih s hostijo. V prezbiteriju so ob desni steni še trije stoli, levo pri vhodu v zakristijo pa mizica za darove.

Slika 348: Provizoričen daritveni prostor

Slika 349: Daritveni oltar

Slika 350: Svečnik

2.102 Župnija Zibika

Zavetnik: sv. Jernej, apostol

Cerkev zidana leta 1629.

Prezbiterij:

Tlak prezbiterija se za eno stopnico dviguje od tlaka v cerkveni ladji. Leta 1995 so za daritveni oltar naredili lesen podij v širini stopnic velikega oltarja. Daritveni oltar in sedilje so v prezbiterij postavili že leta 1967. Lesen oltar in sedilje je izdelal mizar Jože Počivavšek, kovane železne detajle in velik grozd med nogama oltarja so izdelali v znameniti kovaški vasi Kropa. Leta 2003 so levo ob slavoločno steno postavili preprost lesen ambon, ki ga do takrat ni bilo. V prezbiteriju v levem kotu za slavoločno steno sta še mizica za darove in klop za mašne pomočnike.

Slika 351: Detajl daritvenega oltarja

Slika 352: Sedilje

Slika 353: Pogled na ambon s strani

2.103 Župnija Žalec

Zavetnik: sv. Miklavž, škof

Cerkev zidana med letoma 1903–1906,
posvečena leta 1906.

Prezbiterij:

Prezbiterij je velik in prostoren, zato so lahko ohranili njegovo prvotno podobo in pred obhajilno mizo postavili nove elemente. Ureditev je bila postopna in ni bila načrtovana s strani arhitekta. Leta 1967 so na sredino pod slavoločno steno postavili lesen daritveni oltar, delo mizarja Franca Mišinskega iz Petrovč. Oltarna miza je položena na štiri stebričke, pri katerih so uporabili pozlačene kapitele iz starih oltarjev. Desno ob oltarju je ambon iz leta 1980, tudi tu je uporabljen enak stebriček kot pri oltarju. Pred tem je na tem mestu že bil ambon, delo domačega rezbarja. Tako oltar kot tudi ambon sta zaradi boljše vidljivosti postavljena vsak na svoj lesen podij v višini dveh stopnic. Desno od ambona so ob steni na podiju v višini ene stopnice sedilije.

Slika 354: Prezbitarij

Slika 355: Daritveni oltar

Slika 356: Sedilije

Slika 357: Ambon

2.104 Župnija Žusem

Zavetnik: sv. Valentin, mučenec

Cerkev zidana leta 1714.

Prezbiterij:

Žal ni bilo mogoče pridobiti nobenega podatka. Kot je bilo videti pri ogledu, v prezbiterij niso posegali in cerkev že precej časa ni doživela nobene obnove. Na sredini prezbiterija stoji lesen daritveni oltar in na levi strani ob njem ambon. Oba imata izrezljane detajle in narejena sta iz iste vrste lesa, zato gre sklepati, da sta delo istega avtorja in sta bila istočasno postavljena v prezbiterij. Ob stenah prezbiterija so stoli, na desni pa mizica za darove.

Slika 358: Prezbiterij

Slika 359: Podstavek daritvene mize

Slika 360: Ambon

Ob pregledovanju prezbitarijev ugotovimo, da so prenovljeni vsi prezbitariji župnijskih cerkva, tudi tisti, za katere je zaradi majhnosti prezbitarija oz. cerkve same komisija za cerkveno umetnost takratne mariborske škofije menila, da to ni potrebno. Takšna primera sta Sv. Rok ob Sotli in Polje ob Sotli (Nadškofijski arhiv Maribor). Največ prenov je bilo v 70. letih prejšnjega stoletja, ko so se razmere po vojni umirile in so se sanirale poškodbe, ki so jih ob tem utrpeli cerkvene stavbe. Na novo se je elektrificiralo notranjost cerkva, reševalo morebitne težave z vlago in gobo, nazadnje pa je prišlo na vrsto še preurejanje prezbitarija. V prvih letih gre predvsem za provizorične preureditve, ki so jih načrtovali župniki sami ob pomoči domačih mojstrov in obrtnikov. V tem obdobju je treba izpostaviti Cirila Zazulo, »škofijskega arhitekta«, kot so ga imenovali, saj je on skoraj edini arhitekt, ki v tem času deluje na področju sakralne arhitekture. Celoten njegov opus del v celjski škofiji, ki predstavlja kar 14 % preurejenih prezbitarijev, je nastal od začetka preureditev v letu 1965 do začetka 80. let. V njegovih delih zasledimo dve ikonografski značilnosti pri oblikovanju daritvenega oltarja, in sicer štiri noge, ki nosijo oltarno ploščo (simbolizirajo štiri apostole), in križ, ki ga zelo pogosto vkomponira med oltarno ploščo in podstavek oz. noge daritvene mize (simbol Jezusovega darovanja na križu) (Rožej 1999, 62). Počasi na področje sakralne umetnosti stopajo tudi drugi arhitekti, zlasti se njihova vloga okrepi po osamosvojitvi Slovenije, ko se konec 90. let začne drugo množično preurejanje prezbitarijev. Za ta drugi val preureditev je značilno, da jih načrtujejo arhitekti, ki k prenovi pristopajo celovito in v prostor ne dodajajo samo lesenih miz in stojal. V tem obdobju izstopajo trije arhitekti, in sicer France Kvaternik, Peter Požauko in Vera Klepej Turnšek. Zaradi premajhnega opusa del, vključenega v to raziskovanje, pri njihovih delih ne moremo izluščiti kakršnih koli ikonografskih značilnosti.

Medtem ko so v nekaterih župnijskih cerkvah že večkrat preurejali prezbitarije oz. jih zaredi različnih razlogov popravili, kot so se izrazili župnijski upravitelji (npr. Celje – Sv. Jožef, Mozirje, Šentjanž na Vinski Gori, Šmartno v Rožni dolini, Teharje), v škofiji ostaja še vedno 46 % župnijskih cerkva s provizorično urejenimi prezbitariji, ki so nastali v prvih letih po začetku izvajanja liturgične prenove.

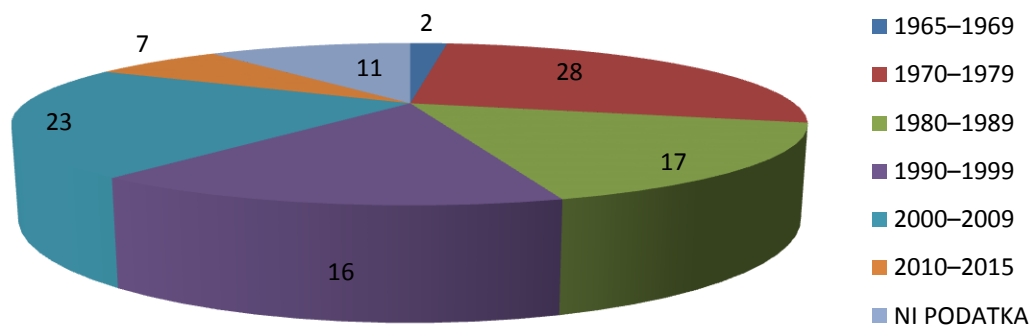

Tabela 1: Časovni prikaz preureditev prezbitarijev

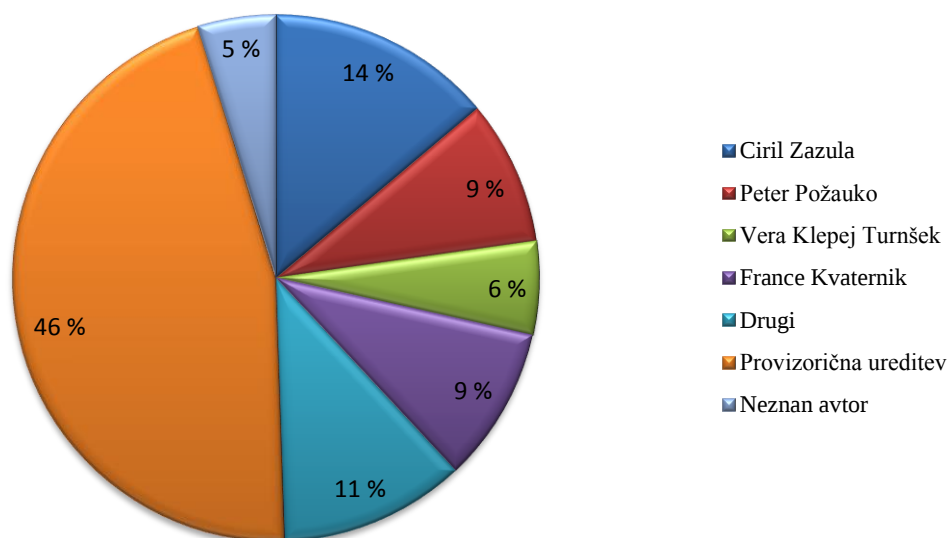

Tabela 2: Prikaz preureditev prezbitarijev po avtorjih

3. TIPOLOŠKA ANALIZA

Preurejene prezbitrije lahko glede na značilnosti razvrstimo v naslednje tri skupine: prezbitiriji, kjer je bila izvedena radikalna prenova, integracija novih elementov v obstoječo arhitekturo in preoblikovani prezbitiriji.

3.1 'Radikalna' prenova

Gre za najobsežnejši pristop k preurejanju. Iz prezbitirija so odstranili vso opremo: veliki oltar, obhajilno mizo, korne klopi, prižnico, če je bila na prehodu prezbitirija v ladjo, in v nekaterih primerih tudi stranske oltarje pri slavoločni steni. Ostala je le arhitekturna lupina, ki so jo opremili z novimi elementi. V župniji Hrastnik in Celje – Sv. Cecilija se obstoječi arhitekturi prezbitirija niso prilagajali, ampak so ga pri slavoločni steni zazidali in spremenili v zakristijo. Pred novo steno so postavili nov daritveni prostor. Vse te velike posege v prostor so načrtovali arhitekti in oblikovali novo moderno opremo.

Župnije: Brežice, Celje – Sv. Cecilija, Hrastnik, Marija Širje, Podčetrtek, Sv. Peter pod Svetimi gorami, Šentvid pri Grobelnem, Vitanje

3.2 Integracija

Za to skupino je značilno načelo, da se v prezbitirij ne posega in se ohrani njegov prvotni videz. Z dodajanjem novih elementov so zadostili potrebam prenovljenega bogoslužja. Največji delež v tej skupini predstavljajo provizorično urejeni prezbitiriji, a tudi arhitektom Nardonijevi, Leviju in Krambergerju uspe integracija novih elementov v obstoječ in oblikovno zaključen prostor. Za tovrstne ureditve so značilni leseni premični elementi, ki jih je razmeroma lahko prestaviti ali odstraniti.

Župnije: Artiče, Bele Vode, Bizeljsko, Bočna, Črešnjice, Dol pri Hrastniku, Gornji Grad, Jurklošter, Kapele pri Brežicah, Laško, Loka pri Zidanem Mostu, Marija Reka,

Nazarje, Nova Štifta, Olimje, Pišece, Podsreda, Prebold, Rogatec, Sladka Gora, Slivnica pri Celju, Sv. Jošt na Kozjaku, Sv. Ema, Sv. Florjan ob Boču, Sv. Jurij ob Taboru, Sv. Lenart nad Laškim, Sv. Miklavž nad Laškim, Sv. Peter na Kristan Vrh, Sv. Rupert nad Laškim, Sv. Štefan pri Žusmu, Svetina, Šmartno ob Dreti, Šmihel nad Mozirjem, Velenje – Sv. Marija, Velenje – Bl. Anton Martin Slomšek, Zabukovje, Zdole, Zibika, Žalec, Žusem

3.3 Preoblikovanje

Pri vseh skupinah gre za preoblikovanje obstoječega prezbiterja, vendar se v to skupino uvrščajo preureditve, kjer so arhitekti in manjše število župnikov z domačimi mojstri našli rešitev med obema prej predstavljenima »skrajnima« skupinama. Tudi v teh primerih gre za poseganje v obstoječo celoto prezbiterja, vendar ne na tako invaziven način kot pri 'radikalnih' prenovah. Odstranili so le elemente, ki so ovirali in utesnjevali prostor (najpogosteje obhajilno mizo ali prižnico, v posameznih primerih tudi menzo velikega oltarja). Najznačilnejši so posegi v tlak. Le-tega so podaljšali v cerkveno ladjo ali pa so ga skrajšali in daritveni prostor dvignili, ker so v prezbiterij postavili klopi za vernike. Tlak v prezbiteriju ali po celotni cerkvi je dobil tudi novo marmornato ali granitno preobleko. V prezbiterij so postavili premični ali nepremični oltar, ambon, sedilje in krstilnik.

Župnije: Braslovče, Brestanica, Buče, Celje – Sv. Daniel, Celje – Sv. Jožef, Dobje pri Planini, Dobova, Dobrna, Dramlje, Frankolovo, Galicija, Gomilsko, Gornja Ponikva, Gotovlje, Griže, Kalobje, Koprivnica, Kostivnica, Kozje, Ljubno ob Savinji, Luče ob Savinji, Mozirje, Nova Cerkev, Petrovče, Pilštanj, Planina pri Sevnici, Polje ob Sotli, Ponikva, Prevorje, Radmirje, Razbor pod Lisco, Rečica ob Savinji, Rogaška Slatina, Sevnica, Solčava, Sromlje, Sv. Andraž nad Polzelo, Sv. Jedert nad Laškim, Sv. Lovrenc nad Štorami, Sv. Marjeta pri Rimskih Toplicah, Sv. Vid na Planini, Št. Ilj pri Velenju, Šempeter v Savinjski dolini, Šentjanž na Vinski Gori, Šentjur pri Celju, Šmarje pri Jelšah, Šmartno ob Paki, Šmartno v Rožni dolini, Teharje, Trbovlje – Sv. Martin, Videm – Krško, Vojnik, Vransko, Zagorje, Zavodnje

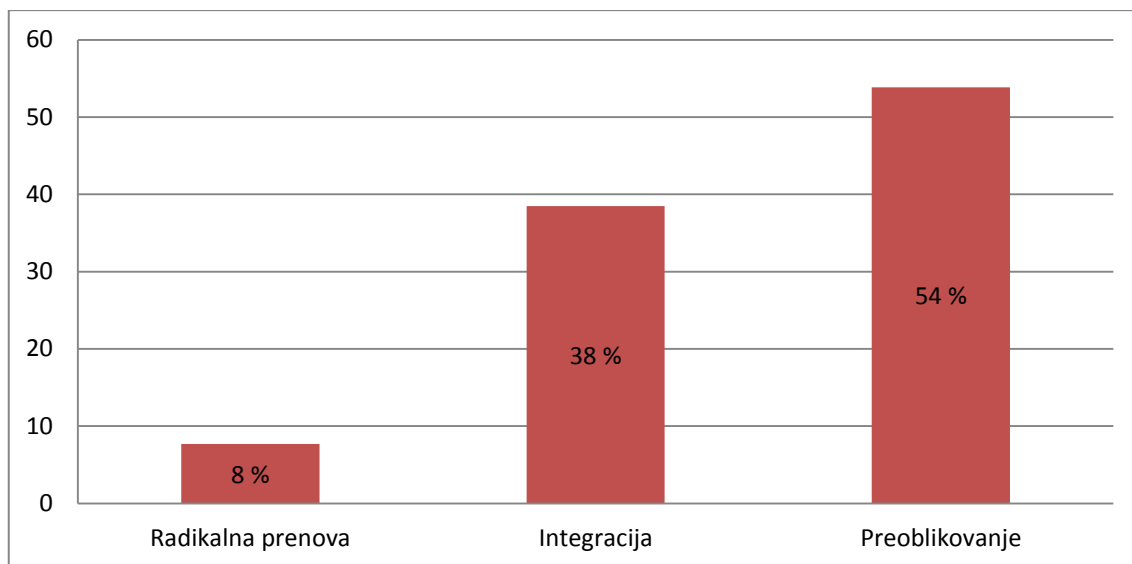

Tabela 3: Prikaz tipološke razvrstitve preurejenih prezbiterijev

4. ZNAČILNOSTI PREUREJENIH PREZBITERIJEV

Za slovenski prostor je značilno veliko število cerkva, a gre po velikosti za manjše bogoslužne stavbe. To velja tudi za župnijske cerkve celjske škofije, razen nekaj mogočnih cerkva v zgodovinsko pomembnih upravnih središčih, pri samostanih in v romarskih krajih so tudi tu najštevilčnejše majhne podeželske cerkvice. V majhnih bogoslužnih stavbah je prišlo do problema prenatrpanosti v prezbitериju zaradi dodajanja novih elementov oz. v nekaterih primerih do nepotrebne odstranitve ali celo uničenja obstoječega oltarja, prižnice, kamnitega tlaka ali obhajilne mize, in sicer zaradi želje po novi moderni ureditvi. Koncilski očetje so opozorili, da naj ordinariji skrbno pazijo, da se cerkveni predmeti, ki so kras božje hiše, ne bi prodajali ali uničevali (B 126) ter naj se novosti ne uvajajo, razen če jih terja resnična in nedvoumna korist Cerkve; pri tem pa je treba skrbeti, da nove oblike nekako organsko rastejo iz dosedanjih oblik (B 23).

Žalostno je tudi dejstvo, da so se nekateri naročniki (župniki, skupaj z domačimi mojstri in obrtniki) kar sami lotili preurejanja prezbitериja. Posledica tega je vidna v 46 % župnijskih cerkvah celjske škofije, ki so provizorično urejene. Provizorične ureditve naj bi bile začasne in namenjene raziskovanju ter proučevanju najboljše možne preureditve obstoječega prostora po navodilih liturgične preнове. Zato lahko trdimo, da je po več kot 50 letih od konca koncila skrajni čas, da se te začasne improvizacije odstranijo, da se k prenovi pristopi celovito in se povabi k sodelovanju različne strokovnjake (arhitekta, gradbenike, liturgike, naročnike, umetnostne zgodovinarje, restavradorje itd.), saj je multidisciplinarni pristop pri tovrstnih preureditvah nujen. V bran tem, ki so bili sami svoji mojstri, lahko rečemo to, da so koncilski očetje postavili le okvir, zavedajoč se kulturnih, civilizacijskih, zgodovinskih in razvojnih razlik med krajevnimi cerkvami. Zavedali so se tudi, da lahko pride do napačnih interpretacij, zato so škofovskim konferencam dali možnost presojanja in prilagajanja krajevnim navadam in potrebam (B 37–39; 128). Žal Slovenska škofovska konferenca te pravice ni izkoristila, zato so odsotnost dokumentov, ki bi prilagodili vizijo regionalnim značilnostim slovenske sakralne arhitekture, nadomestile subjektivne interpretacije, v tem primeru naročnikov.

Značilnost, ki se je pokazala pri predstavljanju preurejenih prezbitериjev župnijskih cerkva celjske škofije, je postavitve krstilnika v prezbitериj (25 % župnij ima krstilnik v

prezbiteriju in še nekaj župnij, ki krstilnika sploh nima oz. starega ne uporablja, ker ni v bližini daritvenega prostora). Krstilnica oz. kraj krščevanja ima svojo fizionomijo in vlogo, ki je povsem drugačna od te, ki jo ima prezbiterij, zato je pri preurejanju treba že vnaprej izključiti prenos krstilnika v prezbiterij. Po izročilu je bil le-ta postavljen blizu vhoda v cerkev kot na najboljšo lokacijo za zakrament, s katerim krščenec vstopi v krščansko občestvo (Italijanska škofovska konferenca 1999, 56).

Pri oblikovanju novih elementov, ki jih postavijo v prezbiterij, prevladuje funkcionalni vidik, medtem ko je simbolni velikokrat zanemarjen oz. je zelo siromašen. Razlog za to je iskati v modernizmu, ki je vstopil tudi v sakralno umetnost. Čiste geometrijske oblike in odpoved okrasju pomeni odpovedati se bogastvu simbolnih, tipoloških, semantičnih in alegoričnih sestavin, ki so pri snovanju bogoslužne stavbe, za razliko od drugih stavb, ključnega pomena za ohranjanje svetosti prostora (Debevec 2004, 6). Izpostavimo lahko, da je najpogostejše uporabljen najznačilnejši krščanski simbol – križ, sledita mu simbola svete evharistije – vinska trta in pšenični klas, ter simbol $\Lambda\Omega$, ki se pojavlja predvsem na ambonu.

Druga značilnost, ki se pojavi pri novih elementih prezbiterija, je, da so ti premični. Kot razlog za postavljanje premičnih oltarjev in ambonov se navaja dejstvo, da mora biti cerkveni prostor večnamenski, saj ni niti denarja niti potrebe po gradnji novih župnijskih dvoran za predavanja, srečanja ali koncerte (Kvaternik 1983, 31; Steiner 1970, 137). Vendar za bogoslužni prostor ni dobro, da je v raznovrstni uporabi, na primer enkrat za bogoslužje, enkrat za prireditve, enkrat za posebne sestanke itd. Treba je negovati svetost bogoslužnega prostora, ker se tu kot nikjer drugje dogaja človekovo posvečenje in srečanje z Gospodom (Škunca 1996, 37). Tudi vsi koncilski dokumenti poudarjajo, da naj bo oltar nepremičen, ker jasneje ponazarja Kristusa (ZCP kan. 1235; SURM 298; RP 6), enako velja tudi za ambon, naj bo nepremičen in ne samo preprosto premično stojalo (SURM 309).

4.1 Dileme pri postavljanju oltarja »versus populum«

V koncilskih dokumentih ne najdemo zahteve, da mora biti oltar obrnjen proti ljudstvu, da se mora maševati »versus populum«, ampak je koncilska ideja, da se preveč oddaljen oltar spet pomakne bližje k ljudem, da bo lahko postal središče, h kateremu bo težila pozornost zbranega ljudstva in bo sam po sebi vabil ljudi k sodelovanju. Po koncilu oltar proti ljudstvu postane teološka zahteva (Steiner 2014, 137). Smer maševanja versus populum se danes javlja že kar kot dejanski sad liturgične preнове Drugega vatikanskega koncila, v resnici pa je najvidnejša posledica preureditev (Ratzinger 2014, 66).

V tipični župnijski cerkvi celjske škofije prezbiteriji niso veliki, zato lahko ob marsikateri preureditvi podvomimo o smiselnosti postavitve oltarja »versus populum«. Postavitev novega oltarja tik pred veliki oltar ne povzroča le prenatrpanosti, ampak tudi podvajanje in razvrednotenje simbolne teže predmeta, kar povzroča pri vernikih zmedenost in nerazumevanje pomembnosti posameznega predmeta v bogoslužnem prostoru. Ker takšen prostor ne deluje prepričljivo, ne more ljudi nagovoriti in vabiti k dejavnemu sodelovanju (Notitiae 38 2002, 492).

Joseph Ratzinger v svoji knjigi *Duh liturgije* izpostavi še en problem postavljanja oltarja proti ljudstvu, ki oblikuje zbrano občestvo v krog, zaprt sam vase in se ne odpira več naprej in navzgor k Bogu. Zavest o orientaciji proti Vzhodu je povsem izginila iz zavesti. Smer molitve proti Vzhodu je izročilo od začetka in bistveni izraz krščanske sinteze vesolja in zgodovine, zasidranosti v enkratnem dogodku odrešenjske zgodovine in bližine k prihajajočemu Gospodu (Ratzinger 2014, 63). Tu ne gre za duhovnika, ampak za skupni pogled na Gospoda. Ne gre za dialog, ampak za skupno čaščenje, za odprtost, ki se izraža v skupni smeri (69). To ne kliče spet k novemu preurejanju bogoslužnega prostora, ampak kjer ta skupni obrat na Vzhod ni mogoč, je križ lahko notranji Vzhod vere. Križ, ki stoji na sredini oltarja, naj bo skupni pogled za duhovnika in za skupnost, ki moli (70–71).

ZAKLJUČEK

Koncilsko pojmovanje Cerkve kot občestva zahteva celovito liturgično prenovu. Prenovljenemu bogoslužju se je moral prilagoditi tudi sakralni prostor. Ločenost, ki je pred koncilom vladala med duhovščino in verniki, med prezbitrijem in cerkveno ladjo, se po koncilu začne zmanjševati in odpirati drug proti drugemu. Pomemben doprinos Drugega vatikanskega koncila je tudi ponovno ovrednotenje oltarja kot evharistične mize in ambona kot mize Božje besede. Za ta dva elementa se je tudi izkazalo, da se jima je pri preurejanju prezbitrija posvetilo več pozornosti, oblikovno sta veliko bolj dodelana kot sedilije. Pri sedilijah gre pogosto za navadne stole, ki niti po oblikovanju niti po postavitvi ne izražajo hierarhičnosti.

Prispevek diplomskega dela je v zbranih podatkih in opisih preurejenih prezbitrijev župnijskih cerkva ter njihovi analizi. Raziskava je pokazala, da je v škofiji še 46 % prezbitrijev župnijskih cerkva provizorično urejenih. K tovrstnim prenovam bo v prihodnje treba pristopiti bolj sistematično in prezbitrije celovito preurediti, saj je bil zdaj z integracijo novih elementov zasledovan le cilj zadostiti potrebam prenovljenega bogoslužja. V 90. letih prejšnjega stoletja se je pričel drugi val prenov, pri katerih arhitekti k prenovi pristopajo celoviteje in se odločajo za preoblikovanje prezbitrija, za razliko od arhitektov v prvem valu, ki so se pogosto odločili za radikalno preurejanje prezbitrija. Treba pa je opozoriti, da je pri vseh vrstah preureditev v ospredju funkcionalni vidik, medtem ko je simbolni velikokrat zanemarjen. Za poglobitev simbolne vrednosti novo oblikovanih elementov bi bilo treba arhitektom ponuditi dodatno izobraževanje oz. k sodelovanju povabiti še druge strokovnjake, saj le multidisciplinarni pristop zagotavlja uspešno zaključen projekt.

Delo, ki je prvi poizkus priprave inventarizacije preurejenih prezbitrijev, je lahko osnova za nadaljnje raziskave razvoja sakralne umetnosti v slovenskem prostoru po koncilu. Razširi se lahko na podružnične cerkve celjske škofije ali na župnijske cerkve v ostalih škofijah. Zagotovo pa daje diplomsko delo že zdaj nov pogled na dogajanje ob preurejanju prezbitrijev in na razmere, ki so v naših cerkvah danes, ter kaže na to, kaj bo v prihodnosti treba spremeniti oz. popraviti, saj vsi prezbitriji niso zadovoljivo urejeni.

POVZETEK

Diplomsko delo se sooča s problematiko pokoncilske prenovitve bogoslužnega prostora. Osredotočenost je na prezbiteriju, ki je zaradi liturgične prenove potreboval največ prilagoditev in ker se v ta del cerkve obrača vsa pozornost zbranega občestva.

V prvem delu je predstavljen najsplošnejši okvir problematike – koncilska in pokoncilska določila, ki so vplivala na številne preureditve v prezbiteriju.

V drugem delu so opisi preurejenih prezbiterijev, ki skupaj s fotografijami bralcu omogočajo vpogled na preurejene prezbiterije župnijskih cerkva celjske škofije. Tako lahko bralec tudi sam primerja ureditev posameznega prezbiterija s koncilskimi določili. Na koncu je podana še splošna analiza stanja preureditev.

Drugemu delu sledi obravnava zbranih in predstavljenih podatkov. Prva je tipološka analiza, kjer so vsi preurejeni prezbiteriji po postavljenih kriterijih razvrščeni v tri skupine: prezbiteriji, kjer je bila izvedena radikalna prenova, integracija novih elementov v obstoječo arhitekturo in preoblikovani prezbiteriji. Tipološki analizi sledi soočenje ključnih značilnosti preurejenih prezbiterijev z določili koncila.

Diplomsko delo dokazuje, da so bili po koncilu preurejeni vsi prezbiteriji župnijskih cerkva celjske škofije. Pri analizi podatkov se je pokazalo, da predstavljajo problem provizorično urejeni prezbiteriji in prenatrpanost historičnih in novih elementov v značilnem malem prezbiteriju.

Ključne besede: Drugi vatikanski koncil, prezbiterij, oltar, ambon, sedilje, tabernakelj

ABSTRACT

This thesis discusses the subject of liturgical space reconstruction after the Second Vatican Council. The focus is on the presbytery, which required multiple adjustments due to liturgical reform. This part of the church also attracts the attention of the assembled religious community.

The first part of the thesis presents the general framework of the subject – the provisions of the Second Vatican Council and post-Vatican stipulations that affected a number of rearrangements of the presbytery.

The second part of the thesis describes transformed presbyteries; the descriptions and the photographic material allow the reader to gain insight into renovated parish church presbyteries of the Diocese of Celje. The reader can thereby compare the arrangement of each presbytery with the Council provisions. The second part of the thesis also includes an overall analysis of the reconstructions.

The second part of the thesis is followed by the analysis of the collected and presented data. A typological analysis is presented, where the converted presbyteries are sorted into three categories regarding the predetermined criteria: 1) radically reconstructed presbyteries, 2) integration of new components into existing architecture, and 3) redesigned presbyteries. The typological analysis is followed by the comparison of the changed presbyteries key features and the Council provisions.

This thesis shows that all parish church presbyteries of the Diocese of Celje were rearranged after the Vatican Council. The analysis of the data shows that some difficulties are caused by provisionally arranged presbyteries and the overcrowding of historical and new elements in a typical small presbytery.

Keywords: Second Vatican Council, presbytery, altar, ambon, sedilia, tabernacle

REFERENCE

- Catholic Encyclopedia. *Sedilia*. 2016. <http://www.newadvent.org/cathen/13679b.htm> (pridobljeno 21. 5 2016).
- Catholic Encyclopedia. *Ambo*. 2016. <http://www.newadvent.org/cathen/01381e.htm> (pridobljeno 22. 5 2016).
- Cigala, Janez. 2005. *Iz zgodovine župnije Solčava (diplomsko delo)*. Ljubljana.
- Debevec, Leon. 2004. *Bogoslužni prostor v luči Konstitucije o svetem bogoslužju (vizija in praksa)*, v: Zbornik liturgičnega simpozija in tečaja ob 40-letnici Konstitucije o svetem bogoslužju. Ljubljana.
- . 1999. *Prenova in gradnja bogoslužnih stavb*. Ljubljana: Inštitut za sakralno arhitekturo.
- Dobravec, Blaž. 2015. *Evharistija pri Joseph Ratzinger/ papež Benedikt XVI (magistersko delo)*. Ljubljana.
- Italijanska škofovska konferenca. 1999. *Načrtovanje novih cerkva, Preureditev cerkva, Cerkveni dokument 81*. Ljubljana: Družina.
- Jakop, Sonja. 2015. *Frankolovo - zapisano v kroniko 2015*.
<http://www.mojaobcina.si/vojniki/novice/kronika/frankolovo---zapisano-v-farno-kroniko-2015.html> (pridobljeno 4. 2016).
- Katekizem katoliške cerkve, 1993*. Ljubljana: Družina. Slovenska škofovska konferenca.
- Kolar, Bogdan. 2002. *Sv. Jožef nad Celjem in lazaristi*. Celje: Mohorjeva družba.
- Koncilski odlok: Konstitucije, odloki, izjave, poslanice Drugega vatikanskega vesoljnega cerkvenega zbora (1962 - 1965)*. 2004. Ljubljana: Družina.
- Kongregacija za bogoslužje in disciplino zakramentov. 2016. *Notitiae*. <http://notitiae.ipsissima-verba.org/> (pridobljeno 21. 5 2016).
- Konstitucija o svetem bogoslužju, 2004. v: Koncilski odloki*. Ljubljana: Družina.
- Kvaternik, France. 1983. *Izkušnje pri gradnji in prenovi cerkvenih stavb*. CSS 17, št. 7-8: 123 - 125.
- Kvaternik, France. 1983. *Razmišljanje ob gradnji cerkvenih objektov*. CSS 17, št.1-2: 30 - 31.
- Leskovar, Vlado, Metoda Kemperl, in Nataša Šekoranja. 2007. *Mejniki Bizeljskega*. Bizeljsko.
- Murry, Peter, in Linda Murry. 1998. *The Oxford Companion to Christian Art and Architecture*. New York.

- Navodilo o češčenju evharistične skrivnosti.* 1967. Ljubljana: Nadškofijski ordinariat.
- Navodilo za pravilno izvajanje konstitucije o svetem bogoslužju.* 1965. Ljubljana: Nadškofijski ordinariat.
- Poles, Rok, Marjana Gmajner Korošec, in Nika Lalek. 1998. *Sakralna dediščina Šaleške doline.* Velenje: Pozoj.
- Rimski pontifikal: Posvetitve.* 1979. Ljubljana: Slovenska škofovska liturgična komisija.
- Ratzinger, Joseph papež Benedikt XVI. 2014. *Duh liturgije - uvod.* Prev. Anton Štrukelj. Maribor: Slomškova založba, Ognjišče.
- Rožej, Simona. 1999. *Opus del arhitekta Cirila Zazule - diplomsko delo.* Maribor.
- Splošna ureditev rimskega misala.* 2002. Cerkevni dokument 94. Ljubljana: Družina.
- Steiner, Štefan. 1970. *Gradnja in prenova cerkve v luči teologije.* CSS 4, št. 9-10: 135 - 139.
- Stopar, Ivan. 1971. *Opatijska cerkev v Celju : načela restavracije in umetnostnozgodovinski rezultati obnovitvenih del v letih 1963 do 1969.* Celje: Svet za kulturo in znanost Skupščine občine.
- Sveto pismi stare in nove zaveze.* 2003. Ljubljana: Svetopisemska družba Slovenije.
- Škarica, Marin. 1996. *Misa kao najbitniji bogoslužni čin za određivanje rasporeda bogoslužnog prostora, v: Bogoslužni prostor crkva u svjetlu teologije arhitekture i umjetnosti.* Zadar: Hrvatski institut za liturgijski pastoral.
- Škofija Celje.* 2016. <http://www.skofija-celje.si/> (pridobljeno 4. 2016).
- Škunca, Bernardin. 1996. *Temeljne odrednice za teologiju bogoslužnoga prostora, v: Bogoslužni prostor crkva u svjetlu teologije arhitekture i umjetnosti.* Zadar: Hrvatski institut za liturgijski pastoral.
- Uradni list Republike Slovenije. 2008. št. 78/08.
- Valenčič, Rafko. 2006. *Pastorala na razpotjih časa.* Ljubljana: Družina.
- Zakonik cerkvenega prava.* 2006. Ljubljana: Družina.
- Zelič, Oskar Zoran. 2003. *Župnija Sv. Nikolaja v Sevnici : sakralne stavbe in spomeniki.* Sevnica: Društvo trg.

